

POODŘÍ

ČASOPIS OBYVATEL HORNÍ ODRY

Z obsahu

- Deset let POODŘÍ
- Mé místo – čtenářská vyznání
- Bludné balvany v oblasti CHKO Poodří
- Bývalý dřevěný kostel ve Studénce
- Malíř Vlastimil Martinák

POODŘÍ – časopis obyvatel horní Odry

Vydává Společnost přátel Poodří (IČ: 64627870) ve spolupráci se ZO ČSOP Odry,
ZO ČSOP Jeseník nad Odrou,

Správou chráněné krajinné oblasti Poodří a Svazkem obcí Region Poodří

Redakční rada: Ing. Radim Jarošek, Ing. Petr Lelek, Lumír Kuchařík, Ing. Alena Malíková,
Ing. Oldřich Usvald, Mgr. Ivan Bartoš, Jiří Zelený

Adresa redakce: Výškovická 102, Ostrava, 700 30

E-mail: radim.jarosek@volny.cz

Počítačová sazba a grafické zpracování: Aleš Luzar

Tisk: Zeman Art s. r. o., Mošnov

Vydávání povoleno Ministerstvem kultury ČR. Registrační číslo: MK ČR E 12812.

Vychází 4 čísla ročně.

Cena jednoho čísla: 30 Kč, předplatné: 120 Kč

Objednávky předplatného na adrese redakce.

X. ročník, č. 4/2007

Titulní strana obálky: Besídka nad dolním pramenem Odry v roce 1935 (z knihy Zaniklé obce
Vojenského újezdu Libavá od Jiřího Glonka).

Tato strana: Krajina v Poodří (Foto Rudolf Jarnot).

Ceník reklamy v POODŘÍ

Umístění na 3. straně obálky (černobílá) formát: A4 – 10 000 Kč, A5 – 5 000 Kč A6 – 2 500 Kč

Redakce si vyhrazuje právo na odmítnutí požadavku na reklamu, úpravu ceny (např. při opakované reklamě ve více číslech apod.) resp. řešení formou protislužby (např. propagací POODŘÍ v jiném periodiku).

REDAKCE DĚKUJE ZA FINANČNÍ PŘÍSPĚVEK NA TISK TOHOTO ČÍSLA:

- Obcím Albrechtický, Bartošovice, Bernartice nad Odrou, Hladké Životice, Jeseník nad Odrou, Jistebník, Kunín, Petřvald, Polanka nad Odrou, Proskovice, Pustějov, Vražné, městysu Suchdol nad Odrou, městu Odry
- Ministerstvu životního prostředí
- Všem čtenářům, kteří přispěli jakoukoliv částkou nad předplatné

Obsah

Deset let Radim Jarošek	4	550 let Jednoty bratrské	45
		Potomci Moravských bratří hledali kořeny v Suchdole Daniel Říčan	46
Redakční rada	6		
Mé místo Jaroslav Král, Štěpán Neuwirth, František Hajnyš, Helena Figallová, Petr Vlček, Rudolf Jarnot, Květoslav Wiltsch, Milan Tomáš	8	Sto let Dělnického domu v Odrách Petr Šustek	47
		Den otevřených dveří na ekofarmě Josefa Folty Alena Malíková	49
Bludné balvany v oblasti CHKO Poodří Martin Hanáček	15	Kam se podělo globální oteplování? Ladislav Rošlapil	50
Největší památný strom Oderska padl Petr Lelek, Eva Mračanská	20	Rybské tisy a Josefův dub	50
Akce ACROCEPHALUS v CHKO Poodří Michaela Krestová, Alena Rulfová	22	Aktivity v klášteře v Blahutovicích Lumír Kuchařík	51
Ornitologové mapovali výskyt ledňáčka v CHKO Poodří Iva Němečková	24	Ochotnické divadlo Seník Lumír Kuchařík	53
Poodří se stane pro ptáky bezpečnější Iva Němečková, Jaroslav Lasoň	25	Region Poodří	53
Ptačí obyvatelé Poodří v čase vánočním Martin Mandák, Olga Mandáková	27	Činnost Místní akční skupiny Regionu Poodří, o. s.	57
Lesy ČR v horním Poodří budují zařízení pro návštěvníky lesa Pavel Jež	29	Rodný dům J. G. Mendela Oldřich Usvald	61
WAREMA – O vodě a lidech Petr Arnošt	32	Pověsti	65
Dokumenty nalezené v kostele sv. M. Magdalény v Pustějově Miroslava Schmiedová	33	O Máslovém kopci, Pátorská díra u Kunína Petr Bill (překlad)	
Bývalý dřevěný kostel ve Studénce Rostislav a Kateřina Antonínovi (překlad)	37	Nové knihy	66
Malíř Vlastimil Martinák Jaroslav Pleskot, Božena Martináková	40	Rejstříky 1997–2007	68
Moravští bratři na cestách do polárních krajín Evropy Daniel Říčan	42	Moravan a. s. Petřvald Tomáš Vrubl	71
		Barevná příloha: Poodří na fotografiích Heleny Figallové, Viléma Figally, Petra Vlčka a Františka Hajnyše Bludné balvany v oblasti CHKO Poodří	
		Vložená příloha: Leták – Klášter Blahutovice	

Deset let

Vážení čtenáři,

v posledním čísle desátého ročníku nastává asi ta správná chvíle na krátké bilancování a na povídání o POODŘÍ vůbec...

Už si nevzpomínám, kdy to přesně bylo, ani kdo přišel s nápadem vydávat časopis o Poodří, krajíně kolem Odry. Jistě to nebylo nic originálního, vlastivědných regionálních časopisů existuje mnoho, ale pro těch pár, kteří stáli u jeho zrodu, to přece jen bylo něco nového, něco s čím neměli vlastní zkušenost. Nikdo z nich nebyl a není novinářem, ale spojuje je, stejně jako celou čtenářskou obec časopisu, právě Poodří, které dalo i periodiku své jméno.

Tápali jsme v tom, jak k přistoupit k jeho náplni, nebyli jsme si jisti, zda o něj vůbec bude zájem, nejasnou byla otázka, zda bude o čem v déleodobějším horizontu psát, najdou se zájemci ochotní do něj přispívat...

Nicméně jsme se rozhodli „do toho jít“ a naše první „studijní“ cesta vedla na jižní Moravu, o které jsme věděli, že vychází časopis Bílé Karpaty. Kolegové nám dodali další odvalu a poskytli užitečné rady s redakční prací. Inspirací, kterou bych rovněž nerad opomenul, nám bylo již letité Kravařsko a Oderské vrchy ze Spálova. Redakční radu, která připravovala POODŘÍ v prvním období, tvořili Oldřich Sobek, Hana Hůlová, Alena Malíková, Petr Lelek, Lumír Kuchařík, Jiří Zelený a Radim Jarošek. Naše schůzky probíhaly v kanceláři Ekocentra v Novém Jičíně a tam byla v diskuzích dotvářena náplň i grafická podoba časopisu, které se ostatně v tom podstatném nezměnily do současnosti. Hlavními třemi pilíři byla příroda, historie a současné dění v Poodří, z nichž alespoň první dva jsme se pokusili zakomponovat do loga časopisu na titulní straně.

Úvodní věty nultého čísla, které si dovolím zmínit ještě jednou, platí v plné míře i doposud a jsou jakýmsi rámcem, mottem POODŘÍ:

Chtěli bychom, aby vznikl časopis, který bude podobnou spojnicí minulého se současným. V čase ztracených míst, událostí a dějů, stejně jako života dnešního.

Chtěli bychom ťuknout na strunu znějící vztahem člověka k místu. K místu, kde žije, kde se narodil, kde bydlí, kde pracuje, které má rád.

Chtěli bychom, aby se postupně rodil časopis, který bude tuto strunu rozeznávat v široké paletě pohledů a názorů a který bude především společným dílem obyvatel Poodří, lidí a jejich krajiny.

Rozhodli jsme se tedy v roce 1997 vydat první, nulté číslo. Zde bych rád poděkoval městu Odry, že nám umožnilo, aby vyšlo jako příloha Oderského

zpravodaje a současně i jako samostatný sešit. Jmenovitě pak i Petru Šustkovi, který nám graficky zpracovával několik dalších čísel. Je to vlastně nedávno, ale tenkrát byl časopis ještě psán ve wordu, fotografie tištěny na pauzák a ručně vlepovány do vystřížených polí...

Zájem byl, dá se říci, odpovídající charakteru regionálního periodika a našim omezeným možnostem propagace, a tak jsme se rozhodli, že od r. 1998 začne POODŘÍ vycházet v podobě čtyř čísel do roka víceméně pravidelně. Rytmus vzniku čísel a jejich distribuce se pak postupně zaběhávaly. Po několika letech práce z redakční rady odešli Oldřich Sobek a Hana Hůlová, jimž bych rovněž chtěl poděkovat za jejich činnost, a vystřídali je Oldřich Usvald a Ivan Bartoš. V tomto složení pracuje redakční rada do současnosti (více o jejich členech najdete dále).

Ale nemluvme o sobě a věnujme se spíš tomu, jaká je nebo bychom chtěli, aby byla podoba POODŘÍ. To základní jsme uvedli výše, nyní snad trochu podrobněji. Především bychom chtěli být hlavně periodikum, které bude přinášet informace v pozitivnějším duchu. Toho, co se nepovedlo, co je špatně a negativní je v tisku dost. A navíc, proč spíše neukazovat to, co je dobré, zajímavé, psát o pozitivních příkladech.

Otázkou, kterou jsme museli vyřešit bylo, jak vůbec vymežit Poodří. Nakonec jsme dospěli k tomu, že Odra, která je přirozenou páteří území, bude tím správným středobodem, a tak jednoduše řečeno Poodří vymezené pro časopis zahrnuje obce, které katastrálně sousedí s Odrou od pramene (kde jsme vzhledem k určité specifice „zabrali“ i celé území Vojenského újezdu Libavá) až po Ostravu, z níž do jsme do POODŘÍ zahrnuli jen okrajové části Polanku nad Odrou, Proskovice a Starou Bělou, části města, které mají ještě venkovský charakter. Později jsme ještě svou působnost rozšířili na okolí Odry pod Ostravou. Vymezení není zcela striktní, objevují se články i z dalších míst, přesto bychom se rádi pohybovali v tomto území. Pro úplnost a přesnost do časopisu logicky zahrnujeme i ty katastry, které jsou součástí obcí ležících na Odře. Pár příkladů za všechny – např. Kletné (Suchdol nad Odrou) nebo Hůrka, Blahutovice, Polouvsí a Hrabětice (Jeseník nad Odrou) či řada místních částí Oder.

Jako velmi podstatné vidíme to, že POODŘÍ je časopis, jehož vydávání sice organizuje redakční rada a většina jejích členů do něj i aktivně přispívá, ale rádi bychom, aby to byl časopis do značné míry čtenářský. Myslíme si, že se nám to celkem daří. Celkem více než 290 autorů, kteří během deseti let přišli „se svou troškou do mlýna“, je toho důkazem. Jim patří velký dík

za čas a ochotu podělit se s ostatními o své znalosti, zážitky, zkušenosti.

S výše uvedeným souvisí i to, že POODŘÍ není přímo spojeno s nějakou institucí jak tomu mnohdy bývá, kdy podobná periodika vydávají muzea, archivy, úřady apod. Samozřejmě spolupráce tady je a mnoho pracovníků těchto organizací i opakovaně do POODŘÍ píše. Dá se tedy říci, že POODŘÍ je časopis neoficiální, čtenářský a s tím souvisí i různá úroveň příspěvků, ať již slohová či odborná. Nepovažujeme to za nedostatek, vždyť hodně autorů nemá s psaním zkušenosti, a ostatně profesionálně ani nikdo z redakční rady, a jde nám především o zájem, ochotu. A tak se objevují příspěvky charakteru drobné vzpomínky, v tom pravém smyslu amatérské i odborné texty doplněné patřičným poznámkovým aparátem. Možná, že to není úplně obvyklé, ale myslíme si, že je to tak nejen možné, ale odpovídá to i naší představě časopisu, který je, alespoň zčásti, vytvářen „zdola“ místními obyvateli.

Celých deset let se prakticky neměnila grafická úprava. Drobné změny nastávaly, ale nebylo jich tolik a hlavně doufáme, že k lepšímu. Největší z nich byla asi nynější barevná obálka, ale celkový vzhled časopisu se neměnil. I to souvisí s naší jistou konzervativností. Je pravdou, že časopis asi nemá moderně-dynamické grafické řešení, ale domníváme se, že tento náš přístup není na závadu. To nechť posoudí každý sám.

Nelze opomenout pro někoho možná druhořadě vypadající recyklovaný papír, na němž je časopis tištěn. Takto se přihlašujeme k ochraně životního prostředí a šedou barvu i strukturu papíru považujeme za estetickou. Pravda, někdy kvalitní fotografie nevyjdou tak, jak bychom si představovali.

Pravdou také je, že by se čtenářská obec mohla rozšířit o internetovou verzi POODŘÍ, neboť internet má určitě své nemalé čtenářstvo. Učinili jsme před časem jeden nespělý pokus, ale jednoduše řečeno nám v současné době chybí někdo, kdo by byl ochoten připravit grafické řešení a postaral se o „rozjetí“ na webu. S tím souvisí nejen naše neznalost problematiky, ale především finanční stránka.

Tímto se dostávám k financování. Již dříve jsem zmiňoval fakt, že autorům není vyplácen honorář a časopis je vyráběn za cenu grafického zpracování, tisku a poštovného. Abychom dále ušetřili, vychází vždy dvě čísla najednou, což je přínosné z hlediska nákladů a příjemné z hlediska práce spojené s distribucí. Financování se děje za pomoci různých grantů a příspěvků, nověji bychom také chtěli více prostoru nabídnout reklamě. Tu však v omezené míře, neboť bychom neradi dospěli k tomu, že časopis bude tvořit z poloviny inzerce, ale jedna dvě strany se nám zdá rozumná. Přichází opět na řadu poděkování,

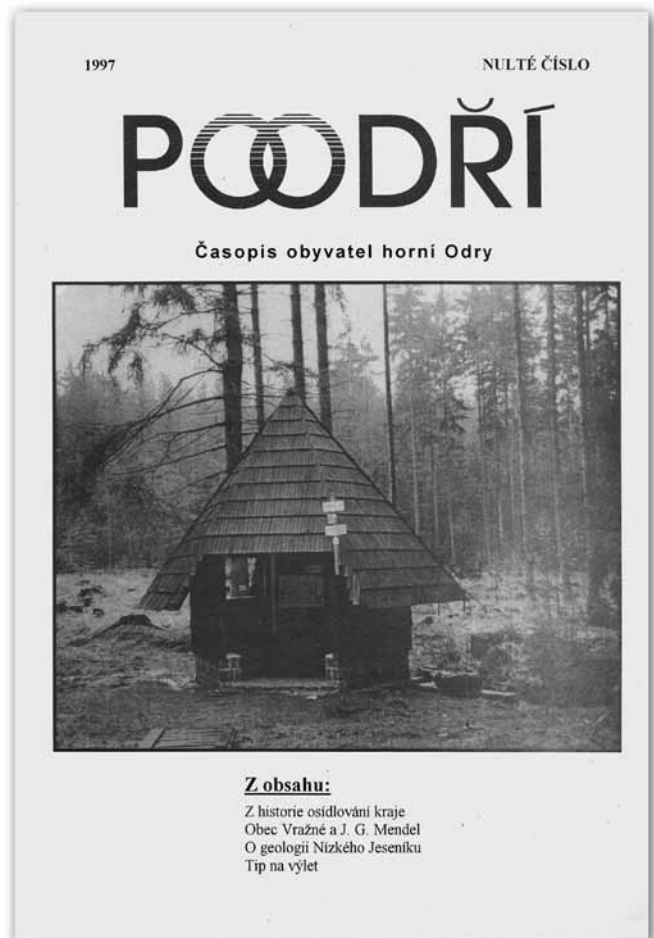
tentokrát čtenářům, bez nichž by ostatně časopis prostě neexistoval. Jde mi však nyní především o mnohé z vás, kteří přispěli částkou, a někdy i výrazně vyšší, než je roční předplatné. S uvedeným souvisí i někdy poměrně značná nepravidelnost ve vydávání časopisu, vysvětlení a doufáme, že do jisté míry i omluva. Je prostá – jsou to časové možnosti, neboť nemáme profesionální redakci. A pak možnosti finanční, protože občas, naštěstí prozatím vždy dočasně, chybí zdroje.

Co říci na závěr, naše počáteční pochybnosti se, troufám si říci, nenaplnily. Pravda, neděje se vše tak, jak byste si možná přáli vy i my, ale vyšlo všech 40 (resp. včetně nultého 41) čísel v průměrném nákladu 500 ks a POODŘÍ je tak již nyní jedním z největších zdrojů informací a paměti místa, krajiny kolem řeky Odry.

Bude-li tak tomu i do budoucna, záleží na více okolnostech, jistě to však nebude tím, že by nebylo o kom a čem psát. Naštěstí je. A vy sami víte, co je nejlepší, že o tom dobrém, zajímavém...

Dobrá zpráva nakonec, nemyslíte?

Radim Jarošek, za redakční radu

Titulní strana nultého čísla POODŘÍ z roku 1997.

Redakční rada

V tiráži nacházíte jména členů redakční rady POODŘÍ. Jména toho ovšem příliš neřeknou a prostřednictvím časopisu „se setkáváme“ již několik let. Proto jsme se rozhodli, že je správné a také na čase, trochu povystoupit z anonymity a každý se sám za sebe stručně představit.

Radim Jarošek

- 44 let

- po absolvování vysoké školy jsem chvíli pracoval v Geologickém průzkumu a pak v ochraně přírody pod různými názvy organizací, nyní je to v Agentura ochrany přírody a krajiny, středisko Ostrava

- můj vztah k časopisu je zčásti poněkud sobecký – jeho tvorba mi umožňuje, pod rouškou přípravy příspěvků, poznat spoustu zajímavých lidí, navštívit řadu míst a účastnit se různých akcí, což vše bych asi bez něj nepoznal

- zájmy – řekl bych různorodé, leč poněkud roztěkané, jinými slovy od všeho něco, ale nic pořádně. Kdybych měl být konkrétnější a měl vybrat, tak by to byla asi turistika proložená fotografováním či kreslením pro radost.

Alena Malíková

- 49 let

- zaměstnání: Správa CHKO Poodří – zemědělství, stavební řízení; Zemědělská agentura a pozemkový úřad Nový Jičín – registr půdních bloků LPIS; finanční náhrady za nevydané pozemky; v současné době – Informační centrum pro ekologické zemědělství a agroenvironmentální programy v Novém Jičíně a Bioinstitut o. p. s. Olomouc – Institut pro ekologické zemědělství a udržitelný rozvoj krajiny

- práce na časopise: v době práce na Správě CHKO Poodří – zájem o krajinu a lidi v ní, otázky – proč zemědělci hospodaří tak jak hospodaří, jaké jsou vztahy lidí k okolí, představa, že je dobré seznámit se samotnou i obyvatele Poodří s krajinou, ve které žijí – s jejím vývojem, přírodou, lidmi, architekturou...

- zájem – fascinace rozmanitostí přírody – tvary, barvy, množství variant jejích živých i neživých součástí; slabost pro drobné mezičky a trávníky

Alena Malíková, Radim Jarošek.

v městském prostředí, nepravidelně sečené, na nichž z původní parkové travní směsi vznikají pestrá společenstva, nenápadně krásná druhově bohatá síť vztahů; úžas nad schopností člověka tvořit; z oboru – zájem o biodynamické zemědělství

Ivan Bartoš

- 50 let

- původní profesí učitel, pak místostarosta ve Studénce, zaměstnanec Českého svazu ochránců přírody, projektant a propagátor cyklotras, jako jeden z prvních mužů v ČR na rodičovské dovolené Více než deset let členem správní rady nadace Partnerství. Aktuálně vedoucí Správy Chráněné krajinné oblasti Poodří

- k časopisu POODŘÍ se dostal při své ochránářské práci, nejdříve jako zaujatý čtenář a příznivec, později i jako příležitostný dopisovatel

„Zajímá mě neustálý dialog mezi člověkem a krajinou – probíhá po tisíciletí a zanechává četná svědectví. Rád bych, aby se krajina Poodří, tolik poničená za minulého režimu i současnou chamtivostí, zase stala místem vlídným k člověku a všemu živému.“

- zálibou je toulání v krajině pěší či na kole, příprava mezinárodní cyklostezky Odra–Morava–Dunaj a pěstování hrušek starých odrůd

Zleva Ivan Bartoš a Lumír Kuchařík.

Lumír Kuchařík

- 45 let, ženatý, tři děti, bydliště Jeseník nad Odrou

- zaměstnání – původně elektrotechnický obor, od r. 1992 osoba samostatně výdělečně činná, v posledních několika letech pracuje pro neziskové organizace, svazky obcí, obce a nadace jako koordinátor, konzultant a projektový manažer projektů a aktivit udržitelného rozvoje financovaných z národních zdrojů i fondů EU.

- patří k zakládajícím členům časopisu POODŘÍ.

- „Vždycky mě zajímala historie tohoto kraje, osudy lidí, kteří zde žili. Jako potomek poválečných novodosídlenců, kteří přišli po válce z Valašska jsem vnímal od dětství málo informací o vesnici a později městě ve kterém jsem vyrůstal. Jak

to, že tak krásné starobylé statky padají, jaká je historie toho osamělého kříže v poli, proč naši znají pověsti jen z Beskyd?“

To jsou jen některé z otázek mého dětství. Dospělí moc sdílní nebyli, škola nás učila o té „krásné zemi tam na východě“, a tak často zbývala jen vlastní fantazie podpořená zaručenými „pravdami“ od stejně starých kamarádů.

Každý se má potřebu v životě vyrovnat s nezodpovězenými otázkami dětství, mládí. Já se s nimi vyrovnávám v časopise POODŘÍ. Myslím, že se mi to daří. Je to vlastně můj psychotherapeutický čtvrtletník i když tak nevypadá“.

Mezi mé zájmy patří od dětských let literatura, rád čtu prózu, poezii, zkoušel jsem i amatérské divadlo. Někdy když mám pocit, že by to někoho mohlo zajímat i píšu. Obdivuji přírodu, rád do ní chodím, chovám ovce, kozu a hrabu se v hlíně na zahradě.

Časopisu přeji dalších moc let, kolegům z redakční rady elán a zdraví, sponzorům hodně peněz a čtenářům, aby od našich stránek oči neodtrhli.

Petr Lelek

Od svého narození v roce 1962 jsem zůstal věrný rodným Jakubčovicím nad Odrou. Od roku 1992 pracuji na Městském úřadu Odry ve funkci referenta na odboru životního prostředí a mám na starosti ochranu přírody a krajiny na Odersku a Fulnecku. Předtím jsem pracoval v technických a investičních funkcích.

Příroda a pobyt v ní byly vždy mou velkou zálibou. Mimo to mne oslovila regionální historie a vlastivěda a to především zásluhou spálovského vlastivědného nadšence – pana Františka Šustka, a jeho spolupracovníků ve vlastivědném kroužku „Oderské vrchy“ vydávajícího stejnojmenný vlastivědný sborník.

Můj dlouhodobý zájem o přírodu a vlastivědu i můj lokální patriotismus mj. vedly k aktivní podpoře vzniku a vydávání našeho časopisu POODŘÍ. Vždyť jeho nulté číslo vyšlo v roce 1997 jako všitá příloha dubnového čísla Oderského zpravodaje. Za to je nutno poděkovat městu Odram i šéfredaktorovi Oderského zpravodaje a vedoucímu odboru kultury

a školství Městského úřadu Odry – panu Ing. Petru Šustkovi. Vyrůstající zájem čtenářů, odborníků a studující mládeže o časopis Poodří mne těší a je poděkováním především jeho šéfredaktorovi – panu Ing. Radimu Jaroškovi, bez jehož trpělivé a nezištné práce by tento časopis nevycházel. Protože patřím k autorům, který mu práci spíše komplikuje, děkuji mu za jeho shovívavost a přístup.

Jiří Zelený

- 72. ročník
- výtvarník a živnostník
- co se týče časopisu – byl jsem osloven a prost asertivity neuměl říci ne
- zájmy, dá-li se to tak nazvat – život a vše s ním související

Oldřich Usvald

- 50 let
- původním povoláním zemědělský inženýr s desetiletou praxí v zemědělském podniku, tři roky starosta obce Pustějov do roku 2002, následně a doposud OSVČ. Zapojení do aktivit v regionu se zaměřením na venkovský prostor – místopředseda Regionu Poodří, předseda a manažer MAS Regionu Poodří, o. s. Časopis POODŘÍ informuje o historii území, místních zajímavostech a aktivitách, které vycházejí z našich záměrů při činnosti svazku Regionu Poodří a Místní akční skupiny Regionu Poodří, o. s. Svými znalostmi a zkušenostmi ve venkovském prostoru se chci podílet a přispět při rozvoji oblasti Poodří, včetně propagace a prezentace území.

Zájmy: toulky Poodřím, jízda na kole a fotoграфování.

Další aktivity: propagace a prezentace historické oblasti Moravského Kravařska, politického okresu novojického. Místní obyvatelé by měli znát historii území kde bydlí včetně dětí ve školách. Tento region má potenciál se svoji svébytnou kulturou k využití v rámci rozvoje turistického ruchu.

Několik prvních let byli členy redakční rady rovněž **Ing. Hana Hůlová** a pan **Oldřich Sobek**.

Mé místo

V předchozím čísle jsme vyzvali čtenáře, aby se s námi podělili o svá oblíbená místa v Poodří. Dovolte tedy, abychom vás seznámili s několika ohlasy, které přišly jako první.

Vydáme se proti vodě – začneme na Odře na Honculi v Polance nad Odrou a skončíme až nad Klokočůvkem. Průvodci nám budou autoři Jaroslav Král, Štěpán Neuwirth, František Hajnyš, Helena Figallová, Petr Vlček, Rudolf Jarnot, Květoslav Wiltsch a Milan Tomáš. Všem děkujeme.

Naším neskromným přáním je, aby tato vyznání byla pobídkou pro další z vás.

Údolí Polančice

Moje rodná chalupa stojí těsně u Polančice. A ta se stéká s Odrou stejně jako můj život s rodným krajem, s Poodřím.

Bylo by to několik knih k vyjádření hlubšího vyznání, ale ty už nestihnu napsat. Pokus položit svou zpověď na malou plochu papíru může být jen odleskem životních prožitků a citění.

Vůně sena na oderské louce za seřazovacím nádražím, dědečkovy kravky, pach oleje a páry a hlavně potu. Místo, kde se utopil můj kamarád a později jsem se topil i já. Odra mne tak vyděsila, že jsem dlouho neuměl plavat. Až jsem se po třiceti letech plavat naučil, jezdil jsem k ní na podzim jako otužilce.

Znám dobře oderský štěrk. Mnohokrát jsem jej nakládal po válce jako závozník na korbu auta, když se betonovaly základy nové školy v Polance na Zámecké. To jsem ještě netušil, že nová škola bude mým pracovištěm a že ji budu dokonce řídit, a že v ní budou znít hlasy mého dětského pěveckého sboru.

Na oderských loukách jsme později hledali místo, kde byl při útoku na německou obranu v dubnu 1945 raněn Gruzíнец I. L. Kandareli, velitel

Historická fotografie zachycuje železobetonový obloukový most přes Odru v Polance, který se zřítíl po povodni v r. 1940, Hurníkův splav a hospodu Honculu.

průzkumné čety. Ten i přes své zranění bojoval v posledních dnech války na Odersku. Na břehu Odry tehdy padl ukrajinský voják Chomenko. V padesáti letech šel dobrovolně na frontu, došel až na břeh Nádražního rybníka u Odry.

Pod oderským mostem marně čekal tatínkův bratranec letec Jiří Král v březnu 1939 na rozloučení s příbuznými před svým ilegálním odchodem do Polska, kde založil naši vojenskou jednotku a později padl ve Francii.

Odra je spojena i se stopami Petra Bezruče. Ten časem přebýval u svého bratra v Klimkovicích a odtud chodíval téměř co rok „...přes celou dlouhou osadu Vaši, přes oderský most, kde stála stará hospoda, až do Bělé, jindy do Proskovic a Vyškovic“, jak píše básník nám polanským divadelním ochotníkům v cenném dochovaném dopise.

Na břehu Odry stály naše první skautské stany z maskovacích dílců po německých vojácích těsně po válce, na břehu plném munice.

Do Poodří spadají i dvě moje první učitelské štace: Pustějov a Studénka. Hodně vody protéklo Odrou od těch dob.

Na břehu Odry se uzavřela i historie čisté nenaplněné studentské lásky spjaté s cestou po břehu rybníka Bezruč.

Moje Poodří je pro mne spjato s hudbou a zpěvem. Přes Richarda Figuru, organizátora hudebního života a dirigenta řady mládežnických orchestrů na Ostravsku včetně orchestru Ostravan. Ještě v dětském věku jsem hrál pod jeho řízením, později jsme s naší dechovou hudbou hrávali jeho koncertní valčík „Na břehu Odry“ se zvukomalebným zobrazením hukotu dávného oderského splavu a klapotu pooderských vodních mlýnů. I proto, že Richard Figura byl rodákem z mé rodné Polanky nad Odrou a prvním dirigentem orchestru, který dnes řídím.

Poodří je pro mne spjato se jménem legendárního sbormistra Jistebnických zpěváků Františka Lýska. Jeho úpravy lidových písní jsem zařazoval do repertoáru mého dětského pěveckého sboru, píseň „V tym proskovskym černym lese“ patřila k těm nejoblíbenějším.

Z pooderského kraje rybníků pocházel i můj profesor na gymnáziu Václav Stuchlý, zanícený sběratel lidových písní, s nímž jsem se i v životě potkával. Také on mne naučil vážit si lidové písně.

Snad nejvíce jsem si vážil sbormistra Ostravského dětského sboru Jaromíra Richtra, rodáka ze Studénky. Málokdo ze sbormistrů dovedl sboru vtisknout takovou přirozenost a lehkost jako on. Jeho dětský sbor zněl skutečně dětsky, bez patosu. Vážil jsem si jeho přátelství, byl mi skutečně vzorem a dodnes je nedocenenou osobností na poli dětského sborového zpěvu.

Údolí Polančice

Valčíková píseň

Jaroslav Král

1. Než ja-ro za-řu-ká u Od-ry na lukách v peřinkách
2. Na kopci z Ja-no-vé o-tev-rou se no-vé poh-le-dy

bí-lých sněženek, du-ši ti po-hla-dí, vů-bec ti ne-va-dí, že ru-ce máš tak studené.
do-lů do kraje. Nad vě-ží kos-te-la letoun se za-bě-lá, v beskydské mod-ři roz-ta-je.

Až přejdeš ko-le-je, srd-ce ti zah-ře-je ob-rá-zek dě-di-ny, ja-ký je
Do hvězdné záp-la-vy svě-tél-ka Ost-ra-vy le-ží ti na dla-ni, člo-věk se

Refrén

na svě-tě jenom je-di-ný. Ú-dolím Polan-či-ce táh-ne se dě-di
vzpomínkám sot-va ub-ra-ní.

na, svá-za-ná do ky-ti-ce ví-tá nás u mlý-na.

K ryb-ní-kům slé-ta-jí čá-pi, do tí-cha řu-ká si vlak.

Po-lan-ko má ma-lo-va-ná, vo-níš mi prá-vě tak.

Mezihra

D.S.al Fine

Moje kořeny jsou zapuštěny do blízkosti Odry i z mamičiny strany. Babička mé babičky byla fojtova dcera z Dolní Polanky, jak zjistila Helena Salichová od mé prarabky a jak to uvádí ve své knize „Stařenčina loktuše“. Dějiny rodu se točí kolem zámku v Polance a ten patřil hraběti Blücherovi, stejně jako les na břehu Odry. Maminka vzpomínala na výlovy rybníků, na práci na panském...

Tak jako Štěpán Neuwirth zachytil ve svém literárním díle oblast lesů a vod Poodří a jako Odru poeticky ztvárnila ve své sbírce „Odrou

křestná“ rodačka z Polanky Lydie Romanská, pokusil jsem se písničkou vytvořit obrázek rodné Polanky i s řekou Odrou, sněženkami, projíždějícími vlaky, čapími hnízdy, rybníky, obrázek letadel nad Mošnovem s pozadím blízkých Beskyd.

Hřeje mne, že se valčíková píseň ujala nejen v provedení našeho dechového orchestru, ale že ji natočili na CD Polanští písničkáři a že ji zpívá i současný dětský sbor Hlahol.

Je v ní kus vyznání mému rodnému místu.

Jaroslav Král, kronikář Polanky

K vyznání lásky není třeba mnoho slov

S Poodřím jsem bytostně spřažen; je to silné pouto k místu mého zrození a převážné části mého života. Polanka nad Odrou byla obdařena kousíčkem z tohoto zeleného drahokamu v povodí řeky Odry, počínaje rybníky Budním, Váčkem, Kačírkiem, Blücherovým lesem, lužními loukami obklopujícími slepá říční ramena a oderské meandry i drobnými žilkami napájejícími matku řeku: Polančicí, Ondřejnicí a Lubinou. A ještě jedna vlasečnice přivádí v té malinké výseči lužní krajiny k Odře život – je to Strouha Mlýnka. Třidvacet kilometrů vodního toku napájejícího rybníční soustavy od Studénky přes Jistebník až k rodné Polance. A pak v té krajině stále vidím drahé bytosti: tatínka, maminku, strýčky... Bylo jich s otcem pět, jeden – ten šestý – zemřel příliš mladý a nikdy jsem ho nepoznal. Všichni byli svérázní, každý svým způsobem. Zvláště otec mi však nikdy nevymizí z paměti, protože to on mě ke krajině řeky Odry a rybníků nenásilně, laskavě, ale pevně připoutával den po dni, měsíc po měsíci, rok po roce. Když jsem psal první knížku pro děti, Srnu z olšového mlází, přenechal jsem postavu průvodce strýčkovi Františkovi. V novele Smrt číhá v tůni jsem zvětšil zážitky otce i své vlastní. Dodnes žijí velcí sumci v Máchově koutě, čas od času vylovím vousatého dravce v Mlýnce protínající Kavalovu louku nebo vyplouvajícího z výpusti Kukly Velké. Když lovím divoké kachny

na hrázi mezi rybníky Váčkem a Kačírkiem, jsem obklopen stíny svých předků – myslivců. Mám prozrazovat další milovaná zákoutí v Poodří? Mám riskovat, že budou znesvěcena odhazovači plastických lahví, zneužita pytláky, pošlapána kopyty koní...?

Své nejsilnější pocity, jejichž původ lze vystopovat v krajině Poodří, jsem zakoval do dvou knih. První – útlá, poetická, v jejichž sto dvaceti řádcích je zaseto padesát let mého života, nese název Vyznání krajině. Ta druhá, teskně i radostně komponovaná do vzpomínek na otce a strýčky, zajiskřila titulem Ostroretky v proudu. A konečně poslední, jejíž text objímá Oderské vrchy, si vzala na mušku Lovce v krajině divokých sviní.

K vyznání lásky není třeba mnoho slov. Je-li moje ke krajině Poodří tak veliká, že díky ní vzniklo několik knih, budiž mi to odpuštěno. Jak praví latiníci: „Venus significat humanitatem“ – znakem našeho lidství je láska. Tu svou nestavím na odív, ale také se za ni nestydím...

Štěpán Neuwirth

Toulky přírodou

Motto: Metamorfóza vody

Voda, která je jednou ze základních podmínek bytí, se vyskytuje takřka všude. Konečná podoba vody se skládá z proměn, které se na chvíli objeví a hned zase zmizí. Co všechno stihne voda obsáhnout i proto, že nepřetržitě pospíchá? Je to ranní rosa, déšť, sněh, led nebo jenom pára a oblaka? V každém případě jí děkujeme za dar života a její tajemství. Okamžiky zachycené kamerou jsou sloky básně, které se neskládají ze slov.

Foto František Hajnýš.

Poodří

Život bez fotografování si nedovedu dost dobře představit. Vždy mne tento koníček dokázal vytáhnout z těch nejhorších situací. Před 40 lety jsem začal chodit kolem rybníků v Jistebníku a objevoval jsem různé tvary rákosí. Hned to byla vietnamská žena se slaměným kloboukem nebo chlapec řídící lodičku. Fotil jsem různé detaily, hledal zajímavý záběr, dobré osvětlení a kombinaci barev.

Chráněná krajinná oblast Poodří mě zaujala natolik, že jsem přijížděl k rybníkům ve tři hodiny ráno a pozoroval jsem, jak se nad rybníky rozednívá. Při východu slunce se zvedala mlha a krajina byla každým okamžikem jinak osvětlena. Barvy oblohy a odrazy ve vodě vypadají každou chvíli jinak. Kapičky rosy se jeví proti světlu jako perly, stoupající opar atmosféru ještě znásobuje. Kolikrát si připadám jako sportovní fotograf, když cvakám jeden snímek za druhým. Člověk při tom zapomene na všechny starosti a vnímá krásy přírody plnými doušky.

Když se mne někdo zeptá, které je moje oblíbené místo, tak odpovídám od Spálova až po Ostravu. Kolik zajímavého přináší řeka Odra, meandrující, s mnoha přítoky, na daleké cestě k moři? Pokaždé je trochu jiná a vždy zajímavá, ať je jaro, léto, podzim nebo zima.

Zvláště oblíbená je pro mé fotografické záběry Mlýnka, která napájí rybníky v délce několika kilometrů. Její zajímavý a klikatý tok je krásný jak na jaře, kdy jsou ve vodě vidět různé odrazy okolních stromů, které se klikatí a vytvářejí zajímavé tvary. A na podzim je to přímo nádherné kouzlo barev listů všech druhů stromů. Chodím kolem Mlýnky od železničního podjezdu v Polance a jdu proti toku až k jistebnickým rybníkům. Pro fotografa je to ta nejkrásnější procházka. Vyfotím během dvou hodin několik kinofilmů, což není nic levného, ale vůbec toho nelituji, protože je to nezapomenutelný zážitek. A v zimě? To je vše krásně bílé a slunce dokáže na sněhu vykouzlit tolik polotónů, vyniká tak struktura sněhu, kolem Mlýnky se vše mění k nepoznání.

Jsem vděčný za to, že v okolí Ostravy je mnoho takových krásných míst. Snímky z této oblasti jsem uveřejňoval téměř čtyřicet let v mnoha novinách a časopisech a bylo jich více než tisíc. Více než polovina mých výstav byla z Poodří, které milovníci přírody označují jako kouzelné.

František Hajnýš (text a foto)

Výšina

Mám ráda krásné výhledy – z kopců do krajiny. Než jsem se odstěhovala z Příbora, bylo „mé místo“ k zastavení, rozhledu, zamyšlení na

Kopčance, holém travnatém kopci mezi Hájovem a Hukvaldami. Mám ho ráda dodnes – je tam krásný kruhový rozhled od Palkovických hůrek přes Beskydy, Moravskou bránu, která výrazně odděluje ploché, táhlé Oderské vrchy, za nimiž lze spatřit při dobré viditelnosti i Hrubý Jeseník, přímo na sever šedne obzor nad ostravskou aglomerací.

Před 20 lety jsem se natrvalo usadila v Bílovci, tedy na opačné straně Moravské brány. Tady jsem si našla podobné, krásné výhledové místo. Zpočátku nebyl rozložitý kopec (v mapách nazvaný Výšina) uprostřed oraných polí ničím zajímavý, akorát je na něm triangulační bod, kóta 393 m n. m. Z tohoto důvodu tam nelze orat, tak jsme si s manželem řekli, že si z Výšiny uděláme místo k rozhlédnutí, posezení. Asi před deseti lety jsme u kóty zasadili jasan, a protože je v kopci každoročně více kamení než úrody (před scelením polí tam byla skalka), postavili jsme k němu s našimi kluky kamennou mohylu, ohniště, posezení. Rozhled z Výšiny je náramný – mohu říct podobný jako z Kopčanky, ale s odstupem přes Moravskou bránu, která rozhledu vévodí. Od východu k jihu se zvedají rozčechrané Beskydy od Velké Čantoryje, přes Lysou horu až po Radhošť, před nimi jsou nižší kopce Podbeskydské pahorkatiny se Štramberkem a Bílou horou. Celá Moravská brána ústí do Ostravské pánve k severovýchodu, kde za dobré viditelnosti se na horizontu rýsují Karviná a polské Jastrzebie. Když se otočíme, v zapadajícím slunci se vyjímají vesničky na táhlých kopcích Oderských vrchů.

Na Výšinu rádi – celá rodina – chodíme nebo jezdíme na kole, v zimě na běžkách – je tam klid k pozorování krajiny a života v ní – téměř vždy je vidět stádečko srn, někdy pobíhají zajáci, na jaře zpívají skřivani a kolem opečovávaného stroměčku někdy poletují otakárci fenykloví. Jsou odtud taky krásně vidět starty a přistávání letadel na mošnovském letišti. Když se setmí, rozzáří se pod námi města a vesnice – až teď je vidět, jak je Moravská brána hustě osídlená.

Na Výšině je však krásně černá tma, ozdobená hvězdami, které směrem k Ostravě přecházejí v souvisle osvětlený horizont.

Na kopec chodí stále více lidí, kteří podobně hledají klid, odreagování od každodenního shonu a potěšení z rozhledu. Ale já mohu po právu říct, že je to „mé místo“.

Helena Figallová (text a foto)

Poodří

Jsou místa na zemi, která ohromí svou impozantností, jako vysokohorské štíty, divoké útesy či prudké strže. Tyto divy přírody sice Poodří nenabízí, přesto bych je za „placku“ kolem Odry v žádném případě nevyměnil. Proč se mi tu líbí, má několik důvodů. Zdejší krajina má především zvláštní dar, umí pohladit po duši. Také se tu dá báječně poslouchat ticho. Přesněji přírodní ticho, to znamená kvákání žab, zpěv stovek druhů opeřenců, přelet divokých kachen... A kdybych měl být přece jen konkrétní, tak místo, které mám v Poodří vůbec nejraději, je procházka za ranního rozbřesku od Kotvice přes nivní louky ke Slaňákům až k Pasečnému mostu. Pohledy, jež trasa nabízí, kdy se vše po noci teprve probouzí k životu a kolem vládne ještě mlžný opar, mi nikdy nezevšední, naopak, vždy překvapí svou jedinečností okamžiku.

Petr Vlček (text a foto)

Mé místo?

Stále bloudím! Krajinu bez hradby hor, kterou vnímám od mládí, si nedovedu představit. Ráno se probouzím a již sleduji panoráma Lysé hory přes bájný Radhošť, Javorník... A tak léty se toulám horami, kde také vznikly mé první „lepší“ fotografie.

Řeky ale pramení v horách a ty mě od pramenů, soutoků bystřin a říček přivedly opět do údolí a řeka Lubina do úžasného Poodří v Moravské bráně. Kde ale tam hledat své místo? Místa plná lákavých námětů, místa která lákala a ztvárnila již řada jiných, a to nejen fotografů. Přiznávám, bloudím, hledám! Čekám na mraky, na mlhu a zase na paprsky slunce

a stíny, trmácím se s baťohem plným fotografického příslušenství, ve kterém v tom pravém okamžiku vždy něco chybí.

Hory a údolí patří k sobě, kde každý den, každá minuta, setina vteřiny je pro výtvarníka, milovníka přírody, neopakovatelným momentem.

Snad jsem nyní některého milovníka Poodří zklamal. Nemám své místo v tom kouzelném údolí. Proč se ale stále vracím z hor do údolí, za slunka, za deště, brodit se vodou, navzdory bodavým potvorám?

Nevím, musím! A tak stále, hledám a exponuji.

Rudolf Jarnot (text a foto)

Náš kopec

Nejvíce člověk přilne k prostoru, kde vyrůstal, hrál si v mládí se svými blízkými nebo později v dospělosti vykonal práci, která zanechala nějakou stopu v krajině.

Také já mám své místo. Zcela jistě ho sdílím se svými blízkými, se kterými jsem tam chodíval. Říkáme mu – Náš kopec. Jedná se o stráž Tošovického kopce, ze které se od severovýchodu otevírá nádherný pohled do Oderské kotliny a na samotné město Odry.

Toto místo nám nejdříve zpopularizovali rodiče svým vyprávěním o tom, co se zde v minulosti přihodilo. Tak třeba můj otec zde za II. světové války s jinými mladíky z Oder prodělal první křest vzduchoplavce, když absolvoval na zdejším plachtařském letišti výcvik na školním větroni. U potůčku Vladař, který pramení pod tímto kopcem zase několik dětí z Nádražní ulice manipulovalo s nevybuchlou municí. Následná exploze pak zmařila několik mladých životů.

Rodiče s námi také chodili do těchto míst na procházky. Měli to tu také rádi a pozvolna nám vštěpovali cítění ke krajině jako takové. Když jsme povyrostli, začalo nás dobrodružství vytahovat stále dál od domova. Stačilo otevřít zadní vrátka v plotě a už se před námi objevil výhled na „Náš kopec“, který se nám po překonání pole, kterému se říkalo Na panském, stal náručí přírody, v níž jsme se cítili jako doma. Chodili zde také mí bratraci a ostatní mládež z naší ulice. V létě zde rostly jahody, maliny a houby, které jsme sbírali a v zimě se tu lyžovalo a sáňkovalo. Každý strom, potůček, ba i větší balvan vyčnívající ze země nám dobře utkvěly v paměti. S přibývajícím věkem byli někteří z nás zvědavější. Lovili jsme cvrčky, objevili kukly i dospělce martináče hrušňového, našli lokalitu s výskytem šafránu, věděli, kde žijí ještěrky a zmije.

Přišel ale zlom, kdy z pečlivě vykosené stráně udělali zemědělci obrovský pastevní areál. Byly vykáceny planě rostoucí hrušně. Potoky pod strání protékající mezi lány polí byly staženy do drenáží. Z krásné přírody se najednou stala monokultura s kukuřicí. Ze stráně se vytratily druhy výše jmenované, včetně mnoha rostlin a živočichů citlivých na změnu v hospodaření. To byla pro mne velká rána a s hněvem jsem se obracel na původce této devastace.

Pár let opět uběhlo a já se stal dospělým a později ochráncem přírody. Zase se stalo toto místo pro mne zajímavé. Začal jsem zhodnocovat důsledky a navrhl i změny, jak této krajině pomoci. Pro polnosti v povodí potoka Vladař jsem navrhl protierozní opatření v podobě suchých poldrů. Po deseti letech se tento nápad ujal a je v plánu jeho realizace. Stráně se opět začaly ozdobovat zajímavými rostlinami, protože privatizace napomohla samovolné sukcesi této plochy. Bohužel nejvzácnější rostliny a živočichové vyhnuli, ale místo nich se objevují jiné,

nové.

Tak jak se do tohoto mého kraje vrací opět vyvážená příroda, tak i my bývalé děti, dnes kmeti, se vracíme. Znovu obdivujeme pohled na své rodné město, na nebe s poletujícími paraglajdisty, kteří startují ze stejných míst jako větroně za II. světové války nebo na mistry akrobaty řídící své letecké modely v místech bývalé přístávací plochy větroňů.

Nejstarší z mých bratraců také zamlada vyráběl letecké modely, se kterými jsme zde létali. Vystudoval leteckou školu a pak pracoval jako technik na vojenském letišti v Budějovicích. Nedávno však zemřel a jeho přáním bylo, abychom se s ním na „Našem kopci“ rozloučili rodinným setkáním. Tak se i stalo. Na jeho památku byl vztyčen kámen v podobě uražené vrtule. Při soukromém pietním aktu jsme se mi všichni zbývající shodli, že toto je „Náš kopec“ – naše místo.

Květoslav Wiltsch

Z Ostraváka Oderákem

Krajina mého dětství se prostírá vlastně také v Poodří, ačkoli mé rodiště leží na břehu Ostravice, nedaleko soutoku s Odrou. S Poodřím a Odrami jsem se setkával záhy, jenže pouze v dětské fantazii podněcované barvitým vyprávěním mého dědečka o Odrách, Odře a tamějším kraji, které poznával po dobu učení černému řemeslu zámečnickému a kovářskému v tomto městě. Byly to ovšem Odry konce devatenáctého století, ale jeho vypravěčské umění vyvolávalo představy takřka plastické. Líčil život v dílně, v ulicích, na náměstí, okolo zámku, mlýna a „gumové“ továrny (nemáje ani potuchy, že za sto let ji bude řídit – výstavnou a moderní – jeho pravnuček). Povídaní zpestřoval vlastními zážitky, jak bloudil podél řeky, chodil prát šaty a prádlo do mlýnského náhonu a s jinými hochy lovil střelbité „forele“ ve pstruhové vodě. Proto jsem vždycky toužil se s tím vším seznámit na vlastní oči.

Příležitost se naskytla záhy po válce, kdy jsem se dostal s jinými studenty na zalesňovací brigádu na Odersko. Ani v nejmenším jsem se necítil zklamán. Bydleli jsme přímo v Odrách a dokonce v zámku. Denně se vyjíždělo s náradím a svazky stromkových sazenic do okolních kopců, odkud odevšad byl překrásný výhled do údolí na kouzelné městečko působící zdálky a výšky přímo pohádkově. Tolik se mi zalíbilo, že jsem se rozhodl spojit s tímto krajem celý život.

S mladistvým nadšením jsem se po studiích ucházel o možnost působit právě zde. Nevyšlo to. Zato jsem zakotvil na čas na budišovské škole, v městečku s okolím stejně malebným jako je oderské. To jen posílilo můj obdiv k tomuto kraji a pevný vztah k němu. V létě na kole a v zimě

na lyžích jsem měl možnost osahat si všecko, o čem jsem slyšel. Kraj Odry, Budišovky a Moravice mě oslnil. Kdoví, čím zejména – ono se všude něco najde. Snad to byly kopečky, možná potoky a říčky a třeba i poměrně řídké osídlení, málo rušného průmyslu, zato rozsáhlé lesy, pole a pastviny. Klid a poezie venkova jako celku tu umožňovaly intenzivnější vnímání charakteristických detailů přírody. Těch bylo a je nemálo. Kdo chce, nalézá je na každém kroku. Vnímaje smysly i srdcem vyhodnocuje, pravda, nakonec rozumem, což si náš životní styl přímo vynucuje. Protože světem nevládne bohužel toliko lyrika. Přesto nebo snad právě proto bych rád, aby alespoň v těchto několika řádcích našla své oprávněné místo, když už v běžném ruchu a chvatu dnešní doby často strádá na vedlejší koleji.

Když jsem se posléze před více než půlstoletím z moci úřední ocitl v malé pohorské vsi Kamence, zjistil jsem s uspokojením, že všechno hezké, čím zdejší kraj oplývá, je odtud na dohled, ba často dokonce na dosah. Časem se mi povedlo objevit řadu drobných zajímavých specifik, která si člověk může oblíbit snáze a trvaleji než široké impozantní obzory, jež sice také mají svůj půvab, avšak jiný, hůře uchopitelný pamětí a tím méně trvanlivý než konkrétní detail.

Za ty desítky let pěších túr s chlebníkem a dalekohledem jsem se setkal s tolika půvaby přírody pooderské krajiny, že je nesnadné zvolit jediný dojem a prohlásit jej za ústřední, špičkový. Vlastně to nelze. Nemáme komparační měřítko na krásu, neboť je každá jiná, svá. A proto sáhnu náhodně po jedné z tisíců vzpomínek a hlubokých dojmů, které si odnáším s sebou.

Na západním teritoriu obce, kde končí role a začíná les, je místo lokálně zvané Na Čermence.

Odtud se příkrě svažuje stráž porostlá lesem do údolí potoka Čermenky. Kdysi tam stávaly věkovité smrky a buky, ale ty už dávno skončily někde na pile. Zbyla travnatá stráž a bezpočet pařezů. Zmizel les a odkryl výhled na údolí Čermenky a Odry. Daleký a kouzelný výhled na zalesněné protější svahy lemující jak Červenku, tak i Odru. Hluboké rýhy v kompaktním masivu naznačují, kudy proudí vody obou toků. Na protějším obzoru jsou patrné domky Spálova a Klokočova. Někde hluboko a neviditelné jsou Heřmánky a poutní místo Maria ve Skále. Ty lze pouze tušit. Sem nahoru nedoléhá šumění řeky – jen občasné zapískání budišovské lokálky. Jediné, co ševelí, je

tančící vítr v korunách okolního lesa. Stačí se posadit na pohodlný pařez a zadívat se po okolí – rázem se člověk ocitá v prostoru jakoby mimo čas a realitu. Ačkoli právě ona je s to takový pocit navodit. Kdo poznal tenhle kraj, přilne k němu, kdo už přilnul, neopustí ho.

Stačí přivřít oči a v duchu se vydat na dlouhou, leč překrásnou cestu proti proudu Odry od Klokočůvky do Budišova nad Budišovkou. Cesta vede po břehu, tu dole u hladiny a záhy opět vysoko nad třpytivou řekou po úzké stezce ve stráni až k soutoku s Budišovkou blízko Hadinky. Tento levý oderský přítok vás doprovodí až do města stejného jména přes Čermenský mlýn a oldřůvkovský lom. Je to procházka úchvatná v zeleni rašícího jara i ve zlaté žlutí babího léta. To se nezapomíná. Vůně lesa, dřeva, jehličí a hub se mísí s dechem kvetoucích luk podél řeky anebo později s opojným aroma čerstvého sena z nich.

Hlubokým povzdechem a násilným zvednutím víček se vracím z turistické reminiscence do skutečnosti. Ta je ke stárnoucímu člověku milosrdná. Pokud jde o milovaný kout krajiny, neliší se našťastí vzpomínky od reality. Aspoň zatím a tady ne. Mohu se zvolna a povznesen vracet domů. Uvažuji o zajímavém naplnění svého mladistvého přání žít v Odrách. Jaká souhra okolností: územní reorganizací v roce 1979 se Kamenka stala součástí města Oder a já jeho občanem, aniž jsem se musel přestěhovat. Tentokrát přišla hora k Mohamedovi – Odry si našly mne.

*Milan Tomáš
Foto Petr Lelek*

Bludné balvany v oblasti CHKO Poodří

Během středního pleistocénu zasáhl na Ostravsko a do Moravské brány severoevropský kontinentální ledovec, který se sem rozšířil ze skandinávské oblasti. Ostravská pánev byla pokryta ledovcovým štítem, jehož mocnost bývá odhadována až na 300 m (Nývlt, ústní sdělení). Ve formě splazu postupoval ledovec do Moravské brány, ve které ovšem jak podle starých, tak podle nejnovějších kvartérně geologických výzkumů nedosáhl rozvodí řek Odry a Bečvy (Czudek 2005, Gilíková, et al. 2007, Tyráček, 2007). V Moravské bráně byly jihozápadním směrem nejzazší výskyty ledovcových sedimentů zaznamenány u Polomi a Hynčic (Gilíková, et al. 2007). Maximální mocnost ledovcového splazu v jeho terminální části, tj. nedaleko dunajsko-oderského rozvodí je odhadována na cca 20–40 m (Czudek, 2005). Ostravská pánev a Moravská brána byly podle převládajících názorů (Macoun et al. 1965, Macoun & Králík 1995, Gilíková et al. 2007) zaledněny opakovaně a to v elsterském glaciálu v prvním sálském glaciálu (stadiálu Drenthe).

Samotná CHKO Poodří leží v údolní nivě Odry, vyplněné pouze holocenními fluviálními sedimenty, ale těsně za jejími hranicemi, v terénu rozkládajícím se nad nivou, se zachovaly pleistocenní uloženiny (Macoun 1989, Pálenský 1996). Naprosto převážná většina povrchu reliéfu nad nivou Odry je kryta sprašovými hlínami. Ledovcové sedimenty, reprezentované glaci-fluviálními a glaci-lakustrinními uloženinami a tilly, vystupují z podloží sprašových hlín většinou jen v zaříznutých údolích potoků a říček napájejících Odru. Nejvíce nálezů menších souvků a bludných balvanů v bezprostředním okolí CHKO Poodří bylo dřívějšími výzkumy zdokumentováno v okolí Staré Bělé, kde bylo v minulosti několik aktivních pískoven založených v glaci-fluviálních uloženinách (Vitásek 1919, Pchálek 1974). V roce 2007 probíhaly v okolí Suchdolu nad Odrou rozsáhlé výkopové práce pro stavbu dálnice D47, při kterých bylo nalezeno množství menších souvků a pět bludných balvanů nordických hornin.

V předloženém příspěvku je podán popis tří bludných balvanů instalovaných v obcích Polanka nad Odrou, Jistebník a Stará Bělá a zhrubě zhodnocení nových nálezů v okolí Suchdolu nad Odrou.

Bludný balvan v Polance nad Odrou

Byl objeven kolem roku 1962 při těžbě v pískovně, která ležela na severním okraji Polanky, po levé straně silnice do Janové (dnes Janovská ulice). Při vyzvedávání jeřábem se balvan naneštěstí rozpadl na dva téměř stejně velké kusy. K rozpadu

kamene muselo dojít podél pukliny, protože plochy vzniklé rozlomením balvanu jsou dokonale rovné. Jednu polovinu použila obec v roce 1963 pro vybudování pietního místa na svém hřbitově, druhá polovina byla roku 1964 využita jako památník obětem druhé světové války, postavený před obecním úřadem. V první polovině 90. let byl však památník zrušen a příslušná polovina balvanu přesunuta do parku u polanského kostela, kde se nachází dodnes. Další polovina je stále instalovaná na hřbitově. Pískovna, ve které byl balvan nalezen, byla založena v glaci-fluviálních píscích a písčítých štěrcích (Macoun 1989). Po ukončení těžby byla totálně zavezena popílkem z třebovické elektrárny a rekultivována.

Bludný balvan v Polance nad Odrou, polovina v parku u kostela.

Hornina tvořící bludný balvan byla nejdříve makroskopicky studována přímo na místě. Z obou polovin balvanu pak byly odebrány vzorky pro další makroskopické studium na čerstvém lomu horniny a k pořízení výbrusových preparátů pro studium polarizačním mikroskopem. Na základě určení hlavních horninotvorných minerálů a studia struktury a textury horniny bylo možno diskutovat původ horniny.

Makroskopický popis horniny

Balvan je tvořen hrubozrnným deformovaným granitem bělošedé až šedě načervenalé barvy. Nápadné jsou hrubé agregáty a jednotlivá zrna tmavě šedého, nahnědlého, místy i výrazně červeného křemene. Draselné živce, tvořící až ~12 mm velké protáhlé krystaly s nezřetelnými a nerovnými

hranicemi, mají bíle šedou, šedou a slabě načervenalou barvu. Na některých krystalech je patrné karlovarské zdvojitění. Plagioklas tvoří šedě zelené krystaly o velikosti až 7 mm. Barevně velmi kontrastní složkou horniny je biotit ve formě tmavě černých agregátů o velikosti 2–13 mm, nejčastěji okolo 5 mm. Zrna výše popsaných minerálů jsou obklopena velmi jemnozrnnou křemen-živcovou hmotou vzniklou rozdrčením původních krystalů. Nápadné přednostní orientace minerálů nebyly na balvanu zjištěny. Na okraji balvanu je zachycen kontakt granitu s pegmatitem složeným z ~20 mm velkých krystalů draselného živce a biotitu a z hrubých agregátů křemene.

Mikroskopický popis horniny

Agregáty křemene jsou složeny z xenomorfně omezených, undulózně zhášejících jedinců. Hranice křemenných zrn jsou vykrajované, takže agregáty mají suturovitou strukturu. Draselné živce představují mikroklin a perthitický ortoklas (perthit má podobu jemných, hustě nahloučených žilek), které tvoří největší živcové krystaly v hornině. Objevují se také ortoklasy bez perthitických odmišenin. Některé mikrokliny a ortoklasy formují karlovarská dvojčata. Ortoklasy a plagioklasy jsou někdy značně sericitizované. Větší individua živců mají charakter porfyroklastů, obklopených jemnou křemen-živcovou drtí, vzniklou rozdrčením původních zrn během orogenních deformací. Biotit má ve výbrusových preparátech při rozkřížených nikolech nazelenalou, hnědozelenou, hnědou a šedě namodralou barvu. Součástí biotitových agregátů je také muskovit, který je ovšem v porovnání s biotitem mnohem méně zastoupen. Akcesorické minerály reprezentují zirkon a apatit v podobě hojných inkluzí, uzavřených v biotitových lupíncích. Kromě zrn akcesorií jsou v biotitech běžné samotné pleochroické dvůrky.

Granit pochází z oblasti baltského štítu (fenoskandského štítu), který představuje nejstarší geologickou jednotku Evropy, budovanou na povrch vystupujícími prekambričovými horninami. Baltský štít se rozkládá na území poloostrova Kola, Karélie, Finska, Baltského moře, Švédska a jižního Norska. Vzhledem ke směru postupu splazů kontinentálního ledovce a vzhledem k typu horniny tvořící balvan, můžeme oblast eventuálního původu horniny zúžit na střední a jižní Švédsko a jižní část Baltského moře mezi švédskou pevninou a Německem. Ledovcové splazy se šířily ze Skandinávského pohoří přes zbylé oblasti Skandinávského poloostrova, Baltské moře a Finsko do dalších částí Evropy. Ostravsko bylo zasaženo ledovcem, který vznikl spojením dvou splazů, majících svá centra ve středošvédské části Skandinávského pohoří. První splaz (tzv. baltský) postupoval ze svého centra na východ přes středošvédskou pevninu do jižní části Botnického

zálivu, kde se stácel k jihu a postupně vyplňoval pánev Baltského moře. Druhý splaz (jihošvédský) postupoval ze svého centra přímo na jih do jižního Švédska. V jižní části Baltského moře se oba splazy spojovaly a šířily se dál přes Polsko a východní Německo až do severních okrajů ČR. Právě ve středním a jižním Švédsku a v jižní části Baltského moře se vyskytují mnohdy obrovská tělesa deformovaných granitů. Existuje zde podobnost horniny tvořící polanský balvan s deformovanými granity z ostrova Bornholmu, založená zejména na přítomnosti výrazně červeného křemene (červený odstín je způsoben sekundárně hematitem). Červený křemen se ale podle prof. R. Vinxe, který rovněž studoval vzorky z polanského balvanu, vyskytuje i v řadě švédských granitů, i když ne v takové míře, jako v granitech z Bornholmu. Navíc muskovit, jenž byl prokázán mikroskopicky, není pro bornholmské granity typickým minerálem. Polanský balvan nelze tedy k bornholmským granitům bezpečně přiřadit. Závěrem tedy můžeme shrnout, že polanský balvan je tvořen fenoskandským deformovaným granitem, pocházejícím z oblasti středního až jižního Švédska a jižní části Baltského moře.

Rekonstrukcí původních rozměrů polanského balvanu bylo zjištěno, že před svým rozpadem měřil 250 x 195 x 180 cm. V porovnání s ostatními našimi bludnými balvany vyplývá, že ten polanský patří k nejmohutnějším bludným balvanům v České republice, i když se velikostně neblíží dvěma našim zcela největším bludným balvanům v Ostravě-Kunčicích (320 x 250 x 155 cm, hmotnost 16,5 t) a Ostravě-Porubě (355 x 170 x 140 cm, Hanáček & Jarošová 2006). Kunčický a porubský balvan jsou svou velikostí mezi bludnými balvany z našeho území naprosto výjimečné. Všechny ostatní v ČR dosud objevené bludné balvany jsou svým objemem a rozměry podstatně menší (délka nepřesahuje 275 cm). S polanským balvanem můžeme srovnávat balvany v Opavě (210 x 200 x 130 cm), Hlučíně (220 x 206 x 140 cm, Kroutilík 1958) nebo v Bohumíně (275 x 195 x 125 cm).

Polanský balvan je tedy velmi zajímavým a cenným geologickým objektem, který by si zasluhoval více pozornosti. Proto vznikl nápad převézt polovinu kamene ze hřbitova do parku u kostela a zde ji instalovat vedle druhé poloviny, aby tak vynikla původní mohutnost bludného balvanu.

Bludný balvan v Jistebníku

Nalezneme jej v parčíku pod místním kostelem, kde slouží jako památník osvobození Jistebníku Rudou armádou roku 1945. Balvan byl v roce 1907 vyzdvižen ze svahu potoka severně od jistebnického

kostela a instalován na své současné stanoviště, zprvu jako památník Hanse Kudliča (Vitásek 1919).

Makroskopické studium horniny bylo prováděno na čerstvém lomu vzorku odlomeného z balvanu. Mikroskopicky nebyla hornina studována, jelikož k přesnějšímu určení jejího původu postačilo vyhodnocení níže popsaných makroskopických znaků, které se plně shodují s poznávacími znaky stejnozrných Småland granitů.

Makroskopický popis horniny

Draselné živce jsou načervenalé tmavě šedé až šedé, agregáty vytvářecí křemen je šedý až jasně modrý. Méně nápadný je tmavě šedozelený plagioklas. Tmavé minerály jsou zastoupeny biotitem. Okraje zrn draselných živců a křemene jsou obklopeny velmi jemnou drtí těchto minerálů vzniklou drcením původních krystalů při orogenních deformacích (tzv. maltovitá struktura).

Balvan je tedy tvořen stejnozrným Småland granitem – hrubozrným granitem pocházejícím z obrovských masívů, budujících region Småland v jihovýchodním Švédsku (viz mapka původu bludných balvanů). Smålandská granitová tělesa vznikala v období před 1,82–1,65 miliardy let (Vinx 2002) v rámci transskandinávského magmatického pásma (TIB), které je významnou součástí baltského štítu.

Jistebnický balvan má podle měření provedeného autorem tohoto článku a Ing. R. Jaroškem rozměry min. 170 x 170 x 140 cm. Vitásek (1919, 1926) uvádí rozměry 180 x 130 cm, které ale nerespektují osy balvanu jako klastu a proto nejsou správné. Tentýž autor označuje ve své práci z roku 1926 jistebnický balvan jako největší bludný balvan na našem území. Báňský rada Bartonec pro změnu považoval za největší bludný balvan exemplář nacházející se v bezejmenném potůčku nedaleko Poruby (in Drahný 1923). Vyzdvižením Porubského bludného balvanu v roce 1928 jistebnický kámen o své prvenství definitivně přišel (Urban 1937, Vitásek 1938). Od svého objevení v roce 1954 je největším českým bludným balvanem Kunčický bludný balvan v Ostravě-Kunčicích.

Bludný balvan ve Staré Bělé

Je instalovaný v parčíku před místní základní školou. Byl objeven v tzv. Novákově pískovně, která se nacházela jižně od obce (jižně od dnešní ulice Na Pešatku). V pískovně se těžily glacifluviální písky a písčité štěrky (Macoun 1989). Dnes je těžebna zčásti zarostlá náletovou vegetací a zčásti upravená jako hřiště.

Hornina byla makroskopicky studována přímo na místě a také na čerstvém lomu odebraného vzorku. Stejný vzorek také posloužil ke zhotovení

výbrusového preparátu pro studium polarizačním mikroskopem.

Makroskopický popis horniny

Nejnápadnějšími součástkami horniny jsou vyrostlice červeného draselného živce. Často mají tvar protáhlých tabulek, dlouhých až 45 mm. Jiné vyrostlice draselného živce jsou více zaoblené. Na rovné straně balvanu je dobře zřetelná přednostní orientace vyrostlic, která je důsledkem proudění ještě neutuhlého magmatu. V porovnání s draselnými živci většinou menší vyrostlice plagioklasu získaly zvětváním připovrchových partií balvanu bělavou barvu. Křemen má tmavě šedou barvu. Místy je zřetelné věcnité uspořádání křemenných zrn okolo draselných živců.

Mikroskopický popis horniny

Velké vyrostlice draselného živce jsou tvořeny perthitickým ortoklasem, často karlovarsky zdvojitým. Perthit má formu jemných, hustě nahloučených žilek. Povrch vyrostlic je magmaticky korodovaný. Ortoklas i plagioklas jsou kaolinizované. Určitá část křemenných zrn má automorfní tvar, část zrn je zakulacených a většina jich je omezena nepravidelně. Biotit má ve výbrusovém preparátu při rozkřížených nikolech červenohnědou, hnědou a světle zelenou barvu, některá individua jsou částečně chloritizovaná. Spolu s biotitem se vyskytuje amfibol, který byl několikrát pozorován v podobě šestibokých průřezů s charakteristickými, vůči sobě pod úhlem 124° orientovanými systémy štěpných trhlin. Akcesorické minerály jsou zastoupeny zirkonem a apatitem, vyskytujícími se jako inkluze v biotitech. Kolem zirkonu bývají vyvinuty pleochroické dvůrky. Dále byl pozorován světle zelený chlorit.

Hornina náleží k rapakivickým granitům, konkrétně se podle Gáby a Peka (1999) jedná o varietu pyterlit. Základními charakteristickými znaky rapakivických granitů jsou nejčastěji červená celková barva, způsobená červeným draselným živcem, a porfyrická struktura, s max. 125 mm dlouhými, vejčitými, kulatými nebo tabulkovitými vyrostlicemi draselného živce (ortoklasu), které někdy bývají obklopeny plagioklasovými lemy. Typickými tmavými minerály těchto hornin jsou biotit a amfibol. Kromě porfyrických variet se v rapakivických masivech vyskytují také stejnozrné typy. Rapakivické granity intrudovaly do sfekofenského krystalinika v období před 1,65–1,50 miliardy let (Åhäll et al. 2000). Jejich masívy tvoří v baltském štítu pruh východozápadního směru, táhnoucí se jižním Finskem, přes jižní část Botnického zálivu (Ålandské souostroví) do severního Švédska. Vzhledem k typu rapakivického granitu, tvořícího popisovaný balvan, a ke směru postupu ledovcových splazů ze Skandinávie až na Ostravsko (viz diskuse u polanského balvanu),

můžeme oblast původu horniny blíže vymežit. V úvahu přicházejí rapakivické masívy Laitila a Vehmaa v jihozápadním Finsku a rapakivický masív budující Ålandské souostroví v jižní části Botnického zálivu (viz mapka původu bludných balvanů). Tyto tři masívy vznikly v době před 1,58–1,56 miliardy let (Åhäll et al. 2000). Podle Gáby a Peka (1999) má balvan rozměry 130 x 120 x 90 cm.

Okolí Staré Bělé je známé hojným výskytem nordických souvků a bludných balvanů, protože zdejší potoky erodovaly souvrství glacifluviálních sedimentů, čímž nordický materiál odkrývaly. Značného výskytu nordik si zde povšiml již Vitásek (1919), který z okolí Staré Bělé zmiňuje kromě výskytu malých nordických souvků také bludné balvany červeného hrubozrnného granitu, žlutého jemnozrnného granitu, aplitů a modravých křemenců o velikosti do 50 cm. Na některých nálezech dokonce pozoroval exarachi rýhy.

V letech 1970–1974 studovali na Starobělsku souvkový materiál RNDr. Z. Gába a J. Pchálek. Kromě výše popsaného balvanu rapakivického granitu zdokumentovali ještě čtyři další bludné balvany s délkou nad 1 m. Jednalo se o následující nálezy.

- Růžový hrubozrnný biotitický granit fenoskandské provenience (130 x 65 x 60 cm). Balvan byl vykopán při hloubení studny na pozemku p. O. Gabzdyla.
- Migmatizovaná granát-sillimanit-biotitická pararula fenoskandské nebo polské provenience (140 x 130 x min 100 cm), nacházející se v potoce v lese Palések, jižně od Staré Bělé.
- Pravděpodobně diorit (125 x min 60 x 55 cm) nejasné provenience. Balvan byl objeven v Jarkovském potoce zsz. od Krmelína.
- Bornholm granit (hrubozrnný biotitický granit z ostrova Bornholmu v j. části Baltského moře). Balvan s délkou určitě překračující 1 m byl rozbit a jeho části použity na stavbu místního hostince.

Bludný balvan v Polance nad Odrou, polovina na hřbitově.

Zachoval se jediný úlomek o velikosti cca 60 x 60 cm, umístěný v dlažbě u rodinného domu p. J. Foly.

Z menších balvanů určili ještě Småland granit a Dala porfyr (porfyr z regionu Dalarna ve středním Švédsku). Všech pět přes 1 m dlouhých bludných balvanů z okolí Staré Bělé popsal J. Pchálek v roce 1974 ve Starobělském zpravodaji. Při přípravě zde předkládaného textu nebyl současný stav posledních čtyř balvanů zjišťován.

Navrhuji opatřit bludné balvany v Polance nad Odrou, Jistebníku a Staré Bělé informativními tabulkami s vysvětlujícím textem a v případě Jistebníku a Staré Bělé také mapkou původu balvanů. Tabulky by mohly být postaveny v bezprostřední blízkosti instalovaných balvanů, které by tak ke své okrasné funkci získaly rovněž funkci osvětovou.

Bludné balvany z okolí Suchdolu nad Odrou

Při výkopových pracích v okolí Suchdolu nad Odrou, souvisejících s výstavbou dálnice D47, bylo v roce 2007 nalezeno pět bludných balvanů granitoidů, z nichž dva jsou tvořeny provenienčně blíže určitelnými fenoskandskými horninami, zbylé balvany můžeme označit jen za fenoskandské granitoidy bez přesnějšího určení původu. Největší z nalezených balvanů (fenoskandský granitoid) má rozměry 90 x 80 x 55 cm, délka ostatních se pohybuje mezi 30 a 50 cm.

Prvním určeným bludným balvanem je Åland rapakivi (rapakivický granit z masívu budujícího Ålandské souostroví) o rozměrech 50 x 30 x 30 cm s nápadnými ovidy draselného živce o velikosti až 30 mm. Druhým balvanem je hrubozrnný, nevýrazně porfyrický granit světle červené barvy, pocházející z rapakivických masívů Åland, Laitila nebo Vehmaa. Vyrostlice v této hornině tvoří světle červenošedý draselný živec (velikost max. 13 mm) a křemen, mnohdy namodralé barvy (max. 12 mm). Rozměry druhého balvanu jsou 35 x 30 x 20 cm.

Kromě bludných balvanů bylo ve výkopech pro dálnici nalezeno množství menších souvků (především pazourků, ålandských rapakivických granitů, červenorůžových skandinávsko-baltských pískovců, dalarnských hornin a blíže nezařaditelných nordických hornin). Výskyt souvků a bludných balvanů byl v rámci trasy, na níž probíhalo budování dálnice, vázán na dvě hlavní naleziště, z nichž první leží na katastrálním území Hladkých Životic, poblíž Životického vrchu (283 m) a druhé se nachází v katastrálním území osady Kletné, v místě, kde bylo vybudováno přemostění regionálního biokoridoru. Na lokalitě Hladké Životice byly nalezeny bludné balvany fenoskandského granitoidu (90 x 80 x 55 cm) a Åland rapakivi

(50 x 30 x 30 cm), ostatní balvany pocházejí z lokality Kletné.

Poloha Suchdolu nad Odrou na samém okraji oblasti maximálního zásahu kontinentálního ledovce, podmiňuje v porovnání s Ostravskou pánví malé rozměry zdejších bludných balvanů. Na periferii ledovcových štítů má transportovaný klastický materiál vždy menší průměrnou velikost, než v místech, která jsou od okraje ledovce více vzdálena směrem k centru zalednění. Proto je z Ostravské pánve známo relativně mnoho zhruba dvoumetrových bludných balvanů a dva balvany, jejichž délka přesahuje dokonce 3 m. Jedná se o již zmíněné bludné balvany v Ostravě-Kunčicích (320 x 250 x 155 cm) a v Ostravě-Porubě (355 x 170 x 140 cm). V okolí Suchdolu nebyly naproti tomu při výkopech pro dálnici D47 nalezeny balvany delší než 90 cm. Největší bludný balvan v jz. části oderského úseku Moravské brány udává Vitásek (1919). Jednalo se o balvan u obce Žilina na Novojičínsku s rozměry 120 x 34 x 34 cm.

Na závěr popisu suchdolských bludných balvanů je nutné zmínit také balvan Åland granitu (95 x 75 x 45 cm), instalovaný před základní školou v Suchdolu. Balvan pravděpodobně sloužil jako součást Kudlichova pomníku v Suchdole. Místo jeho nálezu není známo a nelze vyloučit, že byl k tomuto účelu přivezen z Úvalna na Krnovsku, kde se Hans Kudlich narodil. Jelikož tedy balvan zřejmě nepochází z našeho zájmového území, nebyla mu v tomto příspěvku věnována bližší pozornost. Podle záměru městyse Suchdolu bude balvan přemístěn od základní školy k místnímu muzeu.

K určování hornin tvořících popisované bludné balvany bylo použito určovacích atlasů Hesemanna (1975), Zandstry (1999), Dietricha & Hoffmannové (2004) a internetových stránek www.kristallin.de.

Poděkování

Za pomoc při vypracování tohoto příspěvku jsem zavázán prof. Rolandu Vinxovi (Univerzita Hamburg), Ing. Radimu Jaroškovi (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, středisko Ostrava), Mgr. Jaroslavu Královi (Polanka nad Odrou), RNDr. Zdeňku Gábovi (Šumperk), Petru Bartošíkovi (Suchdol nad Odrou) a Mgr. Danielu Nývltovi (Česká geologická služba, pobočka Brno).

Zvláštní poděkování náleží členům Klubu přátel Suchdolu nad Odrou, kteří již od roku 2003 sbírají v okolí Suchdolu ledovcové souvky a také systematicky vysbírali a dokumentovali souvky a bludné balvany při stavbě dálnice D47 v oblasti Suchdolu. Získaný materiál se stane součástí sbírek Muzea městyse Suchdolu nad Odrou.

Tento příspěvek vznikl za finanční pomoci projektu VaV „Paleogeografická, paleoklimatologická a geochronologická rekonstrukce kontinentálního zalednění Česka“ řešeného Českou geologickou službou.

Martin Hanáček
Foto autor, r. 2007.

Mapa a další fotografie – viz barevná příloha.

Adresa autora:

Martin Hanáček, 790 58 Velká Kraš, email: hanacekm@seznam.cz

Autor je studentem geologie na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity.

Literatura

- Åhäll, K.-I., Connelly, J. N., Brewer, T. S. (2000): Episodic rapakivi magmatism due to distal orogenesis?: Correlation of 1.69-1.50 Ga orogenic and inboard, „anorogenic“ events in the Baltic Shield. – *Geology* 28 (9): 823–826.
- Czudek, T. (2005): Vývoj reliéfu krajiny České republiky v kvartéru. 238 s. – Moravské zemské muzeum, Brno.
- Dietrich, H., Hoffmann, G. (2004): Steinreiche Ostseeküste: Entstehung und Herkunft der Findlinge. 78 s. – Verlag Redieck & Schade GmbH, Rostock.
- Drahný, F. (1923): Přehled geologických poměrů Slezska. 29 s., Opava.
- Gába, Z., Pek, I. (1999): Ledovcové souvky moravskoslezské oblasti. 111 s. – Okresní vlastivědné muzeum, Šumperk.
- Gilíková, H. et al. (2007): Základní geologická mapa České republiky 1 : 25 000 s Vysvětlivkami 25-122 Suchdol nad Odrou. – MS. Česká geologická služba, Praha.
- Hanáček, M., Jarošová, L. (2006): Porubský bludný balvan - nejdelší souvek v České republice. – *Vlastivědné listy*, 32 (1), 29–30, Opava.
- Hesemann, J. (1975): Kristalline Geschiebe der nordischen Vereisungen. 267 s., Krefeld.
- Kroutilík, V. (1958): Nález největších bludných balvanů na Hlučínsku. – *Přírodovědecký sborník Ostravského kraje*, 19 (2), 312–315, Opava.
- Macoun, J. (1989): Geologická mapa ČSR 1 : 50 000 15-43 Ostrava. – Ústřední ústav geologický, Praha.
- Macoun, J. & Králík, F. (1995): Glacial history of the Czech Republic. – In: Ehlers, J., Kozarski, S., Gibbard, P. (eds): *Glacial deposits in North-East Europe*, 389–405. A.A.Balkema, Rotterdam, Brookfield.
- Macoun, J., Šibrava, V., Tyráček, J., Knebllová-Vodičková, V. (1965): Kvartér Ostravska a Moravské brány, 419 s. – Ústřední ústav geologický, Praha.
- Pálenský, P. (1996): Geologická mapa ČR 1 : 50 000 25-12 Hranice. – Český geologický ústav, Praha.
- Pchálek, J. (1974): Ledovcové suvenýry v našich pískovnách. – *Starobělský zpravodaj*, 5–6, 10–12.
- Tyráček, J. (2007): Okraj skandinávského zalednění v Moravské bráně. – *Zprávy o geologických výzkumech v roce 2006*, 97–101.
- Urban, K. (1937): O bludných balvanech v Opavském Slezsku a na Hlučínsku. – *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci*, 50 (185–186), 40–45, Olomouc.
- Vinx, R. (2002): Gesteine des Baltischen Schildes in Norddeutschland: Glazialgeschiebe an der Ostseeküste von Schleswig und NW-Mecklenburg. – *Beih. z. Eur. J. Mineral.*, 14 (1), 219–242, Stuttgart.
- Vitásek, F. (1919): Příspěvky ku poznání diluvia horního poříčí Odry. – *Sborník české společnosti zeměvědné*, 25, 1–21, Praha.
- Vitásek, F. (1926): Naše bludné balvany. – *Sborník k počtě prof. Švambery*, Praha.
- Vitásek, F. (1938): Morfologický vývoj těšínského Podbeskydí. – *Spisy vydávané přírodovědeckou fakultou Masarykovy university*, 250, 3–18, Brno.
- Zandstra, J. G. (1999): *Platenatlas van noordelijke kristallijne gidsgesteenten*. 412 s. – Backhuys Publishers, Leiden.
- www.kristallin.de

Největší památný strom Oderska padl

Celkový pohled na topol.

Počátkem letošního roku po tzv. orkánu „Kyrill“ (z 18. na 19. 1. 2007) padl největší památný strom na Odersku – „Topol u Čurdy“. Jednalo se o topol černý (*Populus nigra* L.) s těmito úctyhodnými rozměry: obvodem kmene ve výšce 130 cm nad zemí = 677 cm, celkovou výškou stromu = 39,5 m s výškou nasazení koruny nad zemí = 25 m a průměrem koruny = 19 m. Základní ochranné pásmo topolu ve tvaru kruhu mělo poloměr 21,5 m. Jeho kmen se ve výšce cca 4 m nad zemí rozvětvoval do dvou kmenů, které se dále vidličnatě větvaly. Rostl na pravém břehu řeky Odry na pozemku parc. č. 782/1 (ostatní plocha – neplodná) v k. ú. Mankovice pod současným stavenišťem dálnice D47. Ochranné pásmo překládaného nadzemního elektrického vedení velmi vysokého napětí mělo památný topol velice těsně míjet. Na jeho existenci a na nutnost jeho důsledné ochrany projektanty i stavitele dálnice opakovaně upozorňoval Městský úřad Odry, odbor ochrany životního prostředí. Podle metodiky Agentury ochrany přírody a krajiny ČR „Ohodnocování dřevin rostoucích mimo les“ činila hodnota topolu 853 740 Kč.

Na unikátnost topolu upozornil v devadesátých

letech minulého století strážce přírody a mapovatel „ochranářského mapování“ pan Květoslav Wiltsch z Oder. Toho zřejmě jako prvního ohromila jeho velikost. Topol tehdy rostl ve vzdálenosti asi 10 m od řeky Odry ve fragmentu listnatého lužního lesa, který sousedí s obdělávanými poli. Jako památný strom byl vyhlášen Městským úřadem Odry, tehdejším odborem územního plánování, architektury a životního prostředí rozhodnutím č. j.: ŽP/579/99-Le-246/22 ze dne 28. 6. 1999, které nabylo právní moci dne 17. 7. 1999. Ostravské středisko Agentury ochrany přírody a krajiny ČR s vyhlášením topolu za památný strom souhlasilo a navrhlo jeho ošetření, provedení prořezávky a úklid naplaveného dřeva a odpadků v jeho okolí.

Označení topolu tabulkou se státním znakem zajistila oderská organizace ochránců přírody (70/13 ZO ČSOP Odry), která v roce 1999 podala žádost o dotaci z Programu péče o krajinu Ministerstva životního prostředí a získala ji. Finančně se podílelo i Město Odry. V rámci poskytnutého grantu byl topol nejen označen, ale bylo rovněž uklizeno celé jeho okolí od odpadů naplavených při povodních a byla provedena výchovná probírka okolního keřového porostu.

Detail kmene.

Padlý velikán v korytě Odry.

O cennosti celého biotopu s topolem svědčí jeho zahrnutí do regionálního biokoridoru „Řeka Odra“ v rámci územního systému ekologické stability po roce 1992 a jeho ochrana v systému Natura 2000, kdy byl tento úsek řeky Odry vyhlášen Nařízením vlády č. 132/2005 Sb. Evropsky významnou lokalitou „Poodří“ (č. lokality CZ0814092). V okolí topolu se v podrostu vyskytují měsíčnice vytrvalá, žlutucha lesklá, bradáček vejčitý, ostřice chlupatá a další běžnější druhy bylin (viz S. Hrabovský: botanický průzkum, 1997). Význam, jedinečnost a zachovalost toku řeky Odry v místě, kde stával topol, nakonec vedly k rozhodnutí zachování přírodního rázu celé lokality bez technických zabezpečovacích zásahů.

Topol rostl v době vyhlášení památným stromem v břehovém porostu na pravém břehu Odry. Již tehdy však řeka Odra nad topolem vytvářela obrovský přirozený meandr, ve kterém na protějším břehu ukládala nesené sedimenty a vytvářela šterkovou lavici postupně zarůstající vegetací, kdežto pravý břeh ukrajovala při každé větší vodě. A tak se stalo, že se Odra začala k topolu blížit až dosáhla paty jeho kmene. V tu dobu začala jednání, zda topol zachránit opevněním nebo úpravou břehu. Dokonce majitelé firmy, která buduje na stejném břehu vodní nádrž, nabízeli materiální a technickou pomoc k zabezpečení topolu. Z ústředního seznamu památných stromů vedeného na Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR jsme zjistili, že „Topol u Čurdy“ byl jedním ze 48 vyhlášených památných topolů černých v ČR a svými rozměry zaujímal 2. místo ve velikosti obvodu po topolu s obvodem kmene 800 cm, z něž zůstává jen skořepina.

Zhodnocením všech pro a proti bylo nakonec rozhodnuto ponechat topol svému osudu a nezasahovat do přirozeného koryta řeky Odry. Přírodní síly představované vodou a větrem nakonec rozhodly v neprospěch topolu. Tak tomu ale v přírodě je a my bychom se měli i na tyto dílčí „tragédie“ s pokorou dívat, respektovat je a hlavně

se z nich učit. Tak tomu bylo i u našich předků, kteří např. po celé generace sledovali řeku, než se rozhodli někde postavit své domy, zřídit brod či most. Nám tento pozorovací talent i pokora chybí, a tak stavíme v místech, kde se nám to líbí nebo kde je to pro nás v danou chvíli nejvýhodnější. Příroda nám ale opakovaně při povodních ukazuje, kdo je pánem situace.

Topol po orkánu „Kyrill“ padl napříč korytem řeky Odry a stal se překážkou v toku a možným nebezpečím pro níže ležící mosty při povodních. Proto správce řeky s. p. Povodí Odry se sídlem v Ostravě oprávněně požadoval topol z koryta odstranit nebo jej v korytě ponechat a stabilizovat – např. jeho upevněním lany. Zástupci ochrany přírody upřednostnili jeho ponechání na místě. Aby topol svou korunou nebránil průtoku vody, bylo v první fázi dohodnuto odřezání celé koruny a ponechání kmene. Oprávněnost takového opatření ukázaly vyšší průtoky vody, kdy kmen začala voda obtékat a ten se díky své hmotnosti propadl do sedimentů a silou vodního proudu se vytočil po proudu. Řeka Odra se ještě více zařezala do pravého břehu a začala torzo topolu obtékat. V této situaci bylo s Povodím Odry s. p. dohodnuto, že topol bude rozřezán a po dílech vytažen na levý břeh, kde zůstane ponechán svému osudu. Při rozřezávání kmene se pokusíme získat příčný řez kmenem pro budoucí muzeum v Odrách.

Aby toto čtení nevyznělo tak pesimisticky, můžeme vám prozradit, že na Odersku rostou další mohutné topoly jako například exemplář, který se nachází na pravém břehu řeky Odry v Jakubčovicích nad Odrou u návsi. Ten snad bude mít větší štěstí a doufáme, že mu zvýšená ochrana zajistí dlouhodobější perspektivu.

*Petr Lelek a Eva Mračanská
Foto Petr Lelek*

Ze stromu zůstaly dnes jen mohutné kořeny a části kmene.

Akce ACROCEPHALUS v CHKO Poodří

Chráněná krajinná oblast Poodří patří mezi jedno z mála území České republiky, kde i přes intenzivní působení lidské činnosti zůstalo zachováno unikátní přírodní bohatství. Rovinatá krajina v údolní nivě řeky Odry s lužními lesy, loukami a množstvím rybníků mimo jiné představuje ráj pro mnoho ptačích druhů, a to jak těch, kteří zde hnízdí, tak i těch, kteří zde zastavují při jarním a podzimním tahu. Je tedy logické, že skutečný ráj zde našli také ornitologové.

Kromě dlouholetého monitoringu hnízdících druhů zde probíhá i pravidelné sledování migrace ptáků využívajících Poodří jako tahovou zastávku, při níž si odpočinou a načerpají energii potřebnou k dalšímu pokračování jejich cesty. Na sledování pohnízdni migrace a počínajícího podzimního tahu ptáků je zaměřena odchyťová a kroužkovací akce ACROCEPHALUS, probíhající v rákosině na Dolním Bartošovickém rybníku v Přírodní rezervaci Bartošovický luh (pozn.: v POODŘÍ vyšly k této

akci v minulosti dva články od Jana Košťála – v č. 3/1998 a 4/2003). První odchyť a kroužkování ptáků zde proběhlo již v roce 1984. Od počátku je akce zaměřena primárně na rákosinné druhy ptáků, příležitostně je zde však prováděn i odchyť ledňáčeků říčních (*Alcedo atthis*) a dalších ptáků žijících v blízkém okolí Bartošovických rybníků. Při nízkém stavu vody v rybnících, jako tomu bylo například letos, probíhá také odchyť bahňáků. V posledních letech (přesněji od r. 2003) je akce na této lokalitě pořádána pravidelně každý rok.

Odchyť ptáků pod dozorem kvalifikovaných kroužkovatelů probíhá do 150 m dlouhé linie odchyťových sítí umístěných v rákosovém porostu. U každého odchyceného jedince je určen druh, stáří a pohlaví, ale i další parametry jako např. hmotnost a tučnost, poukazující na jeho aktuální kondici. Pták je současně označen drobným kroužkem umístěným na jeho nohu, nesoucím specifický číselný kód a nápis N. MUSEUM PRAHA

Budníček menší (Foto Vojtěch Stejskal).

Rákosník proužkovaný (Foto Michaela Krestová).

(označení české kroužkovací centrály, kterou je Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze). Nejčastěji chytanými druhy ptáků jsou, jak již vypovídá samotný název akce, rákosníci (rákosník = latinsky *Acrocephalus*), od nejpočetnějšího druhu k nejméně početnému je to rákosník obecný (*A. scirpaceus*), po něm následuje rákosník proužkovaný (*A. schoenobaenus*), rákosník velký (*A. arundinaceus*) a rákosník zpěvný (*A. palustris*). Kromě rákosníků patří mezi poměrně často chytané druhy také budníček menší (*Phylloscopus collybita*), sýkora modřínka (*Parus caeruleus*) či vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*). Koncem léta je zde vcelku hojným druhem konipas luční (*Motacilla flava*).

Dlouholetá tradice konání akce umožňuje porovnávání dat mezi jednotlivými lety odchytu a přináší důležité poznatky o změnách početnosti nejhojnějších rákosinných druhů ptáků v této oblasti. Získaná data nám rovněž umožňují posoudit významnost lokality pro migrační cesty ptáků a stanovit faktory, které početnost a druhové spektrum protahujících ptáků ovlivňují. Velmi cenná jsou samozřejmě data ze zpětných odchytů již okroužkovaných ptáků, z nichž se lze mimo jiné dozvědět, odkud a jakým směrem ptáci táhnou a kde lze nalézt nebo předpokládat jejich hnízdiště či zimoviště. Zajímavé údaje o tahu ptáků, získané v rámci této akce, pocházejí např. z roku 2004, kdy byl v Poodří okroužkován jedinec konipasa lučního (*Motacilla flava*) a rákosníka obecného (*A. scirpaceus*) a oba byli o necelý měsíc později kontrolováni na Mallorce, kde se zastavili cestou na svá africká zimoviště – táhli tedy jihozápadním směrem a během uvedené doby překonali vzdálenost 1 640 km. I letošní rok byl bohatý na zajímavá zpětná hlášení – kupříkladu rákosník proužkovaný (*A. schoenobaenus*) kroužkovaný v Poodří byl hned druhý den odchycen v jihovýchodním Maďarsku.

Za jeden den tedy uletěl celých 400 km, což je na ptáka jeho velikosti zcela neobvyklý a výjimečný výkon, kterým se zařadil mezi ptačí rekordmany.

Akci ACROCEPHALUS zajišťují členové České společnosti ornitologické, především pak její severomoravské pobočky – Slezské ornitologické společnosti, ve spolupráci s Muzeem regionu Valašsko. Akce by však nemohla proběhnout bez pomoci dobrovolníků, kteří kroužkovatelům s odchytem významně pomáhají. Akce ACROCEPHALUS proběhne na stejné lokalitě i příští rok, srdečně proto zveme všechny zájemce o rozmanitý svět ptáků, který zde můžete alespoň částečně poznat, ať již „pouhým“ pozorováním či prostřednictvím aktivní účasti a pomoci se samotným odchytem ptáků.

Podrobné informace o akci Vám poskytnou organizátoři akce RNDr. Karel Pavelka (tel. 737 129 019, e-mail: karel.pavelka@centrum.cz) a Mgr. Michaela Krestová (e-mail: krestova@gmail.com).

Michaela Krestová, Alena Rulfová

Sítě v rákosině na Dolním Bartošovickém rybníku (Foto Michaela Krestová).

Ornitologové mapovali výskyt ledňáčka v CHKO Poodří

Významnou akcí v roce 2007 se stalo komplexní mapování hnízdního výskytu ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) na území chráněné krajinné oblasti Poodří, které zde proběhlo vůbec poprvé. Ve spolupráci s vedoucím patronátní skupiny IBA¹⁾ RNDr. Karlem Pavelkou z Vlastivědného muzea ve Vsetíně jsme zahájili sérii mapování, které jsou podkladem pro vyhodnocení aktuálního stavu hnízdní populace ledňáčka říčního v Ptačí oblasti Poodří, zřízené rovněž pro ochranu tohoto naturového druhu.²⁾

Mapování probíhalo podle předem jasně vymezené metodiky, která spočívala ve vyhledávání aktivních hnízdních nor ledňáčků na vybraných vodních tocích v CHKO Poodří. Samozřejmě, že v součtu mapovaných vodních toků dominovala řeka Odry a dále všechny významné přítoky ústící do Odry, především Jičínka, Lubina, Ondřejnice a Husí potok. Protože je Odra se svými kolmými a často nepřístupnými břehy nejlépe přehledná z vody, zvolili jsme v souladu s metodikou k průzkumu Odry nafukovací dvoumístný člun

Pálava. Základní metodou monitoringu je totiž vyhledávání obsazených hnízdních nor v březích vhodných vodních toků. Při sčítání bylo nutné absolvovat kontrolu obou břehů toku a prohledávat je dalekohledem.

U každé nalezené hnízdní nory se známky jejího obsazení (hájení nory anebo domovského okrsku, stopy po nohách v chodbě nory, skořápky vajíček pod norou nebo pod oblíbenými posedy, výtok trusu z nory, hlasy mláďat v noře, přelety dospělých ptáků) bylo nutné vyčkat min. 20–30 minut na přilet alespoň jednoho ptáka s potravou. Veškeré záznamy lokalit se zanášely do map v měřítku 1 : 10 000. K přesné identifikaci hnízd posloužila navigace GPS Garmin – přístrojem zaznamenávajícím přesnou polohu uživatele s odchylkou max. 5 metrů.

Mapování proběhlo ve dvou termínech, a to koncem května a začátkem srpna, abychom potvrdili anebo vyloučili opakované zahníždění ledňáčků. Vzhledem k nízkému stavu vody v Odře v prvním sčítacím turnusu se stala akce velice náročnou

Obsazená nora ledňáčka (Foto Karel Pavelka).

na fyzickou zdatnost účastníků, nezřídka jsme byli nuceni člun přenášet přes padlé kmeny stromů nebo obnažené šterkové nánosy. Druhé mapování bylo již pohodlnější, věděli jsme, jaké podmínky nás čekají a k naší radosti nám několik dnů silně přšelo, takže se Odra stala až na pár míst sjízdnou.

Získané výsledky odpovídaly charakteru klimatických podmínek celé hnízdní sezóny, protože první hnízdění, které může být u ledňáčků posunuto do brzkých jarních měsíců, bylo zřejmě

poznamenáno vyššími průtoky Odry v březnu a zřejmě při tom došlo k vyplavení prvních snůšek. Odhadli jsme hnízdní početnost ledňáčků na Odře a přítocích na 15–20 hnízdicích párů. Zajímavým poznatkem byla skutečnost, že ledňáčci si hloubili přednostně nory v čerstvě vytvořených nátržích a sesutých svazích břehů, zřejmě kvůli provlhlější hlíně, která byla pro hrabání nor měkčí. Mapování přineslo mimo jiné poznatky o výskytu dalších ptačích druhů vázaných na neregulované toky – konipasa horského a písíka obecného.

Smutnou skutečností zůstal fakt, že Odra je silně znečištěnou řekou plnou plastových lahví a jiného komunálního odpadu, které přinášejí některé přítoky. Druhým zjištěným negativním jevem bylo porůstání břehů nepůvodní křídlatkou japonskou, která má opravdu velkou regenerační schopnost a do budoucna znamená potenciální riziko zarůstání vhodných míst ke hnízdění ledňáčků.

Za poskytnutí mapovacích podkladů a spolupráci děkuji RNDr. Karlu Pavelkovi.

*Iva Němečková, Správa CHKO Poodří, 2. května 1,
742 13 Studénka,
e-mail: iva.nemeckova@nature.cz
Ilustrace Jiří Zelený*

Poznámky

- 1) IBA (Important bird area) – z angl. překladu významné ptačí území, které bylo podkladem pro vyhlášení Ptačí oblasti Poodří.
- 2) Naturový druh – ptačí druh zařazený v Příloze I. Směrnice Rady Evropských společenství o ochraně volně žijících ptáků č. 79/409/EHS z 2. dubna 1979, pro jehož ochranu jsou na území států Evropské unie vyhlášována území, zvaná ptačí oblasti.

Poodří se stane pro ptáky bezpečnější

Táhlé linie venkovního elektrického vedení se staly součástí naší krajiny. Představují často jediné dominantní prvky krajiny, které nahradily chybějící zeleň dříve lemující hranice pozemků, cesty či poutní místa. Jedna krajinná dominantna nahradila jinou. Již si neuvědomujeme všudypřítomnost elektrických sloupů v krajině a většina z nás si dnes krajinu bez sloupů nedokáže představit. Tato nenápadná pavučina vodičů se stále zahušťuje a stává nebezpečnou bariérou v krajině pro populace volně žijících ptáků.

Závažným problémem současné ochrany volně žijící populace ptáků je časově neomezené usmrcování a zraňování ptáků na linkách vysokého napětí 22 a 35 kV v důsledku přeskočení elektrického oblouku. Jedná se především o zařízení trafostanic a sloupů s rovinnými prvky s podpěrnými izolátory. Další nebezpečí představují nárazy letících ptáků do vodičů, ke kterým nejčastěji dochází při nočních migracích nebo během dnů se špatnou viditelností (mlhy). Vizualně se orientující ptáci pak

Nejnovější typ ochrany proti úrazům ptáků el. proudem – typ OKI.

narazí na elektrovody, které vedou v migračních koridorech, křížující vodní toky, rybníční pánve a mokřadní biotopy.

Prvním počinem k ochraně ptáků při dosedání na sloupy el. napětí byly tzv. lavičky, které byly v Poodří hojně instalovány v bývalém okrese Nový Jičín.

Zranění způsobená kontaktem s elektrickými dráty jsou pro ptáky často fatální, většina takto postižených ptáků hyne na následky popálenin a otevřených zlomenin křídel a nohou. Kolik ptáků doopravdy usmrtí kontakt s elektrickými vodiči se můžeme jen domnívat, ale podle odhadu odborníků zabývajících se ochranou ptáků se tato čísla pohybují okolo několika desítek tisíc ptáků ročně. Dosud byl v ČR doložen úhyn v důsledku nárazu do vodičů nebo usmrcení elektrickým obloukem u více než 55 druhů ptáků. Jedná se o druhy od velikosti poštolky až po největší druhy, jakými jsou orli nebo čápi. Většina druhů, která je postižena negativními vlivy venkovního elektrického vedení, je zařazena do seznamu zvláště chráněných živočichů, z nichž podstatná část dokonce patří do kategorie silně či kriticky ohrožených.

Novela zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ukládá od roku 2004 povinnost těm, kdo budují nebo rekonstruují nová nadzemní elektrická vedení vysokého napětí, aby je opatřili ochrannými prvky, které účinně zabrání usmrcování ptáků el. proudem. V současné době je na území České republiky vytyčeno cca 60 000 km tras venkovního elektrického vedení vysokého napětí, což v přepočtu znamená na 750 000 sloupů, které mohou usmrcovat přisedající ptactvo. Určitým

řešením je náhrada ekologicky nevyhovujících elektrozařízení za bezpečná. Účinnou ochranou je dnes v České republice vybaveno asi 10 procent elektrických vedení. Existuje celá řada výrobků (nové bezpečné stožáry, izolované vodiče) a zkoušejí se nové technologie, které mohou řešit otázku zabezpečení stávajících tras el. vedení v kritických místech. Prioritními oblastmi, kam směřuje aktivní zabezpečení ochrany ptáků, jsou ptačí oblasti, které často leží na významných tahových trasách nebo na místech s vysokou koncentrací ptáků.

Na severní a střední Moravě bylo společností ČEZ Distribuce v minulosti zabezpečeno ochrannými prvky 540 kilometrů vedení v ptačích oblastech. Do roku 2013 má v plánu zabezpečit v ptačích oblastech a dalších exponovaných územích další stovky kilometrů vedení s předpokládanou investicí v řádech desítek milionů korun. V květnu 2007 se uskutečnilo v Ostravě jednání mezi zástupci České společnosti ornitologické a zástupci ČEZ Distribuce, jehož cílem byla příprava mapových podkladů s trasami el. vodičů, které budou prioritně zabezpečeny nad rámec povinností uložených zákonem. V létě byly dokončeny plány úprav na celém území ve správě společnosti ČEZ Distribuce. Také na území CHKO Poodří a v blízkém okolí byly vytipovány nebezpečné trasy, jejichž celková délka přesáhla stovku kilometrů. Důležitým podkladem byly znalosti pracovníků Stanice pro záchranu živočichů v Bartošovicích, kterým se do rukou dostávají zranění ptáci. Ti ročně ošetří zhruba stovku popálených ptáků.

Iva Němečková, Správa CHKO Poodří, 2. května 1,
742 13 Studénka, iva.nemeckova@nature.cz
Jaroslav Lason, ČEZ Distribuce, a. s., Teplická 874/8,
405 02 Děčín 4, jaroslav.lason@cez.distribuce.cz

Moderní způsob ochrany ptáků před kontaktem s el. proudem představují nosné sloupy el. vodičů typu pařát.

Ptačí obyvatelé Poodří v čase vánočním

Rádi bychom se s čtenáři POODŘÍ podělili o své zážitky z toulek zimním Poodřím, jež jsme uskutečnili na sklonku let 2005–2007 (29., 27. a 23. 12.). Každoročně jsme absolvovali po jedné vycházce z Jistebníku do Studénky, přičemž trasa se prakticky neměnila: od železničního přejezdu u okraje rybníka Bezruč vedla po jižních hrázích jistebnických rybníků k potoku Bílovka, kde jsme se napojili na modrou turistickou stezku, která nás zavedla až k mostu přes Odru poblíž Albrechtic; pak jsme různě procházeli rybníční soustavu v Nové Horce a vraceli se přes starý železniční most k okraji intravilánu Studénky. Společným jmenovatelem našich výletů bylo mrazivé počasí – rybníky tak byly každoročně až na několik málo ledovým krunýřem nepokrytých volných „oken“ zamrzlé. Pooderská malebná krajina sice působila v tuto dobu docela nevlídně, ale o zajímavá setkání s ptačími obyvateli nouze nebyla. Celkem se nám podařilo prokázat výskyt 47 druhů ptáků z 11 řádů. Některé z nich vám přiblížíme podrobněji.

Z řádu veslonozí (*Pelecaniformes*) jsme zaznamenali, ovšem pokaždé jen na přeletu, mezi rybáři „velmi oblíbeného“ kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*). Největší letící hejno těchto černých opeřenců s nápadnou siluetou ve tvaru kříže čítalo 65 jedinců (v roce 2007).

Následující řád, brodiví (*Ciconiiformes*), je v našich zápisích zastoupen dvěma druhy. Pravidelně jsme pozorovali elegantní volavku popelavou (*Ardea cinerea*), povětšinou schovávající se v závětrí před ledovými poryvy větru. K největším shromaždištím postávajících volavek patřily rybníky Bezruč, Velký Bědný a v posledním roce i Fojtův, kde bylo zaznamenáno nejvíce jedinců (21). Se zimním obdobím nanejvýš ladící volavkou bílou (*Egretta alba*) jsme se měli možnost setkat na Velkém Bědném rybníku v roce 2005 (Mandák 2006) a o dva roky později na sousedním rybníku Velký Okluk.

Širší veřejnosti dobře známý řád vrubozobí (*Anseriformes*) byl v námi sledovaném období zastoupen jen třemi druhy. Pro majestátnou labuť velkou (*Cygnus olor*) byly rybníky významnějším útočištěm až v posledním roce, kdy na nezamrzlém okně Bažantího rybníka plulo 25 jedinců, z nichž jedno letošní mládě bylo límcované. Vzhledem k nepříznivým pozorovacím podmínkám se nám ale alfanumerický kód límce nepodařilo odečíst. Další 13 schoulených jedinců odpočívalo na ledě Malého Bědného rybníka. Ledem nepokrytá místa rybníků skýtala útočiště i pro zbývající dva druhy, především pak pro kachnu divokou (*Anas platyrhynchos*), která se na Horním rybníku v roce 2006 seskupila do počtu 650 jedinců (Mandák 2007). Zimujícího představitele potápivých kachen, poláka velkého (*Aythya ferina*), jsme zastihli v prvním roce, ale celkem pouze 3 jedince.

Výčet atraktivního řádu dravci (*Accipitriformes*) začneme tím „nej“. Alespoň pro nás představovalo každoroční setkání se „zimním pánem“ Poodří, orlem mořským (*Haliaeetus albicilla*), nevšední zážitek. V roce 2005 se nedospělý orel, jehož „mladistvý“ šat poznáme mj. podle tmavě zbarvených rýdovacích per, nechal obdivovat při kroužení mezi Bílovkou a jistebnickou rybníční soustavou (Mandák 2006). Další rok nám na rybníku Kotvice připravili velkolepou podívanou hned dva orlové (Mandák 2007). Nejprve se v „doprovodu“ dvou vran těsně nad ledem proletěl dospělec, jehož si díky svítivé žlutému zobáku a bílých ocasních per s mladými příslušníky druhu nemůžeme splést. Další divadlo nám poté připravil mladý jedinec, který, jakoby nás ani neviděl, mířil přímo proti nám a usedl na okraj litorálního porostu, snad jen 100 m od nás, kde se ozářen zapadajícím sluncem napil z louže na ledě. Chvilí pak postával na mrtvé rybě, vzlétl a opět usedl na okraj orobince, tentokrát už ale mimo naše zorné pole. V roce 2007 jsme se pro změnu s těmito dravci setkali u Velkého Bědného rybníka, kde nám nevysoko nad hlavami kroužili dva jedinci – téměř dospělý a mladý orel. Před tím se oba ptáci „postarali“ o paniku v hejnu volavek, které naše nadšení z nových návštěvníků rozhodně nesdílely. Kromě našeho nejběžnějšího dravce, káně lesní (*Buteo buteo*), je možno v Poodří častěji spatřit i ptáky lovicího krahujce obecného (*Accipiter nisus*).

Řád hrabaví (*Galliformes*) byl zastoupen pouze bažantem obecným (*Phasianus colchicus*), který má při vyplašení „ve zvyku“ vylekat svým křikem i samotné pozorovatele. Pro krátkokřídlé (*Ralliformes*) se během chladného počasí stává Poodří nehostinnou krajinou. Zjistili jsme zde jen nejběžnějšího zástupce, kachnám podobnou lysku černou (*Fulica atra*), ale jen v počtu 2 jedinců v roce 2005.

Dalším řádem jsou dlouhokřídlí (*Charadriiformes*) s čtyřmi druhy. Výskyt prvních dvou byl z fenologického hlediska docela zajímavý. Čejka chocholátá (*Vanellus vanellus*) nepatří v Poodří k pravidelně a početně zimujícím druhům. O to větší překvapení nám přichystal rok 2006, kdy nad rybníkem Kotvice létalo a následně na led přistálo hejno asi 340 těchto „chocholatých“ bahňáků (Mandák 2007). Další bahňák, vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*), byl spatřen v roce následujícím na nezamrzlém náhonu u rybníka Bažantula, kde jsme několikrát vyplašili osamoceného jedince, jenž při vyrušení pokaždé poodlétl se smutně znějícím popěvkem. V roce 2006 se nám naskytl možnost pozorovat jak hejno 12 „velkých“, obtížně určitelných racků bělohlavých/středomořských (*Larus cachinnans/michahellis*) na ledě Velkého Bědného rybníka,

tak skupinku 6 racků chechtavých (*L. ridibundus*) na rybníku Kotvice. V následujícím roce byly oba druhy zjištěny jen na přeletu.

Řád měkkozobí (*Columbiformes*) se až na přeletující jedince holuba domácího (*Columba livia* f. *domestica*) v Poodří nevyskytoval. Ledňáček říční (*Alcedo atthis*) byl jediným členem barvami hýřícího řádu srostloprstí (*Coraciiformes*). Během dvou zim (2005 a 2007) byl tento ptačí drahokam zjištěn na nezamrzlých náhonech rybníčních soustav v Jistebníku a Studénce. Před samotným vizuálním kontaktem většinou uslyšíme jeho krátké písknutí, které nás upozorní na jeho přítomnost.

Šplhavců (*Piciformes*) se nám podařilo zaregistrovat celkem 5 taxonů. Druhově nejbohatším stanovištěm tohoto řádu je lužní les Bažantula, kde jsme pozorovali „zeleného datla“ žlunu šedou (*Picus canus*), datla černého (*Dryocopus martius*) a z vzácnějších strakapoudů i s. prostředního (*Dendrocopos medius*). Kromě nich byli na trase zaznamenáni i běžný s. velký (*D. major*) a o poznání méně hojnější a drobný s. malý (*D. minor*).

Pěvci (*Passeriformes*) jsou nejpočetnějším ptačím řádem vůbec, což se projevilo i při našich vycházkách, kde více než polovina (25) všech druhů ptáků náležela k pěvcům. První z nich patří mezi pravidelné zimní hosty z dalekého severu. S brkoslavem severním (*Bombycilla garrulus*), ozdobeným slušivou chocholkou, jsme se střetli u Starého rybníka v roce 2005, kde se potulovalo hejno 17 jedinců (Mandák 2006), které z vysokých stromů několikrát slétlo na plody kaliny. Další dva druhy ptáků patří mezi nenápadné zimní obyvatele, které spíše nejprve zaslechne, než uvidíme. Řeč je o malinkém střízlíku obecném (*Troglodytes troglodytes*) a nepočetně

zimující července obecné (*Erithacus rubecula*), již zdobí oranžové hrdlo. Na svých toulkách jsme zaznamenali tři druhy drozdů. Kromě kosa černého (*Turdus merula*) ožívují ztichlé Poodří někdy početná (v roce 2007 čítalo největší hejno 90 jedinců) a poměrně hlasitá hejna barevných drozdů kvíčal (*T. pilaris*). Jeho větší příbuzný, d. brávník (*T. viscivorus*), se v zimě nesrocuje do větších hejn, ale spíše jednotlivě „hlídá“ trsy jmelí na vysokých stromech – na naší trase např. na topolech podél Bílovky.

Velmi milá setkání dokáží připravit potulující se rodinky mlynaříků dlouhoocasých (*Aegithalos caudatus*), drobných pěvců příbuzným sýkorám, které se k pozorovatelům někdy přiblíží až téměř na dosah ruky. K vůbec nejhojnějším ptákům zimní krajiny, a to nejen v Poodří, patří sýkorky. První z nich, sýkora babka (*Poecile palustris*), je nejméně hojná a nápadná – jedná se o šedě zbarvenou sýkorku s výraznou černou „čepičkou“. Oproti ní hýří s. modřinka (*Cyanistes caeruleus*) i s. koňadra (*Parus major*) mnohem více barvami i různorodějším repertoárem hlasových projevů. Na zavalitého brhlíka lesního (*Sitta europaea*) narazíme nejčastěji na kmenech stromů, často při typickém šplhání hlavou dolů. Šoupálek krátkoprstý (*Certhia brachydactyla*) je dalším z ptáků hledajícím „něco na zub“ v nerovnostech kůry dřevin. Tohoto drobného hnědobílého pěvce s tenkým zahnutým zobáčkem můžeme zahlédnout při spirálovitě vinutém šplhání. Jeden šoupálek byl u Starého rybníka v roce 2007 tak zaneprázdněn píděním po nějakém tom soustu, že se nechal pozorovat ze vzdálenosti pouhého 1 m! Ťuhýk šedý (*Lanius excubitor*) je barevně méně nápadný menší „dravec“, číhající na drobné savce z dřevin

Hejno čejek chocholatých (*Vanellus vanellus*) při západu slunce na rybníku Kotvice (Foto Martin Mandák).

v otevřené krajině. My jsme ho pozorovali v roce 2006 u Bílovky a Pasečného mostu.

Krkavcovití ptáci byli zastoupeni běžnými druhy, sojkou obecnou (*Garrulus glandarius*) a strakou obecnou (*Pica pica*). Straky se zdržovaly především na největším pooderském rybníku, Bezručí, v maximálním počtu 8 jedinců v roce 2006. Kavka obecná (*Corvus monedula*) a havran polní (*C. frugilegus*) přes krajinu Poodří pouze přeletovali. Shromaždiště vrány šedé (*C. cornix*) se nacházelo na hrázi rybníka Kotvice v roce 2006 – napočítali jsme tu 25 jedinců (Mandák 2007). Další skupinou pěvců jsou pěnkavovití, jež byli zastoupeni nejpočetnějším evropským ptákem pěnkavou obecnou (*Fringilla coelebs*), zelenožlutě vybarveným zvonkem zeleným (*Carduelis chloris*), v zimní krajině nezvykle „tropicky“ působícím stehlíkem obecným (*C. carduelis*) a povětšinou na olších potravu hledajícím čížkem lesním (*C. spinus*). V roce 2007 jsme u bědných rybníků měli možnost pozorovat asi stočlenné hejno čížků, které slétávalo na nezamrzlé louže a otužile se v nich koupalo a napájelo. K pěnkavovitým řadíme také hýla obecného, jehož samečky s karmínovou hrudí snad nemůžeme v barevně nepřilíš výrazné zimní krajině přehlédnout; rovněž nás upoutá jeho smutně znějící pískání. Dlask tlustozobý (*Coccothraustes coccothraustes*), jak už samo

jméno prozrazuje, je od přírody obdařen mimořádně silným kuželovitým zobákem. Také dlaskovo peří hraje různými barvami, jenže méně pozornému pozorovateli lehce unikne pozornosti, poněvadž se zdržuje především v korunách vysokých stromů. Na závěr systematického uspořádání nám zůstal jeden z nejběžnějších obyvatel otevřené krajiny, strnad obecný (*Emberiza citrinella*), v jehož šatu převládají žlutá pířka.

Ačkoliv zimní období není mezi milovníky ptáků příliš oblíbeno, má své nepopsatelné kouzlo a zvláště v tak malebné krajině, jakou Poodří bezesporu je, působí vycházky v čase vánočním jako balzám na duši. Pokud si na procházku zimním Poodřím vyjdete, nezapomeňte si s sebou vzít příručku na určování našich opeřenců a neváhejte se s námi o své zajímavé zážitky podělit. Zajímavější záznamy ornitologických pozorování mohou být otištěny v časopise *Acrocephalus* (vydává jej Slezská ornitologická společnost), jehož redaktorem je první z autorů tohoto příspěvku.

Martin Mandák, Olga Mandáková
e-mail: m.mandak@tiscali.cz

Literatura

- Mandák M. (ed.) 2006: Materiály k avifauně severní Moravy a Slezska – 15: pozorování v roce 2005. *Acrocephalus* (Ostrava), 22: 49–69.
Mandák M. (ed.) 2007: Materiály k avifauně severní Moravy a Slezska – 16: pozorování v roce 2006. *Acrocephalus* (Ostrava), 23: 51–66.

Lesy ČR v horním Poodří budují zařízení pro návštěvníky lesa

O Programu 2000 (Lesy a ochrana přírody)

(převzato z internetových stránek Lesů ČR, s. p., <http://www.lesycr.cz>)

V roce 1999 přijal státní podnik Lesy České republiky (dále též LČR) podnikový „Program 2000 – naplňování cílů veřejného zájmu u LČR“, který je zaměřen na podporu a rozvoj veřejně prospěšných funkcí lesů. V rámci jeho realizace je prováděno budování turistických odpočinkových míst v lesích, naučných stezek, údržba vybraných turisticky exponovaných chodníků a cest, vybavení lesů informačními tabulemi, obnova a údržba studánek a pramenů, opravy a údržba regionálně

a historicky významných objektů a staveb, pomníčků a pamětních desek, péče o památné stromy a aleje, ochrana a podpora ohrožených druhů organismů a mnoho dalších aktivit. V průběhu let 1999–2004 bylo do realizace tohoto programu vloženo více než 150 mil. Kč. Konkrétní ukázky realizace programu jsou pravidelně zveřejňovány v podnikovém časopise *Lesu* zdar.

Představení Lesní správy Vítkov

Lesní správa Vítkov (dále LS Vítkov) se sídlem v městě Vítkov na Opavské ulici č. 97 spadá po organizační linii LČR, s. p. do působnosti Krajského inspektorátu Frýdek-Místek. Obhospodařuje bezmála 11 tisíc hektarů státního lesa a zároveň ze zákona vykonává funkci odborného lesního hospodáře pro soukromé vlastníky lesů o výměře do 50 ha. Území lesní správy zasahuje do třech okresů Opava, Nový Jičín, Bruntál. Výkon státní správy lesů přísluší úřadům obcí s rozšířenou působností Ostrava, Opava, Bruntál, Nový Jičín, Odry, Vítkov, Bílovec a Krajskému úřadu Moravskoslezského kraje.

Z pohledu zhodnocení přírodních poměrů je třeba připomenout, že oblast LS Vítkov je charakterizována rozsáhlými náhorními plošinami rozbrázděnými

hluboce zařezanými údolními řek a potoků. Typické je zejména údolí řeky Odry a řeky Moravice s přítoky Černá a Úzká. Vedle náhorních plošin je celek charakterizován i rozlehlými kotlinami. Výrazná tektonická kotlina je u města Odry, specifická příkrými zalesněnými svahy v blízkosti jihovýchodního okrajového zlomového svahu Nízkého Jeseníku. Další je Fulnecká kotlina, která má dno rázu ploché pahorkatiny. Nejvyšší nadmořskou výšku má Červená Hora u města Budišov nad Budišovkou – 749 m n. m., nejnižší položené místo se nachází na Husím potoku u Hladkých Živic – cca 230 m n. m.

Průměrná roční teplota se pohybuje mezi + 6,2 až + 8,1 °C, průměrné roční srážky kolísají mezi 689–834 mm. Délka vegetační doby se pohybuje mezi 120 až 170 dny.

Po stránce hydrogeologické je území odvodňováno dvěma řekami a velkou řadou drobných vodních toků. Vody ze severní části území LS Vítkov odvádí řeka Moravice s přehradou Kružberk, která se již mimo toto území vlévá do řeky Opavy. Jižní část území odvodňuje řeka Odra, která vně území přebírá i vody řeky Opavy. Celé území tak náleží k povodí Baltského moře.

Lesy LS Vítkov zasahují do dvou přírodních lesních oblastí (PLO). Převážná část patří do PLO č. 29 – Nízký Jeseník. Výjimku tvoří luh podél řeky Odry, který patří do PLO č. 39 – Podbeskydská pahorkatina. S ohledem na nadmořskou výšku je porostní půda začleněna do těchto lesních vegetačních stupňů – 1 dubový (zastoupen 0,37 %), 2 bukodubový (zastoupen 0,18 %), 3 dubobukový (zastoupen 3,85 %), 4 bukový (zastoupen 79,44 %) a 5 jedlobukový (zastoupen 16,16 %).

Horní Poodří, rozprostírající se podél jihozápadního okraje popisovaného území, tvoří významnou část LS Vítkov s přibližným podílem lesních pozemků ve výši 35 %.

Základním cílem hospodaření LS Vítkov je trvale udržitelné obhospodařování lesů v souladu se základními principy státní lesnické politiky a platnou legislativou. Cestou k dosažení tohoto cíle je vytvoření stabilních, kvalitních, smíšených, nestejnověkových porostů, které jsou schopny trvale plnit všechny produkční i mimoprodukční funkce. V současné době patří mezi největší problémy v obhospodařování lesů plošné odumírání smrku, které mimo jiné vyvolává ještě větší naléhavost prací na změně druhové skladby dřevin.

Program 2000 na LS Vítkov

LS Vítkov se v rámci podpory a rozvoje veřejně prospěšných funkcí lesa snaží zpříjemnit pobyt návštěvníkům lesů horního Poodří. A to formou výstavby turistických odpočívadel na zajímavých místech, úpravou vodních pramenů nebo umístováním informačních tabulí.

Řadu takových zařízení naleznete např. na „Rovenské cestě“ – lesní komunikaci vedoucí od

spálovské Mlýnice do Heřmánek, k opuštěným lomům – „Hanelově skále“. U štoly po těžbě břidlice, zvané „Peklo“, bylo postaveno kryté posezení, stojánek na kola a odpadkový koš. Na skalním ostrohu „Švédská skála“ stojí osmiboký altán nabízející pěknou vyhlídku do údolí řeky Odry k železniční zastávce Heřmáanky, k Heřmánkám a k jakubčovickému kamenolomu a do údolí říčky Černé. Na altán vás u cesty upozorní tabule s mapou. Další tabulí s „Prosbou lesa“ a kryté posezení LS Vítkov zřídila „Pod bukem“ u Heřmánek. Z cesty se k posezení dostanete chodníčkem s dřevěným zábradlím. V tomto pěkném koutu můžete naslouchat hlasu lesa a přemýšlet o prosbě lesa: „Milý človče! Jsem dárcem tepla Tvého krbu za chladných nocí a dárcem příjemného chládku v žáru letního slunce. Já jsem dal trámovi Tvému obydlí a desku k Tvému stolu. Ze mne je lože, ve kterém spáváš, i kleč Tvého rádlu. Já jsem dal toporo Tvé sekeře a branku do Tvého plotu. Ze mne je dřevo Tvé kolébky i Tvoji rakve. Já jsem tím, čím pro život je chléb a pro vázu květina. Vyslyš tedy prosbu mou, opatruj mne a chraň mne nyní i pro věky budoucí.“

U Oder jsme zřídili zastřešené posezení na Veselském kopci „U Břidlicového dolu“ a lavičku v lokalitě u „Třech smrků“ nedaleko od Dvořiska. V údolí řeky Odry nad Klokočůvkem jsme nechali vyčistit a nově jsme zastřešili studánku v místě zvaném „Široká Odra“. Druhou studánku jsme upravili u Dobešova nad Suchou Dorou.

Na státní lesy ve správě LS Vítkov Vás upozorní informační tabule s následující výzvou a poděkováním: „Vážený návštěvníku! Vítejme Vás ve státním lese, kde hospodaří státní podnik Lesy České republiky. Naši snahou je pěstovat lesy, které vedle produkce dříví přináší svým návštěvníkům zdraví, klid, pohodu a umožňují jim různé formy rekreace. Svým ohleduplným chováním pomáháte i Vy utvářet zdravé životní prostředí. Děkujeme Vám za návštěvu a těšíme se na další. CHRAŇTE PŘÍRODU!“, Takové tabule najdete např. na Veselském kopci, u Suché Dory a v údolí řeky Odry.

Veškerá tato zařízení jsou umístěna podél turistických případně cykloturistických tras, aby maximálně sloužila svému účelu. Takováto zařízení LS Vítkov realizuje rovněž i na jiných lokalitách svého území. Je možné říci, že na realizaci Programu 2000 vydá ročně LS Vítkov finanční prostředky ve výši několika set tisíc korun. Prioritou čerpání finančních prostředků Programu 2000 v následujícím období bude údržba již vybudovaných objektů s doplněním informačních tabulí. Výstavba nových objektů (odpočívadla, studánky apod.) bude realizována ve výrazně omezeném rozsahu, a to pouze na lesnický či turistický významných místech. Informace o takovýchto místech můžou podat na LS Vítkov zástupci odborné i laické veřejnosti.

Pavel Jež, Lesní správa Vítkov
Foto Petr Lelek

Kryté posezení u Pekla.

Pohled zevnitř.

Posezení U buku.

Informační tabulka u Suché Dory.

Švédská skála.

U Švédské skály.

Původní podoba studánky v údolí Odry nad Klokočivkem.

Studánka po opravě.

WAREMA – O vodě a lidech

Projekt Management vodních zdrojů v chráněných oblastech (**W**ater **R**esources **M**anagement in protected areas) je realizován v rámci programu Evropského Společenství Interreg IIIB CADSES, jehož hlavním cílem je rozvinout nadnárodní spolupráci mezi prostorem CADSES (Central European, Adriatic, Danubian, South-Eastern, European Space) mezi ústředními, regionálními a místními orgány tak, aby byl dosažen vyšší stupeň územní integrace v Evropě.

V České republice je realizován Centrem pro komunitní práci střední Morava a kromě aktivní spolupráce s občanským sdružením Hájenka jsou do projektu zapojeni i Region Poodří, Správa CHKO Poodří či Moravskoslezský kraj. Současně na něm pracují partneři z Itálie, Řecka a Maďarska.

Terénní workshop v Poodří.

Projekt samotný je zaměřen zejména na zlepšení informovanosti veřejnosti o plánování v oblasti vod a jejího lepšího zapojení do plánovacích procesů, podpoře udržitelného využívání vodních zdrojů a zlepšení komunikace mezi subjekty působícími ve vodním managementu.

Za účelem zjištění zájmu o otázky nakládání s vodou a o projekt WAREMA jsme za asistence socioložky vytvořili dotazník. Ten byl v říjnu loňského roku rozeslán do domácností v projektové oblasti (území CHKO Poodří a přilehlé obce). Z reakcí na něj jsme si utvořili alespoň rámcový obraz o skutečnostech, jež jsou veřejností vnímány jako problémy.

Jako nejzávažnější problémy respondenti vnímali znečištění řeky Odry a jejich přítoků, zanášení koryta zeminou a snižování biodiverzity v krajině.

Na základě těchto informací bylo uspořádáno několik setkání s veřejností, na kterých byli

účastníci informováni o projektu a jeho cílech. Na ně navázala série workshopů (seminářů, dílen), které již kromě výše zmíněných spolupracujících institucí navštěvovali stálí účastníci z řad veřejnosti, zástupců obecních samospráv, Českého svazu ochránců přírody a dalších organizací. Tito účastníci také vytvořili dobrovolné uskupení s názvem „Poodří pro život“, které se bude zabývat projektovými

otázkami i po jeho skončení.

Poslední dvě setkání (říjen a listopad) se nesla v duchu plánování. Jejich cílem bylo započít proces vytváření akčního plánu, tedy plánu cílů, úkolů a aktivit, které povedou ke zlepšení nakládání s vodami a potažmo celého vodního režimu. Účastníci pracovali ve skupinách, z nichž každá se zabývala svým specifickým tématem. Po předchozí domluvě byly utvořeny skupiny: Čištění a nakládání s odpadními vodami, Voda v krajině, Revitalizace a Ekoturistika.

Každá pracovní skupina měla svého experta, který zabezpečil potřebné odborné vedení a práce všech byla koordinována facilitátorem. Pod jejich vedením se účastníci zamýšleli nad tím, jaké aktivity budou vhodné k dosažení vytyčených záměrů, kdo se bude podílet na jejich realizaci, jaké budou očekávané výsledky a z čeho bude možno navrženou činnost financovat.

Listopadovým setkáním tvorba akčního plánu nekončí a pokud máte zájem se na něm podílet, či se jen přijít podívat, podívejte se na internetové stránky www.warema.cpkp.cz, na kterých nás můžete kontaktovat a také zde najdete více informací o projektu a našich aktivitách.

*Petr Arnošt
(text a foto)*

Mezinárodní setkání řešitelů v Aténách.

Dokumenty nalezené v kostele sv. M. Magdalény v Pustějově

Nejvýznamnější sakrální stavbou v Pustějově je kostel sv. M. Magdalény. Střecha kostela však po více jak sto letech pozvolna dosluhovala a do konstrukce krovu věže začalo zatékat, neboť krytina (pozinkovaný plech) nebyla dostatečně funkční.

Již v roce 2006 se duchovní správce děkan Hubert Šula obrátil na občany Pustějova s prosbou, aby každý z nich, dle svých možností, přispěl peněžitým obnosem na opravu. Věž měla být nově pokryta měděným plechem a rozpočet s postavením i demontáží lešení činil přes 1 mil. Kč.

Sbírky konané v kostele v roce 2006 vynesly zhruba 124 000 Kč. Také sbírky roku 2007 byly mezi občany úspěšné. Občané a věřící přispěli na opravu částkou 121 950 Kč. Zastupitelstvo obce Pustějov odsouhlasilo dar v hodnotě 200 000 Kč, který řádně převedlo na účet farnosti.

Přibližně v polovině května 2007 začaly práce na opravě krytiny kostelní věže. Opravu prováděla firma Stavitelství střechy s. r. o., Alešova 1169 se sídlem v Hranicích. Generální oprava krytiny věže kostela byla zdárně dokončena koncem června. Podařilo se opravit drobné vady omítky, byl pořízen nový nátěr průčelí celého kostela včetně částí přístupných z lešení. Nový je také nátěr ciferníků věžních hodin. Finanční náklady se vyhouply na 1 049 265 Kč. S pomocí peněz ze sbírek věřících a občanů, daru obce Pustějov, příspěvku Ostravsko-opavské diecéze ve výši 100 000 Kč, finančnímu daru v hodnotě asi 43 000 Kč od dárců z Rakouska a ostatní dárců na opravu věže, se ke kostelu neváží žádné dluhy.

Po postavení lešení se klempíři 30. května 2007 dostali až k samotné báni kostela a otevřeli ji. Byli přesvědčeni o tom, že zde naleznou schránku s odkazem předků. Po otevření bohužel nenašli očekávaný tubus. Zklamaní klempíři se tedy pustili do opravy střechy. Po třech týdnech prací na opravě dominanty obce, když už nikdo s nálezem historických dokumentů nepočítal, přišlo pořádné překvapení.

V pondělí 25. 6. 2007 klempíři objevili schránku v noze původní bání. Pustějovský kostel byl postaven před přibližně 120 lety a bání byla věkem již rozbitá, a proto schránka spadla níže.

Klempíři nalezený tubus předali duchovnímu správci, ten jej otevřel a dokumenty donesl na obecní úřad. Tubus obsahoval i dobové mince.

Historické dokumenty nalezené v kostelní věži dne 25. 6. 2007 (stručný obsah listiny)

1. Památný list

V roce 1798 se začalo jednat o rozšíření kostela (stavba začala až v roce 1889). Je zde uveden

Lešením zakrytá horní část věže.

seznam 14 dobrovolných dárců peněz na stavbu kostela. Roku 1864 se uskutečnila sbírka na stavbu kostela. Tyto peníze měly být použity asi na odkup zahrady od faráře Šamárka, ale nedošlo k tomu.

2. Obci Pustějov (opis listiny)

Opis listiny z roku 1817 pojednává o stavbě kostela. Podepsán Strentz

3. Velevážené císařské království (C.K.) (opis listiny)

Listina opět obsahuje informace o jednání o kostele.

V Pustějově 13. září 1819, podepsán Johann Liebischer

4. Žádost

Zde se píše o povolení k rozšíření kostela a také o nakládání s penězi.

V Pustějově 12. září 1819

5. Obec Pustějov

Hlášení krajskému úřadu, že příští rok na jaře začne stavba kostela.

Vystaveno 30. října 1819, podepsán Andreas Jaumann.

Opsáno 24. října 1889, podepsán Franc Nikel.

6. Velevážený hospodářský úřad státního

Báňka na vrcholu věže před opravou, pohled směrem k Odře.

majetku Pustějov a Lukavec (opis listiny)

Žádost o rozšíření kostela.

Prosba: Ing. Engliš doporučuje, aby stavební dozor mohl být z Pustějova.

Lukavec 29. listopadu 1817, podepsán Johann Strentz z Lukavce.

7. Obci Pustějov

Na rozšíření kostela vrchnost nechce přispět finančně, protože obci byl darován kravín a Pustějov se zavázal, že si bude rozšíření kostela financovat sám.

25. srpna 1819, podepsán Andreas Jaumann

8. Obci Pustějov (opis listiny)

Obec rozebrala (pozn.: asi zbourala) nějaký kravín, materiál prodala a peníze si neoprávněně nechala a uložila. To se zřejmě nelíbilo vrchnosti, a proto obec vyzvala k účtování.

Podepsán Valentin Freits, správce

9. Obci Pustějov (opis listiny)

Povolení Pustějovu rozšířit kostel. Materiál z kravína byl (obcí) prodán bez povolení a peníze byly uloženy, což se vrchnosti nelíbilo. Vrchnost má právo nahlížet do hospodaření obce, jak s nimi naložila a kde je uložila.

19. října 1825, podepsán Valentin Freits, správce

10.

Pustějovský soud nařídil níže uvedeným osobám vrátit hotovost, kterou získali prodejem materiálů z kravína do 14 dnů. Jsou to Gajdosch čp. 151, Blaheta čp. 106, Srubeck čp. 38, Mitschulka čp. 24, Dubovsky čp. 128, Medek čp. 36, Rutschek čp. 33. Fojt Liebischer je zplnomocněn peníze za prodej materiálů z kravína opatrovat a každý rok od prosince 1826 musí vrchnosti nahlásit, že peníze jsou uloženy.

31. prosince 1825, podepsán Valentin Freits, správce

11. Protokol

Zápis z veřejné schůze, kde předsedající seznámil občany s povolením ke stavbě kostela. Rovněž sdělil zastupitelstvu přibližné náklady na stavbu kostela.

7. května 1866, podepsán C.K. vládní rada a hejtmán Liebischer

Zastupitelé včetně starosty Valentina Davida se shodli, že kostel nebude postaven na starém místě, ale bude odkoupena zahrada od pana Šamárka (farář), toho času v Pusté Polomi. Starosta a dva zastupitelé se za ním vypravili, aby kup uzavřeli a došlo tak i k rozšíření hřbitova.

podepsán Liebischer

Kostel v Pustějově by měl vypadat stejně jako kostel v Dětmarovicích. Byla odhlasována stavba podle fotografie.

starosta Valentin David

12. Listina z 27. 10. 1889 (s pečeti, psaná kurentem)

Stavbu kostela prováděl Josef Kmentt, narozený v Těšíně 13. února 1829 a Hubert Kmentt, narozený v Těšíně 20. 10. 1840.

Majitelé firmy Josef a Hubert Kmentt, stavitelé v Opavě, dávají tímto vědět, že společně v roce 1887, na doporučení vysoce rozeného pana Johanna Liebischera, c. k. vládního rady a hejtmána opavského hejtmanství, převzali plán na stavbu katolického kostela pro obec Pustějov v gotickém stylu pro 800 duší.

C. k. krajské hejtmanství – předpokládaná cena pro dokončený kostel je 47 699 guldenů rakouské měny.

V roce 1889 bylo při veřejné nabídce schváleno vystavění kostela podle plánů. Obec Pustějov se zavázala dodat na své náklady všechny zednické, tesařské a stavební materiály. Dne 23. 4. 1889 bylo stavitelem Hubertem Kmenttem vytýčeno (vykolíkováno) stavební místo v osobní přítomnosti obecního zastupitele a 24. 4. 1889 byly započaty s Boží pomocí zemní práce. Slavnostnímu položení

Děkan Hubert Šula a paní Miroslava Schmiedová při vkládání dokumentů do tubusu.

základního kamene byli přítomni: vysoký duchovní jeho blahorodí Johann Liebischer c. k. vládní rada a krajský hejtman z Opavy, starosta Heinrich Liebischer, obecní zastupitelé a stavební komise.

Počasí příjemné, stavba rychle pokračovala a za 101 den byla s pomocí 21 zedníků, 5 tesařů, 12 žen a 17 mužů pomocníků dostavěna až do roviny (glajcha) a 23. srpna byla postavena střecha na kostelní loď. Starosta se velmi staral o přísun stavebního materiálu, za což mu stavitel děkuje. Stavebním dozorem byl pověřen p. Moritz Schwarz z Albrechtic. Rozpočtem byl pověřen projektant p. Hans Domes z Vítkova. Stavbě pomohli svou pílí a svým umem stavbyvedoucí Andreas Sedláček ze Starých(?) Lazců, i s malým počtem pracovníků a rovněž tesařský parták Mathias Greschek z Komárova. Zámečnické práce dodal p. Adolf Schmack z Opavy a p. Karl Krämer, rovněž z Opavy, provedl klempířské práce. Majitel břidlicového lomu z Opavy dodal břidlici a p. Schneider provedl pokrývačské práce. Karl Oth z Opavy a p. Johann Vantuch z Pustějova provedli práce kovářské.

Skrz Boží prozřetelnost a přičiněním všech, kteří se stavby zúčastnili, nám bylo umožněno stavbu tak rychle dokončit a bání s křížem na věž umístit. Aby tato krása byla svědectvím oběti obce Pustějov a dokud kříž a bání bude čnít do dálky, by všemohoucí tuto obec od škod a všeho zlého chránil.

Opava 27. 10. 1889

Podpis nečitelný.

13. Listina týkající se školy

V roce 1874 byla obec nucena postavit novou školu a podle stavitele Meiera (Majera) z Bílovce byla postavena škola pro 240 dětí. Začalo se stavět v březnu 1874 se a v srpnu 1874 byla stavba ukončena. Dne 20. 10. 1874 byla škola krajskou školní radou převzata. Stavební materiál obstarala obec Pustějov.

První řídící byl Karl Huber, byl vyznamenán stříbrným křížem s korunou za dlouholetou a záslužnou práci ve škole a předal mu ho p. Johann Liebischer 24. 4. 1881. Nedostal toto vyznamenání za poctivou práci ve vyučování, ke které je zavázán každý učitel, ale za práci s dětmi a ve vesnici navíc. Další učitelé: Ferdinand Vašek, Rudolf Satke, Max Pracný, Franc Nikel.

Karel Huber v roce 1883 odešel do důchodu, odstěhoval se a za rok zemřel. Po něm nastoupil bratr Moric Huber.

V roce 1871 byla v Pustějově ustavena nová pošta. Obec koupila od Bučků čp. 13 statek.

V roce 1890 se stavěla cesta z Butovic přes Pustějov do Hladkých Životic až k novému mlýnu.

14. Protokol

Zápis ze schůze obecního zastupitelstva ze dne 30. 3. 1889. Starosta p. Liebischer seznámil

Umístování tubusu do nové bányky.

zastupitelé s usnesením postavit nový kostel a způsobem, jak jej financovat.

zapisovatel W. Liebisher

starosta Jindřich Liebischer

15. Listina – jména majitelů a plátců daní obce Pustějov

16. Listina – výpočet daně obci Pustějov r. 1888

Daňové povinnosti Pustějova, pozemková daň, domovní daň, živnostenská daň a vyúčtování daně.

17. Opis listiny ze staré bány na malé věžce

Psáno Léta Páně 1813, opsáno v čas stavby nového kostela roku 1889.

Roku 1573. Žádal Prelat pana Vrbnu Fulneckého na hradě, aby vystavět dovolil kaplu v Pustějově a krchovo ku chování jejich mrtvých těl z příčiny, že když byl mor, až na (málo) osob pomřeli v Pustějově, na zahrady po 20, 30 do dola (choval) a to v noci psi vytahovali, žrali a ve dne potom i do živých (se dali), že museli ozbrojeni lidé chodit, jest z písem vytaženo.

Roku 1760. Obec sobě za (několik) rynských stříbra koperatora na Kujavské faře na rok zjednala.

Roku 1792 začaly se bankocedule.

Roku 1790. 28. února byla buňka nad obyčej, že snad, co svět stojí nebylo, ten čas bys ani slova svého neslyšel, nebo to nehřmělo, ale mohutně to řvalo a bučelo tak strašně, že lidé na zem omameni padali a súdného dne očekávali.

Roku 1802 velké sucho a horko, na druhý rok mokro, 18 krát voda na lukách byla za jedno léto.

Roku 1805 Rusi šli na Francuza, u Slavkova se bili 2. prosince a prohráli bitvu.

Roku 1810 bylo od S, Václava až do roku 1811 do měsíce srpna také sucho a horko, které v naší zemi snad nikdy nebylo, všechny studně a Odra do snažna vyschla a ztratila se, celý svět jako v ohni, na poli všechno opálené a seschnuté.

18. Příručka nebo menší vázaný sešit s názvem: Památky Pustějova a dědin k proboštví Fulneckému příslušných.

Přetištěno z Opavského Týdenníka ve prospěch podporovacího fondu pro chudé žáky českého gymnasia v Opavě, cena 10 kr.

V Opavě 1883.

Poslední dva dokumenty (17, 18) jsou psány česky, všechny ostatní jsou napsány v němčině.

Jelikož se klempířské práce blížily ke zdárnému konci, bylo nutné udělat rychle nový tubus a přichystat k uložení dokumenty z dnešní doby pro další generace. Starosta obce Ing. Tomáš Maiwaelder nechal vyrobit nový nerezový tubus a připravil dokumenty ze současnosti k dalšímu uchování.

Na čtvrtek 28. 6. 2007 bylo dohodnuto uložení starých i nových dokumentů do tubusu a následné uložení do bání. Historické materiály byly dvakrát okopírovány a jedna kopie uložena na obecním úřadě a druhá kopie ve farním archivu, na půdě farní budovy. Nalezené originály byly uloženy zpět do nové nerezové schránky. K nim byly přidány informace z 21. století, a to:

- publikace o Pustějově vydaná v roce 2002, která pojednává o historii, významných osobnostech obce, místních památkách a o spolcích působících v obci
- výroční zprávu o činnosti základní a mateřské školy
- seznam vedoucích představitelů obce
- výsledky voleb do zastupitelstva obce v říjnu

2006

- programové prohlášení Zastupitelstva obce Pustějov pro volební období 2006–2010
- statistika obyvatel
- ceny základních potravin a zboží v roce 2007 v korunách
- výše průměrné měsíční mzdy
- informátor obce (obecní zpravodaj)
- pohlednice a fotografie
- mince v nominálních hodnotách 0,50, 1, 2, 5, 10, 20, 50 Kč
- pamětní spis psaný děkanem Hubertem Šulou

Historické materiály i nové dokumenty byly vloženy do nového nerezového tubusu společnou rukou duchovního správce děkana Huberta Šuly a pracovnice knihovny při Obecním úřadu v Pustějově paní Miroslavy Schmiedové, za přítomnosti redaktora Novojičínského Deníku pana Pavla Karbana. Nerezový tubus byl předán klempířům, kteří jej ještě téhož dne umístili opět ve věži kostela v nové bání.

V průběhu opravy kostelní věže byly pořízeny záběry zachycující obec Pustějov z výšky. Nové a někdy až neobvyklé snímky jsou udělané z věže kostela přímo od nové bání. Amatérské fotografie mám ukazují jednotlivé části obce z ptačí perspektivy.

Za překlad nalezených materiálů patří poděkování paní Irmě Storzové z Děrného.

*Miroslava Schmiedová
Foto Pavel Karban*

Pohled na střed obce z kostelní věže.

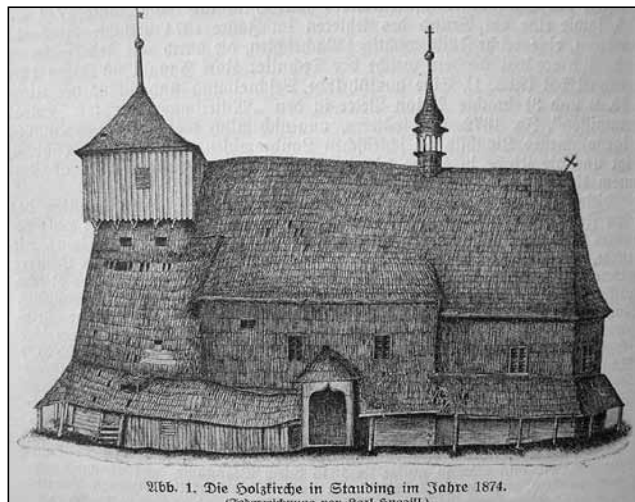
Bývalý dřevěný kostel ve Studénci

Už dávno zmizelý a skoro zapomenutý svědek našich místních dřevěných staveb byl dřevěný kostel ve Studénci. Naštěstí se nám dochovaly popisy a vyobrazení, dle nichž se dá popsat jeho původní vzhled. Zejména jsou to spisy farního archívu ve Studénci, a to dva inventáře z let 1714 a 1805, jakož i poslední přeložený popis kostela z roku 1874. Jedná se o bohaté zprávy, které jsou doplněné perokresbou z roku 1874 od technika Karla Hnogilla (viz obr. 1). Zevrubný popis a plány kostela (viz obr. 2 a 3) přináší Anton Peter ve „zprávě c. k. ústřední komise“ z roku 1872. Později jeho podobu zachytila fotografie pořízená před jeho zbořením, která se nachází ve Slezském zemském muzeu v Opavě (viz obr. 4). Na této fotografii je již kostel ve značně chatrném stavu s pobořeným ochozem pod věží.

Kostelíček stával v blízkosti fary uprostřed starého hřbitova, byl obehnaný laťkovým plotem a stála u něj dřevěná kostnice. Před hřbitovem se nacházel dřevěný kříž.

Velice pozoruhodná byla kostelní věž. Svým tvarem připomínala věž tošovického kostela a byla nápadně podobná dřevěné věži objevující se na starém oderském městském znaku. Jednalo se o hrázděnou stavbu, ale v poměru ke kostelu nebyla tak oddělená, jako to bylo v případě tošovického kostela, neboť zde byly již částečně spojeny trámy lodi a trámy věže (viz obr. 3). Tři volné stěny věže byly vystavěny do jehlance a čtvrtá ve své dolní části navazovala na čelní stěnu kostelní lodi.

Propojení věže s lodí mohlo vzniknout snad při přestavbě kostela v letech 1845–1846, kdy byl kostel zvětšen a opraven, neboť byl již tehdy velmi chatrný. Například dne 1. 1. 1846, jak nám hlásí kostelní zápis, se během bohoslužby strhla velká vichřice, kostel začal praskat a celý se chvěl takovým způsobem, že všichni lidé, kteří byli uvnitř, utekli z kostela ještě před ukončením bohoslužby. Podle nařízení vydaného c. k. těšínským krajským úřadem ze dne 20. 9. 1846 Z8754 byl kostel s věží vně i uvnitř vyztužen podpěrami. G. Wolny o tomto píše následující: „protože byl kostel jen 9 sáhů dlouhý a 4 sáhy široký a pojal malý počet lidí, musela být odstraněna příčná stěna mezi lodí a dřevěnou věží kostela, čímž byl po vyklizení podvěží získán prostor o 4 čtverečních sázích pro rozšíření. Věž byla snížena o dva sáhy a z důvodu snížení věže byly zvony zavěšeny o oddělení níže, a aby se zamezilo zhroucení kostela, byl uvnitř i vně podepřen“. Spodní část věže byla obedněna. Na jižní straně byly vstupní dveře, ale původní předsíň, tak jak tomu bývalo obvykle pravidlem u našich dřevěných kostelů, již obnovena nebyla. V podvěží na západní straně lodi kostela byly původně před přestavbou vstupní dveře se zámkem a dubovou závorou. Deštění zvonice začínalo přibližně

Dřevěný kostel ve Studénci v roce 1874 (obr. 1).

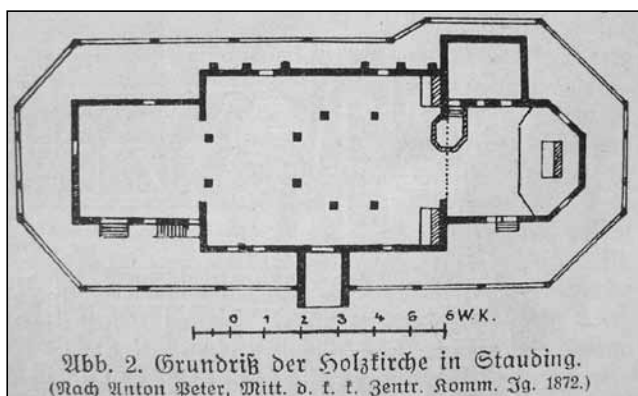
v polovině výšky střechy lodi kostela a celá zvonice byla po obvodu zvenčí podepřena konzolami. Věž připomínala svým charakterem většinu podobných dřevěných kostelů zdejšího kraje. V souvislosti se snížením věže byla zvonice, která dříve začínala nad hřebenem střechy, snížena o tolik, že končila v úrovni hřebene střechy.

Věž, která dříve dosahovala výšky až po korouhvičku 14 sáhů, získala nyní poněkud stíněný vzhled a současně zvonice ztratila svůj původní význam, poněvadž velké zvony byly přeloženy o patro níže. Pouze umíráček, který zde byl zavěšen, připomínal dřívější význam této části věže. Dalším opatřením byla instalace otvorů pro zvuk zvonů ve svažujícím se, šindelem pokrytém plášti věže. Zvonice si však ponechala svůj původní vzhled. Byla krytá bedněním s kruhovitým vyřezáváním spodního okraje a měla obdélná ozvučovací okna se žaluziemi. Šindelem krytá stanová střecha věže měla ve vrcholu makovičku s korouhvičkou a křížem.

Podle Antona Petera měl kostel kamenné základy. Obdélníková loď kostela byla zakončena užším presbytářem s polygonálním závěrem. Kostel obcházel po obvodu dřevěný otevřený ochoz, který byl pouze částečně na jižní straně zakryt bedněním. Jeho střecha dosahovala po celém obvodu kostela do poloviny výšky jeho stěn.

Stěny kostela byly zvenčí obloženy šindely. Stejnou krytinu měla také strmá kostelní střecha. Její hřeben byl stejně vysoký jak nad lodí tak presbytářem a přibližně v místě, kde byla loď spojena s presbytářem, vyrůstala barokní sanktusní vížka s makovicí a křížem.

Hlavní vchod se nacházel v jižní stěně lodi a vystupoval z ochozu přístavkem zastřešeným sedlovou stříškou, nad vstupem kuželovitě zakončenou. Třetími vstupními dveřmi se z jihu vcházelo do presbytáře.

Půdorys kostela (obr. 2).

Vnitřní prostor kostela byl dostatečně osvětlen sedmi pravidelně rozmístěnými okny. Podlaha byla vydlážděna pouze cihlami. Pod lampou před hlavním oltářem se nalézala krypta pro jednu osobu. Plochý průběžný trámový strop byl zesponu bedněný a byl mezi lodí a oltářem rozdělen dvěma vodorovnými „triumfálními“ trámy. Kruchta byla uzavřena ve stejné úrovni po obou stranách bočními chóry a byla nesena dvěma jednoduše vyřezávanými dřevěnými sloupy. Zábradlí kůru bylo tvořeno jednoduchou točitou balustrádou. Malá sakristie se nacházela při severní straně kněžiště a byla osvětlena z presbytáře jen jedním zamřížovaným okénkem (neměla venkovní okna). Střecha sakristie přečínala přes ochoz jen nepatrně a navazovala na něj skoro ve stejné úrovni.

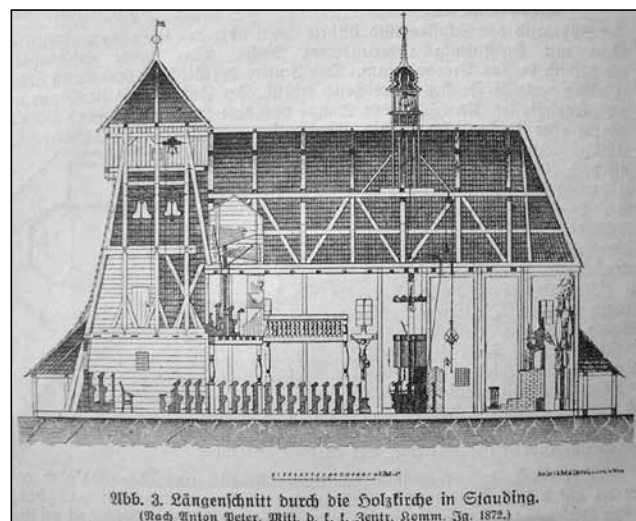
Co se týče malířské výzdoby kostela, sděluje nám Anton Peter pouze, že malba nacházející se na stropě byla přirozená a byla provedena vysoce umělecky. O tomto nás přesněji informuje kostelní popis ve farním archivu. Podle popisu se nacházela na stropě presbytáře tato malba: na skále stojící svatá Rodina – Ježíš, Marie a Josef, nad ní tři andělé, napravo svatý Pavel a svatý Vavřinec, nalevo svatý Jiří na koni s drakem. Nad těmito obrazy se nacházely napravo svatá Kateřina, nalevo Neposkvrněné početí Panny Marie, obklopené listím. Zbývající stropní prostor v kostele byl opatřen „mozaikovou prací v barvách“.

Uvnitř byl na jednom příčném (triumfálním) trámu nápis: „Ao: 1613 renovatum est“. Tato renovace spočívala dle kostelního popisu ve výmalbě stěn, záklopového stropu a kazatelny. Snad se jednalo jen o figurální části malby, neboť barevná mozaiková práce v kostelní lodi mohla být, podobně jako u tošovickeho kostela, starší, pozdně gotická.

Co se týče interiéru kostela, informuje nás o tom průřez kostela pořízený Antonem Peterem roku 1872 (viz obr. 3). V první řadě nás upoutá kazatelna. Stála vedle vstupu do sakristie, spočívala na dvou sloupech a vcházelo se do ní přímo ze sakristie. Byla natřena vodovými barvami a vyzdobena postavami čtyř evangelistů, jakož i tabulky s desatero přikázáními dle Mojžíše. Dále byl na kazatelně

letopočet 1613 a dva erby, z nichž na jednom byla dvojice dvojitých jeleních paroží a písmena S:S: P.V.B. a na druhém dvě kola s písmeny F.P.G.R.1613. Pan konzistoriální rada Robert Schünke rozluštil písmena na erbech. Podle něj patří jeden erb Pražům: zlaté jelení paroží čtrnáctěráka v modrém poli a písmena znamenají „Ssebor Praschma von Biellkau“. Druhý erb patřil rodu z Rhödern: jedno bílé kolo v modrém štítu a písmena znamenají „Frau Praschma geborene Rhödern“. Již Bernard Pražma z Bílkova na Bílovci, strýc Šeborův, měl Jistebník a Studénku, ale zemřel bez dědiců. Jeho synovec Šebor se objevuje v roce 1607 na Studénce a roku 1616 získal také panství Odry. Poprvé byl ženatý s Helenou, svobodnou paní z Rhödern a byl horlivým stoupencem „zimního krále“. Po bitvě na Bílé hoře se již déle nezdržoval v Odrách a přesídlil i se svou rodinou do Opavy, kde 22. 11. 1620 jeho manželka Helena zemřela a 30. 12. byla pohřbena v oderském farním kostele. Šebor Pražma zemřel 20. 3. 1623 a byl 23. 3. rovněž pochován ve farním kostele v Odrách.

Kostel měl tři oltáře. Hlavní oltář byl pořízen roku 1782 a byl zasvěcen sv. Bartoloměji (apoštolu). Jeho dřevěný tabernákl se sochařskou výzdobou byl zhotoven roku 1789 sochařem Jakobem Lazinkou z Nového Jičína a roku 1790 štafírem Antonem Kastnerem z Opavy štafírován a pozlacen. Nástavec oltáře byl nesen čtyřmi sloupy a pocházel ze zrušeného kláštera, byl zlacen a vyzdoben postavami sv. Kateřiny, sv. Barbory, sv. Ondřeje a sv. Antonína Paduánského. Oltářní obraz vyobrazující sv. Bartoloměje namalovaný nějakým vídeňským malířem byl později přemístěn do nového kostela. Na vrcholu oltáře se také nacházela Pieta a andělé. Obraz Panny Marie Nápomocné umístěný na jednom bočním oltáři namaloval roku 1762 na objednávku tehdejšího majitele panství a patrona kostela, Josefa svobodného pána z Berečka, umělecký malíř A. Klein z Olomouce. Nástavec tohoto oltáře i s tabernáklem a stupni byl nově pořízen roku

Příčný řez (obr. 3).

1802 (v roce 1690 měl kostel jen jeden nekonsekrovaný oltář, druhý oltář byl konsekrován 6. 2. 1725), k němuž namaloval Johann Georg Frömmel z Fulneku v roce 1803 za 8 zlatých dvě andělské postavy na dřevě nebo plechu. Na stěně, poblíž tohoto oltáře, byl velký krucifix, jehož postavu Krista namaloval na plech za 6 zl rovněž roku 1803 J. G. Frömmel. Druhý boční oltář s obrazem sv. Jana Nepomuckého byl obnoven v roce 1860, neboť starý oltářní obraz byl již omšelý.

V roce 1741 obdržel kostel jeden positiv – varhany, jak nás o tom informoval nápis na jednom plechu: „Organumaere piorum Staudingensium procuratum pro eo plurium conferente. Venceslao Paveska, ad hoc monente A: R: D: Joanne Friderico Kahanek p: t: Parocho loci 1741.“ Překlad: „Varhany byly pořízeny z peněz zbožných obyvatel Studénky. Nejvíce se zasloužil tehdejší místní farář, veledůstojný pan Johann Friedrich Kahanek, Václav Paveska 1741“. (Pozn.: Václav Paveska byl majitel mlýna ve Studénci.) Tyto varhany sloužily do roku 1848 a poté byly nahrazeny novými s 8 mutacemi, které postavil domkař ve Studénci čp. 15 Jakub Daron.

Podle bravantické děkanské matriky měl kostel v roce 1690 křtitelnicí z kamene, později však byla opatřena víkem s postavami sv. Jana Křtitele, Krista a Ducha Svatého. Stála vlevo u hlavního oltáře, roku 1802 byla opět dána na své místo, ale v roce 1847 kvůli nedostatku místa byla odstraněna.

Ve věži visely tři zvony. Velký zvon měl následující nápis: „O Rex Gloriam veni cum Pace, Johannes Matheus Marcus Lucas Josefus Maria Ao: M. CCCC. VII (1507)“. Prostřední zvon měl nápis: „Jhesus Nazarenus Rex Judaeorum Marcus Lucas. 1519“. Na tomto druhém zvonu se v roce 1810 objevily nějaké praskliny, pročež byl v roce 1831 pořízen nový zvon s nápisem: „Ad honorem s. Cruci, s. Lucas, s. Marcus. Gegossen von Wolfgang Straub in Olmütz 1831“. Třetí zvon byl používán jako umíráček a neměl žádný nápis. Sanktusník, který roku 1757 také praskl, byl nákladem studéneckého faráře Floriana Josefa Wolneho přelit a měl navrchu z jedné strany Boží oko, na druhé portrét sv. Floriána, značku benedikování + a následující nápis: „Contage StaVDIngaM SanCte FLorlane (1757). Franz Stanke hat mich in Troppau gegossen. Refusa Ope A: R: D: Floriani Josephi Wolny p: t: Parochi loci, natione Moravo Starziczensis, praesentatus ad hoc beneficium a L: Bar: Francisco Rzeplinsky de Bereczko, qua Dno: Patrono Boni 1751“. (Překlad: „Svatý Floriane, ochraňuj Studénku. – Přelit za úsilí ctilivého pana Floriana Josefa Wolného, toho času místního faráře, z Moravského Staříče, předkládajícího pro toto obročí od Františka svobodného pána Řeplinského z Berečka, jakožto majitele panství a patrona kostela. 1751“. (V nám doručených opisech se udává nesprávně jako litec zvonu Franz Hanke.)

Abb. 4. Letzte Aufnahme der Staudinger Holzkirche. (Wichtbild im Ichel. Landesmuseum.)

Poslední pohled na kostel (obr. 4).

Ze starých farních archívů není možno zjistit dobu založení kostela, avšak prý dle staré bílovecké děkanské matriky (pátrání po této matrice v Bílovci a Bravanticích zůstalo bohužel bezvýsledné) by měl být zakladatelem fary a farního kostela jakýsi šlechtic Gussnar, majitel statku Studénka. Podle G. Wolneho se fara v dosud známých zdrojích vůbec neuvádí před rokem 1561. Zbudování kostela lze však pokládat do počátku 16. století, na což poukazuje stáří obou velkých zvonů z let 1507 a 1519.

Podpěry, instalované v roce 1846 z vnějších stran kostela, postupně prohnily a musely být odstraněny. Od té doby se vážně uvažovalo o novostavbě kostela. Roku 1870 bylo definitivně zvoleno stavební místo nad farní zahradou a postupně byl opatřován stavební materiál pro nový kostel a 27. 5. 1874 byly po slavnostní bohoslužbě zahájeny stavební práce. Nový kostel byl postaven podle projektu novojičínského stavebního mistra Ignáce Klosse nákladem 149 039,17 zlatých a v roce 1880 byl vysvěcen. V tomtéž roce byl starý dřevěný kostel zbořen a jeho dřevo bylo zakopáno do země.

Zbořením dřevěného kostela se opět zmenšil již tak skromný počet starých lidových dřevěných staveb v našem kraji.

Rostislav a Kateřina Antonínovi
(překlad)

Z časopisu *Das Kuhländchen – Geschichts und Kulturbilder aus alter und neuer Zeit* (Stumpf Gustav /1923/: *Die ehemalige Holzkirche in Stauding*, č. 5, s. 161–167).

Malíř Vlastimil Martinák

S krajem Poodří je neodmyslitelně spojen život a výtvarná tvorba studénského malíře Vlastimila Martináka. Křtěn Odrou jeho dílo není v kraji neznámé. Jeho ateliér byl ve Studénce, kde se také 24. května 1923 narodil. Výtvarného vzdělání se mu dostávalo v Praze, v Brně, v Olomouci i v Ostravě a jeho učiteli byli malíři Antonín Pelc, Valentin Držkovic, Vladimír Šrámek. Během své téměř čtyřicetileté výtvarné činnosti poznal různé její podoby: jako výtvarník-ilustrátor spolupracoval s redakcemi deníků Práce, Nová svoboda. V době trvání Sdružení umělců slezských v Opavě byl jeho členem a pravidelně se zúčastňoval jeho výstavní činnosti. Vedle toho byl také členem výtvarné skupiny X v Opavě a registrovaným členem DÍLA – Českého fondu výtvarných umění. Své práce Vlastimil Martinák vystavoval na kolektivních výstavách i samostatně v řadě měst jako v Praze, v Brně, v Liberci, v Liptovském Mikuláši, ve Vsetíně, ve Zlíně, ve Frenštátě pod Radhoštěm...

Kdo navštívil ateliér Vlastimila Martináka ve Studénce, vstoupil do rozlehlého podkrovního prostoru, ale útulně a teple zabydleného a přeplněného obrazy; obrazy všude, kam se bylo podívat, v rámech i bez ráků, zavěšené na stěnách i naskládané vedle stěn i v zákoutích. Ale ne, to nebyl nepořádek, to byla ona pravá dělná atmosféra tohoto tvůrčího pracoviště a Vlastimil Martinák o každém, i sebevíce zastrčeném obrázku dobře věděl. Velmi dlouho by trvalo, kdyby se zachtělo všechny je prohlédnout – květinová zátiší, kytice i figurální malby portrétní či rozlehlé figurální kompozice. Ale jedno mezi vším podstatně převažuje: krajina. Ano, jeden ateliér měl Vlastimil Martinák v podkroví svého studénského domu, a druhý, ten byl v přírodě, v krajině. Snad nejráději zachycoval slezské a valašské krajiny. Pravda, tyto krajiny lákaly a lákají mnoho malířů a každý je přirozeně vidí a ve svých obrazech zjevuje po svém. A tu si uvědomujeme, že v Martinákových obrazech není například oné horké žlutě tetelivé žhnoucích odpolední a letních polních oparů, jak je

Vlastimil Martinák, 90. léta.

známe z Dvorského pláten z Bítova. Martinákova krajina prozrazuje spíše chladnější barevnost jeho palety. V blízkém sžití s krajinou v jeho okolí se projevuje stále zřetelnější Martinákův osobitý malířský rukopis i pojetí barev. Do popředí jeho zájmu se stále výrazněji dere krajina zimních stmívání a předjarních táni s chladnou zelení luk a ocelově modrošedí oblohy, krajina zádumčivá a tichá, jakoby v očekávání života nového jara, krajina, zdá se, přemýšlivá... Je opravdu pozoruhodné, s jakým tvůrčím úsilím se Vlastimil Martinák vydal na malířský výboj za zachycením této mlčenlivé a zádumčivé atmosféry naklánějících se zim a dnů.

Před těmito Martinákovými obrazy cítíme, jak se tu vědomě tvoří malířův osobitý cit pro barvu i pro stavbu krajinného prostoru. V Martinákově právě krajinářské tvorbě si můžeme ověřit jeho uzrávání v umělce, jemuž krajina – důvěrně známá – není už jen pasivním modelem, ale jenž v krajinomalbě chce už být tvůrcem nových – a to svých hodnot. Poznává své tvůrčí možnosti a nabývá i odvahu jich směle využít. Krajina stává se mu obrazem, tedy dílem schopným výrazně rozvinout vlastní osobní notu.

Vlastimil Martinák zemřel 22. července 1993.

Jaroslav Pleskot

Rybník, olej.

O pár slov jsme požádali rovněž jeho manželku, paní **Boženu Martinákovou**

Z tvůrčích malířských prostředků je Martinákovou nejsilnější zbraní barva. Přirozený instinkt ho nutil vyjadřovat se v malbě spontánně, prudce impulsivně a dynamicky výbušně, expresivně. Důsledkem využívání expresivních prvků v malbě je i uvolněný rukopis, určitý druh deformace tvaru a snaha o to, aby malba směřovala ke stupňování barevného výrazu. To vše se promítá do celé malířské tvorby, do krajinomalby, portrétů, figurálních obrazů i zátiší. Malířsky se nejvýrazněji projevoval v krajinomalbě. Malíř s láskou zpracovával místopis rodné Studénky a jejího okolí, maloval venkovskou přírodu s průhledy na břehy vodních nádrží, rád maloval rušné divadlo výlovů rybníků, kádě s rybami, hladiny rybníků, které v sobě zrcadlí nízké a zamračené nebe prosycené vlhkostí. Pedagogická veřejnost našeho kraje znala malíře Martináka také jako nadšeného a úspěšného učitele výtvarného a literárně dramatického oboru Lidové školy umění (dále LŠU) ve Studénce. Jako zkušený pedagog v oblasti umělecké výchovy mládeže zasvětil do tajů malování desítky a desítky svých žáků, které dovedl dobře motivovat, kladně ovlivnit v průběhu jejich hledání a podpořit je v jejich tvořivém procesu. Rozvíjel jejich talent až k početným úspěchům v soutěžích či přehlídkách, odkud si odnášeli také přední ocenění často i celostátního charakteru. Práce

Jarní podvečer, olej.

jeho žáků se objevily také na výstavě, kterou k umělcovým šedesátinám připravili opavští kolegové z LŠU. Za dob jejich studia u V. Martináka se mnohým dětem otevřely pohledy a cesty do světa výtvarného umění, jak to také dokazovaly jejich práce vystavené v opavském Domě umění. V. Martinák dosáhl mnoha úspěchů i v oblasti ochotnického divadla jako režisér, herec, scénograf a výtvarník. Přínosná byla také jeho činnost v oboru literárně dramatickém. Soubor Klíček byl znám v celém kraji z úspěšných přehlídek dětských divadelních souborů. Tato oblast zájmové činnosti se promítala i do vlastní tvorby umělce a dodávala jí nové nevšední impulzy. Vlastimil Martinák byl umělec-pedagog, který dávno před oficiálním zájmem odborníků o komplexnost estetické výchovy tuto experimentální činnost na svém pracovišti skromně a obětavě prováděl.

Výlov rybníků, detail, olej. Obraz se nachází na Městském úřadě Studénka.

Příspěvek k dějinám Moravských bratří, XII. část Čím Poodří vstupuje do světových dějin.

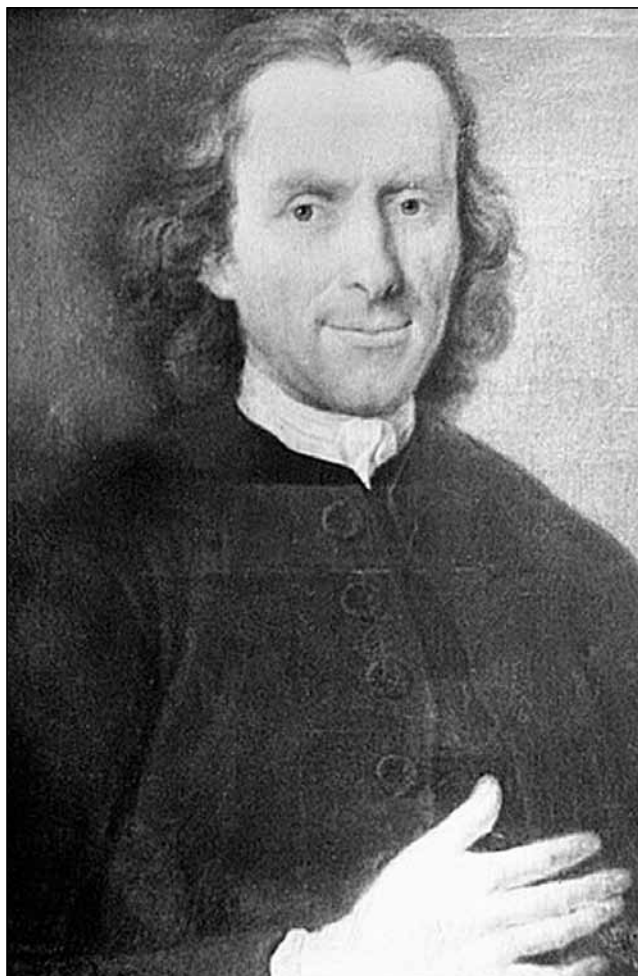
Moravští bratři na cestách do polárních krajín Evropy

Moravští bratři – pozůstatek Jednoty bratrské, kterou na Fulnecku J. A. Komenský zanechal, po svém exilu do Saska a po obnovení Jednoty bratrské se intenzivně věnovali misijní činnosti v různých částech světa. Z pozoruhodných misijních projektů hraběte Zinzendorfa nás zaujme cesta čtyř Moravanů ke zbytkům pohanských národů Evropy – k Laponcům a Samojedům. Všichni čtyři pocházeli z Fulnecka a Novojička. Jde o zajímavý doplněk dějin nám tak málo známých. Prameny dosud nebyly v českém jazyce publikovány.

V úvodu popisu jejich cesty asi 12 000 km dlouhé, jak ji popsal Andreas Grassmann, se patří tyto postavy představit:

Andreas Grassmann (1704–1783)

Rodák ze Ženkavy, o jehož životě jsme dobře informováni z jeho vlastního životopisu, který sám sepsal.¹⁾ Na dvaceti šesti stranách je podrobně popsán jeho dramatický útěk r. 1728 z Kravařska,

Andreas Grassmann.

kde byl dvakrát vyslýchán a vězněn v Novém Jičíně. V r. 1728 konal misii ve velice zaostalých Pobaltských zemích tehdejší Livonie a kromě cesty po skandinávských zemích popsané níže se pohyboval především po Evropě. R.1738 v Marienbornu v Porýní, 1740 v Grónsku, od r. 1752 působil jako kazatel Jednoty bratrské na českém sboru v Českém Rixdorfu – Berlíně, r. 1756 byl ordinován biskupem Jednoty bratrské, působil na sborech ve Slezsku, od r. 1768 opět v Českém Rixdorfu, kde zemřel. Jeho manželka Rosina Jäschke ze Žiliny, se kterou se oženil 1738, zemřela r. 1760 tamtéž.

Daniel Schneider (1703–1742)

Pocházel z nejstaršího rodu Schneiderů, sídlícího v Suchdole nad Odrou již před třicetiletou válkou. Jeho praděd Martin (1612–1673), byl legendární postavou a současník Komenského.

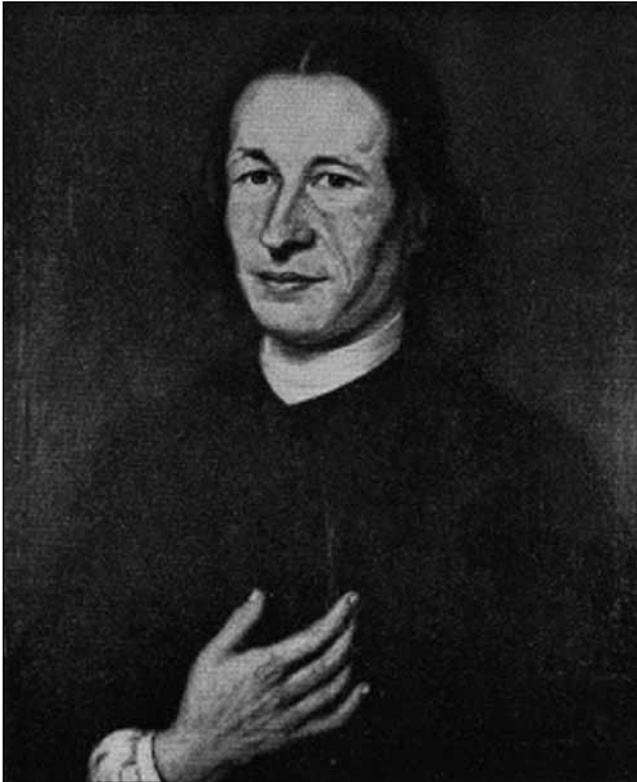
Čtyřicetiletý emigroval do Herrnhutu, tam se r. 1728 vyučil ševcem a také pracoval v sirotčinci. Měl v sobě však touhu zvěstovat lidem evangelium. Zdá se, že se cíleně připravoval pro dráhu misijního pracovníka. Tito se vzdělávali od r. 1728 pod vedením Zinzendorfa v teologii, jazycích, lékařství a geografii.

R. 1738 po návratu z ruského zajetí se dostává do Herrnhagu v Porýní, kde bylo právě budováno další středisko jednoty podobné Herrnhutu. Vyzbrojen zkušenostmi umět přežít v polárních krajích, odjíždí r. 1741 na další misijní cestu do Grónska, o jejímž účelu toho zatím mnoho nevíme. Umírá v následujícím roce 1742 na lodi za plavby při zpáteční cestě do Evropy. Hrob tohoto Suchdolana se nalézá někde na dně studeného atlantského oceánu.²⁾

Neznáme přesné datum jeho narození ani úmrtí, a přesto právě takovýmto Moravanům patří to známé obdivné Zinzendorfovo zvolání: „Věčný národ tito Moravané!“ „Gens aeterna diese Mähren!“

Johann Nitschmann ml. (1711–1783)

Narodil se v Kuníně, otec pocházel ze Suchdolu, byl vězněn jako vůdčí postava kunínských tajných evangelíků. Podařilo se mu odvést celou rodinu do Ochranova. Johann projevil určitá nadání, takže vystudoval universitu v Halle a byl tajemníkem hraběte Zinzendorfa. R. 1758 byl ordinován biskupem Jednoty a r. 1766 vedl výpravu Moravanů zakládající v Rusku na Volze osadu Sareptu (dnes součást Volgogradu) v rámci úsilí kolonizovat Povolží a současně misijně pracovat mezi mongolskými kmeny Kalmyků. Tam také zemřel.³⁾

Johann Nitschmann ml.

Michael Micksch (1710–1792)

Narodil se v Kuníně, odkud emigroval do Herrnhutu – Ochranova v r. 1734. Jeho životní osudy nejsou dostatečně zpracovány, patří mezi to velké množství tichých, pracovitých, ale málo známých Moravanů. V r. 1736 se vydal sám do Skandinávie, aby tam vystřídal Johanna Nitschmanna mladšího. Setkal se ve Stockholmu s vracející se skupinou a pokračoval s nimi v cestě k Samojedům do oblasti Archangelska. Po návratu z vězení v Petrohradu přesídlil do Pensylvánie. Oženil se r. 1741 s Johannou R. Kuhn, měl sedm dětí.⁴⁾

Popis cesty k Laponcům a Samojedům r. 1734–1738 se blíží klasickému cestopisu (v POODŘÍ jej uveřejňujeme ve zkrácené podobě z původních 15 stran strojopisu):

Z Herrnhutu se v březnu r. 1734 vydali Andreas Grassmann, Daniel Schneider a Johann Nitschmann mladší na sever k Baltskému moři pěšky do asi 500 km vzdáleného Stralsundu, kde zůstali několik týdnů. Tam se také inkognito zdržoval hrabě Zinzendorf. Byli přítomni toho, jak vlivem jeho kázání při shromáždění, došlo k duchovní proměně jeho mnohých posluchačů. Chvilky, které zde strávili, byly pro ně posilující a navštívili také věřící na ostrově Rujana. Hrabě Zinzendorf, se kterým se setkali, jim dodal novou odvahu a nadšení pro vykonání jejich úkolu. Cesta dále pokračovala lodí do Stockholmu, kde se půl roku zdrželi a učili se

švédské řeči. Andreas Grassmann uvádí, že ve městě bylo dost probuzených křesťanů, se kterými trávili hodně času. Mnozí si tyto tři misionáře oblíbili. Pochopitelně nechtěli být nikomu na obtíž a živili se svým řemeslem.

V polovině října roku 1734 odpluli na lodi do Uleaborgu (dnes Oulu) hluboko v Botnickém zálivu, v dnešním Finsku. Je to v oblasti polárního kruhu, leží v blízkosti hranice země, kterou obývají Laponci. To byl cíl jejich cesty. Chtěli jít mezi Laponce, kteří ještě žili jako pohané, přinést jim evangelium, a tak naplnit jejich životy. Cesta pro ně byla velice náročná, po dobu celé plavby byla úporná zima a vál od moře silný vítr. Dne 29. října 1734 se vylodili v Uleaborgu. Hned druhý den museli navštívit představitele města, kde starostovi sdělili, že v Uleaborgu chtějí strávit zimu a potom odejít k Laponcům ruským u ruských hranic, aby se mohli s nimi blíže seznámit, především poznat jejich mravy a zvyky.⁵⁾

Ani zde nechtěli být nikomu na obtíž, a proto Daniel Schneider začíná provozovat své ševcovské řemeslo. Ačkoliv mnoho peněz nevydělal, mnohem cennější pro něj bylo to, že se mohl seznámit s místními křesťany. Velkou část času trávili také učením se finské řeči.

Počátkem února r. 1735 nastala pro ně první příležitost poznat místní finské Laponce. Ti do Uleaborgu přijeli se stádem asi 100 sobů. Jejich sobi stáli venku v nekrutějším mrazu a okusovali zmrzlý lišejník. Grassmann vzpomíná: „Ukázali jsme jim Nový zákon ve finské řeči, ve kterém dychtivě četli. Byli tedy gramotní a byli křesťany.“ Přicházeli každý den s velkým zájmem. Grassmann tedy s nimi podnikl déle než měsíc trvajících cestu dál na severovýchod do vnitrozemí. Jeli v saních tažených soby, zhotovených z vydlabaného kmene stromu a podobající se polovici člunu. Vpředu jsou špičaté, potažené sobí kůží, vespod jen na píd široké, takže jezdec musí stále udržovat rovnováhu. Sob má neobyčejně široké paznehty, takže se neboří do sněhu, i když sahá do výšky postavy člověka. V běhu je sob neobyčejně rychlý, saně (achyka) táhne za smyčku upevněnou kolem krku a protaženou mezi nohama. Laponci byli ke mně velice přátelští, dali mi kožich, abych nezmrznul. Jeden druhému předčítali z Nového zákona, který je nadchnul.

V Kuusamo jsme navštívili jejich kněze, jehož laponská farnost se rozkládala v okruhu 60 mil až k ruské hranici, takže je viděl jen jednou za rok, kdy pokřtil další děti. Vyprávěl mi o ruských Laponcích, že žijí jako lupiči (rozbojníci) v lesích a jako dobytek. Do Kuusamo přijel zemský sudí, který objížděl zemi a soudil. Ten mne vzal dále na sever až k rusko-laponské hranici do Pudasjärvi pak dále do švédského Laponska a do Tornea a Kimi. Laponci mne obdarovávali kožešinami, masem ryb a ptáků. Bydlí v chatrčích nebo

Samojedi – žena a muž.

ve stanech. Ty jsou z tyčí složených do špičky, obloženými kožemi a jedlovým chvojm. Uvnitř dělají oheň a kouř odchází otvorem nahoře. V zimě se živí lovem. Loví pomocí luků a šípů a co uloví, to společně sní. Jejich majetek je jeden kotel na vaření masa a křesadlo. Žijí v blízkosti stáda svých krotkých sobů, kteří nežerou nic jiného než lišejník, jenž roste na stromech i na zemi. Hrabou i do hloubky postavy muže, aby jej tam našli. V létě se živí bylinami a dávají husté mléko jako naše smetana. Laponci jsou malé postavy, zavalití, veselí a velice čestní. Grassmann ještě dále a podrobně popisuje tamní podmínky. Vrátil se ke svým přátelům, ale po jeho návratu do Uleaborgu byli nařknuti z toho, že konají shromáždění, kde svádí lidi, a museli z města odejít.

Dne 29. května 1735 tedy pokračovali ve své misijní cestě na sever do Tornea, kam dorazili 3. června. Aby předešli problémům, které měli v Uleaborgu, navštívili starostu a vyprávěli mu, co všechno je v Uleaborgu potkalo. Starosta Tornea, rozumný a zbožný muž, jim nabídl ochranu a pomoc. V létě se zde nedá cestovat, protože okolní krajina jezer a bažin je neprostupná. Slunce v červnu jim svítilo nepřetržitě osm dní. Čekali tedy na zimní období. Konali zde mezi tím evangelizační shromáždění a vedle toho se zabývali provozováním řemesla. Daniel Schneider ševcovstvím, Grassmann tesařstvím a Nitschmann působil v okolí jako lékař. Protože se s jeho umem nebylo lehké uživit,

byl vyslán v srpnu 1735 do Stockholmu podat zprávu o jejich cestě. Tam jej však čekaly dopisy, že jej nutně potřebují v Herrnhutu. Po jeho odjezdu zůstal Schneider s Grassmannem sám až do zimy v Torneu a teprve na jaře r. 1736 se odebrali do Stockholmu, kde našli dalšího vyslaného pomocníka, bratra Michaela Miksche. Tím tato část jejich cesty skončila, protože shledali, že na finském území se o duchovní potřeby Laponců stará švédská luterská církev.

Bratr Grassmann byl vyzván, aby se odebral k setkání s hrabětem Zinzendorfem v Königsbergu (nyní Kaliningrad), tam byl seznámem s dalším misijním plánem – vydat se mezi Samojedy.⁶⁾ Vydávají se tedy na předlouhou cestu asi 3 500 km přes Kurland a Liefland (Litva a Lotyšsko), do sto šedesát mil (asi 1 600 km) vzdálených částí Ruska. V Moskvě zůstali půl roku. V době, kdy chtěli s kolonou ruských formanů odejít do Archangelska, vypukl v Moskvě požár a přes 6 000 domů se ocitlo v plamenech. Mezi nimi byl i dům, kde bratří bydleli. Následkem požáru se všichni členové připravované výpravy rozprchli. Museli pak 1 500 kilometrovou nebezpečnou cestu do Archangelska zvládnout sami. Asi 500 km putovali pěšky a na povozech a z Vologdy jako veslaři po řece Dvině.

Do Archangelska dorazili 23. července roku 1737, tam se konečně setkali se Samojedy, ale až před Vánoci, kdy přicházeli a tábořili před městem. Přišlo jich několik set se stády asi 600 sobů. Grassmann se o nich vyslovil, že „jsou jako Grönlandři kůžemi odění, ten největší mezi nimi jest jako nejmenší z nás – národ trpaslíků. Oni jsou přátelští a veselí lidé. Věří však v šejtany a obětují jim krev ze zvířat“ Jediným jejich cílem bylo vypravit se mezi Samojedy a seznámit je s evangeliem a pravým Bohem, stvořitelem. Jejich vytrvalost byla však podřízena těžké zkoušce. Jestliže se chtěli se Samojedy vydat do jejich země, museli si opatřit pasy. Po dvoutýdenním usilování dostali se do podezření z vyzvědačství a 13. února 1738 byli zadrženi jako švédští špióni a vsazeni do vězení.

Po devítitýdenní vazbě, kdy byli různě prověřováni, byli pod vojenským doprovodem tří vojáků vypraveni do Petrohradu. Cesta byla strastiplná, asi 900 km dlouhá, ruskými vesnicemi, kde se k nim lidé chovali velice nepřátelsky a snažili se je okrást. Cesta vedla také tři dny přes zamrzlé Ladožské jezero, kde se na jednom místě pod nimi led prolomil. Sotva stačili přeříznout provazy, vyvést koně a sáně. Bratr Miksch postupně vytáhl Schneidera, Grassmanna i dva vojáky.

Než se všichni dostali z vody ven a než se jim podařilo odvést koně a sáně, byli už skoro zmrzlí. Našli nejbližší stavení, kde se usušili a ohřáli.

Ačkoliv jim pomohlo, že zachránili vojákům život, byli v Petrohradě opět vsazeni do vězení. Zde byli opět dlouho vyšetřováni. Teprve až v nich poznali

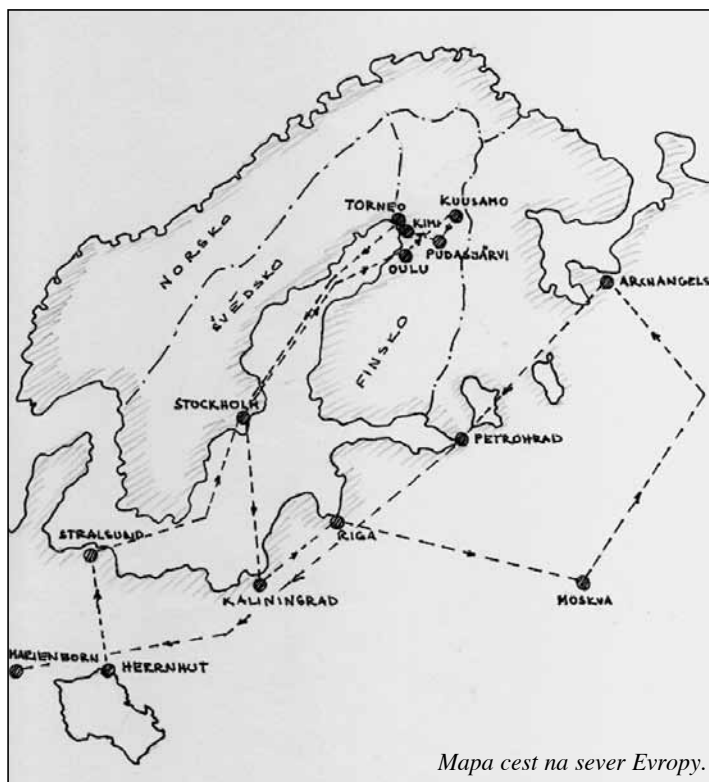

misionáře, byli po čtvrt roce propuštěni na svobodu. Jeho veličenstvo car je sice nepotrestal za to, že chtěli pohany christianizovat na nepravoslavnou víru, museli ale podepsat, že do země nikdy více nevstoupí. Vrátili se tedy po pěti letech zpět do Německa a do Marienbornu dorazili na podzim 1738, kde se zotavovali z cesty.

*Daniel Říčan, MORAVIAN,
Historicko-vlastivědná společnost v Suchdole n. O.*

Poznámky:

- ¹⁾ Životopis Andrease Grassmanna, 26 stran strojopisu. Vyšlo v Nachrichten aus der Brüder-Gemeine 1845, s. 568
- ²⁾ Podrobný životopis D. Schneidera zpracovala Hana Kyselá – viz sborník ze IV. konference Moravian r. 2006.
- ³⁾ Johann Nitschmann ml. – viz C. Mannsbart: Chronik der Markt-gemeinde Zauchtel a. d. Oder
- ⁴⁾ Michael Micksch jeho životopisná data uvádí Moschler: Alte Herrnhuter Fammilien s. 75
- ⁵⁾ Laponci tvoří etnickou menšinu, žijící v Norsku, Švédsku a Finsku. Rovněž žije malá populace na poloostrově Kola v Rusku. V 16. stol. sídlili Laponci téměř po celé severní Skandinávii a jejich osídlení sahalo na jih až po kraj Hedmark. Velikost laponské populace se pohybuje kolem 60 000–100 000. V Norsku jich žije asi 40–45 tisíc, většinou jsou soustředěni do oblasti Finnmark, kde jich je kolem 25 000. Ve Švédsku žije asi 17 000 Laponců, ve Finsku 5 700 a v Rusku pouhé 2 000.
- ⁶⁾ Uralsko-altajský národ, příbuzný Finům, bydlící v severoevropské Rusi na východě archangelské gubernie až za Ural k zálivu Chatangskému. Jejich jméno pochází od loparského Same adnam. Počet nynějších Samojeďů se odhaduje na 15 400. Jsou malé postavy 151–160 cm, pleti žluté, oči a vlasů černých, odívají se do kožešin.

Mapa cest na sever Evropy.

Použitá literatura:

- Mannsbart C., David Nitschmann první biskup obnovené Jednoty bratrské, Suchdol n.O., 1995
- Moschler F.: Alte Herrnhuter Familien, 1922
- Říčan G. A., Dědictví Komenského na Kravařsku, Suchdol n. O., 1970
- Schiller J., Vypravujeme si o obnovené Jednotě, Semily, 1945
- Vančura V., Obrazy z dějin Jednoty bratrské, Praha, 1911
- Weinlick J. R., Hrabě Zinzendorf, Jindř. Hradec, 2000 a další

550 let Jednoty bratrské

V roce 2007 proběhly oslavy velkého výročí 550 let Jednoty bratrské. I současní čeští veřejní představitelé často uvádí, že to byl jeden z nejvýznamnějších duchovních proudů, který kdy

Vernisáž v kostele sv. Josefa ve Fulneku.

formoval náš národ, a to nejen proto, že jeho čelním představitelem byl J. A. Komenský. V jeho stínu stojí další významné postavy činné v oblasti duchovní, jazykové, literární, hudební, výtvarné a podobně.

V naší oblasti Jednota bratrská hrála významnou roli – ve vzdělanosti. Centrem byl sbor Jednoty bratrské ve Fulneku, kde působily významné osobnosti jako Michael Weis – hudebně činný, Michael Tham – činný literárně-hudebně, Jan Jelecký, skladatel bratrských písní, Lukáš Helic, původem Žid z Poznaň, jeden z překladatelů Bible kralické a nejznámější – J. A. Komenský. Jednota měla silný sbor nejen ve Fulneku. Filiální kostelík v Hladkých Životicích sloužil okolním široce rozptýleným členům, tzv. diaspoře – Kujavy, Kletné, Jestřábí, Suchdol n. O., Stachovice, Jerlochovice. V Suchdole n. O. měli bratři i vlastní školu.

Jednou z akcí, kterou byla historie i současnost Jednoty bratrské prezentována, byla putovní výstava, jejíž vernisáž se uskutečnila prvního

Výstava k výročí 550 let Jednoty bratrské.

března v Liberci a postupně putovala do dalších míst: Choceň, Ústí nad Orlicí, Králíky, Hradec Králové, Lanškroun, Litomyšl, Rychnov nad Kněžnou, Kunvald, Žamberk, Ostrava, Suchdol n. O., Fulnek. Odtud pak putuje na dalších 15 míst, kde je ji ještě možno navštívit, pokud jste tak dosud nestihli. Po přeložení textů do polštiny bude pokračovat v cestě po Polsku. Na 11 panelech je představena celá historie i současnost. Pozornost budily především předměty ve vitrínách, jako kalich z 15. století a jeden díl Bible kralické – šestidílný, literky z kralické tiskárny, rukopisná korespondence. Předměty byly pojištěny ohromnými částkami, přesto je jejich hodnota nedefinovatelná. Vernisáže v Suchdole n. O. a ve Fulneku, poctil svou návštěvou nejrůznější vzácní hosté.

V Suchdole n. O. byla výstava otevřena 19. 8. – 2. 9. 2007, otevřel ji Ing. Lajtoch, senátor ČR, průvodní slovo měl biskup Jednoty bratrské ing. Mgr. J. Pleva, vystoupil dětský pěvecký sbor Skřivánek ze Suchdolu n. O. s několika tematickými písněmi. Ve Fulneku, v nádherných prostorách kostela sv. Josefa, zahájila vernisáž PhDr. Sylva Dvořáčková, ředitelka Muzea Novojičínska. Program byl obdobný jako v Suchdole n. O. a výstava trvala od 4. 9. – 16. 9. 2007.

K výročí 550 let Jednoty byla vydána pamětní mince a několik menších publikací, periodika otiskly nesčetně hodnotných článků, vzpomínkové akce se konaly v Praze, Mladé Boleslavi, Liberci, Tanvaldě, Berlíně, Herrnhutu a jinde. Pouze největší mediální instituce (televize) nevěnovala tomuto výročí žádnou pozornost v přesvědčení, že seriály na milion pokračování jsou důležitější pro naši kulturnost.

Potomci Moravských bratří hledali kořeny v Suchdole

Pod tímto titulkem byla otištěna reportáž v novojičínském „Regionu“ o zájezdu z Kanady a USA na Kravařsko, které je kolébkou jejich předků, a k němuž chovají až posvátný vztah. Poschodový autobus 54 členů výpravy měl problémy s nalezením přenocování pro všechny účastníky. Navštívili Fulnek – Památník J. A. Komenského, Suchdol n. O. – Muzeum Moravských bratří a společné bohoslužby Českobratrské církve evangelické s vysluhováním společné Večeře Páně, kde se sešlo velké množství lidu různého vyznání. Následoval společný oběd v Suchdole n. O. MORAVIAN Historicko-vlastivědná společnost vydala narychlo publikaci o Moravských bratřích v angličtině jako dárek návštěvníkům, zpěvem je přivítaly dětské pěvecké sbory Ondrášek z Nového Jičína a Skřivánek ze Suchdolu n. O.

Nejvíce účastníků zájezdu bylo z Toronta, někteří z pensylvánského města Bethlehemu, který zakládali lidé z Kravařska r. 1740, další byli z Ohia, kde Moravané působili mezi indiány. Hosté byli převážně černošského původu, potomci otroků z Karibské oblasti, žijící v Kanadě, kam odešli jejich rodiče jako vysloužilí misionáři. Mnozí z nich nám v Muzeu Moravských bratří ukazovali na mapách místa jejich rodiště: Surinam, Tobago, Ostrov Svatého kříže a podobně. Někteří věděli, že jejich předci Nitschmannové a Heckenwelderové pocházeli z Kunína a Suchdolu.

Zájezd vedl Slovák Dr. Dušan Toth, postava známá z působení v Československém rozhlase. Emigroval v r. 1968 do Kanady, kde působí jako evangelický farář v Torontu. Zájezd „Po stopách Johna Husa“ pokračoval v cestě po dalších památných místech našich národních dějin, ke kterým se hlásí jako jejich duchovní potomci.

Daniel Říčan, MORAVIAN, Historicko-vlastivědná společnost v Suchdole n. O.

Z návštěvy Muzea Moravských bratří.

Sto let Dělnického domu v Odrách

Archivní snímek Dělnického domu.

V roce 1902 se rozhodl dělnický spolek Svornost řešit stálé problémy se zajištěním vhodných prostor pro spolkovou činnost založením spolku Dělnický dům za účelem výstavby vlastního spolkového objektu. 300 členů se skládalo po 10 haléřích týdně. V pronajatých prostorách, kromě spolkové činnosti, spolek po čase také začal prodávat dalmatinské víno a zisk z této činnosti byl dalším zdrojem výstavby budoucího Dělnického domu.

V srpnu 1906 se nabídlo spolku vhodné stavební místo, kdy se podařilo zakoupit parcelu po požáru včetně sousedního domu. Spolek oslovil místní stavitele, ale těm se rozpočtovaná částka zdála příliš nízká a neměli o zakázku zájem, takže výstavbu nakonec realizovali stavitelé z Fulneku.

Se stavbou bylo započato ještě v srpnu 1906, před zimou byla stavba již zastřešena. Na jaře se pokračovalo a v červnu 1907 byla stavba dokončena.

Dne 28. června se slavnostně Dělnický dům otevřel. Byla uspořádána velká slavnost, kterou navštívili i občané z dalekých měst. Celkem se zúčastnilo na 2 000 občanů. Od Střelnice vyšel průvod přes náměstí k Dělnickému domu, v průvodu byly vyzdobené vozy, v prvním voze jela „bohyně svobody“ a družičky, slavnost pak probíhala v zahradě Dělnického domu.

Od samého počátku sloužil Dělnický dům nejen dělnické spolkové činnosti politické, ale také především činnosti zájmové, sportovní a společenské a stal se tak kulturním a společenským centrem celého okolí.

Tato činnost byla v Dělnickém domě obnovena i v poválečném období, kdy přešel objekt do vlastnictví odborů. Nadále zde pokračovala společenská a zájmová činnost.

Poprvé změnil Dělnický dům výrazně svůj vzhled v roce 1977, kdy byla dokončena první větší rekonstrukce budovy včetně přístavby části budovy na místě bývalého sousedního domu.

Po společenských změnách na konci osmdesátých let minulého století se nacházel Dělnický dům v majetku odborů, na jeho činnost přispíval Optimit, město i další firmy. V devadesátých letech však již příspěvky nedostačovaly na pokrytí nákladů a začala se vršit provozní ztráta. V roce 1997 se odbory rozhodly dále Dělnický dům neprovozovat a začaly projednávat možnost prodeje objektu. Převážila však obava, že nový soukromý vlastník by nebyl garantem stálého využití budovy pro kulturní a společenskou činnost a Dělnický dům byl nabídnut městu. Z důvodu zachování Dělnického domu jako významného kulturního centra rozhodlo zastupitelstvo o odkoupení objektu od odborů a provozování Dělnického domu jako městského kulturního a společenského střediska.

Město zřídilo příspěvkovou organizaci Dělnický dům v Odrách, která zajišťuje kulturní a společenskou činnost a současně provoz objektu včetně restaurace a od letošního roku i hotelu.

Koncem roku 1998 zahájila provoz kinokavárna nově zřízená v prostorách přísálí a v Odrách se po deseti letech opět začaly promítat filmy.

V letech 2003 a 2004 byla provedena výměna oken v celém objektu s výjimkou oken v sále.

K velké radosti především dětských diváků byla po nutných opravách v listopadu 2005 znovu obnovena činnost loutkového divadla.

Zásadní rekonstrukce proběhla v letech 2006 až 2007. Ve III. nadzemním podlaží a v podkroví byl vybudován hotel, byly provedeny nové venkovní omítky. Okolní terén byl upraven, byla dokončena výměna oken. Náklady na rekonstrukce činily za poslední dva roky téměř 40 mil. Kč. Na této částce se podílelo město 25 milionů, 15 milionů se podařilo zajistit ze státní dotace. Do budoucna bude třeba pokračovat v dalších nezbytných úpravách interiéru.

Rekonstrukce a přístavba v letech 1976–1977.

Titulní strana brožurky ke 100. výročí od založení Dělnického domu. Byla vydána Dělnickým domem v Odrách za podpory města Oder v říjnu 2007. Obsahem je historie i současnost Dělnického domu, rozsah 32 stran + obálka. Zakoupit nebo objednat si ji je možno v Městském informačním centru Odry – tel.: 556 768 162, email: infocentrum@odry.cz, případně v Dělnickém domě, tel.: 556 731 428, 556 731 429, www.delnickydumodry.cz, delnickydum@tiscali.cz

Pro oderskou kulturu měl Dělnický dům vždy nezastupitelnou funkci. Kromě pravidelných profesionálních kulturních aktivit zde i v současné době probíhá rozsáhlá zájmová kulturní činnost.

Loutkářský soubor byl založen již v roce 1945, v Dělnickém domě našel své stabilní prostory v roce 1977, kdy zde byla v rámci rekonstrukce budovy vybudována loutková scéna. Po pětiletém přerušení činnosti a provedení technických úprav scény obnovil soubor svou činnost v roce 2005. Znovuotevření scény se setkalo s velkým ohlasem

a představení navštěvují také děti z okolních měst. K nejoblíbenějším pohádkám patří O pejskovi a kočičce.

Ochotnické divadlo je součástí Dělnického domu již od dob jeho vzniku. Základy současného divadelního souboru se datují k roku 1972, od roku 1979 vede soubor šéf české scény Těšínského divadla Miloš Čížek. Od úmrtí jednoho z hlavních protagonistů Aloise Václavíka v roce 1994 vystupuje soubor jako *LOJZA z Oder*. Velmi úspěšné bylo nastudování poslední hry Světáci, kterou soubor předvedl i na Scénické žatvě ve slovenském Martine (srpen 2006). V současné době soubor připravuje uvedení pohádky Hrátky s čertem.

Od roku 1978 jako amatérské pěvecké seskupení vystupuje ženský pěvecký sbor *Píseň*. Pravidelně pořádá jarní a vánoční koncerty. Čtyřikrát se zúčastnil mezinárodního festivalu adventní a vánoční hudby s Cenou Petra Ebena v Praze a v roce 2006 úspěšně vystoupil před zaplněným Staroměstským náměstím na hlavní festivalové scéně.

Taneční klub, který vede od jeho počátku již 16 let Romana Fardová, vystupuje se svými programy na kulturních a společenských v Odrách i v okolních městech a obcích. Členy souboru jsou děti i dospělí.

S Dělnickým domem je již po desetiletí spjata dechová hudba *Oderanka*, známá svými vystoupeními rovněž v širokém okolí.

V roce 2004 zahájil – pod vedením Romana Olšiny – činnost hudební klub *Village sound*, který pravidelně pořádá koncerty hudebních skupin všech žánrů včetně zahraničních interpretů.

Dělnický dům v Odrách má tedy stále co nabídnout a zůstává nejvýznamnější kulturní institucí Oderska.

Ing. Petr Šustek

Dělnický dům po rekonstrukci, r. 2007 (Foto Petr Šustek).

Kam se podělo globální oteplování?

Takovou otázku, případně podobné si kladli loni v listopadu obyvatelé a návštěvníci turistických středisek v Alpách. Zima 2007–2008 tam začala hodně brzy a se spoustou sněhu. Podobné otázky si možná kladli mnozí lidé i u nás v Poodří. Jestliže od dubna 2006 do srpna 2007 bylo ze sedmnácti měsíců šestnáct teplotně nadprůměrných a rekordy padaly jak na běžícím pásu (nejteplejší červenec 2006, nejteplejší podzim, nejteplejší leden, nejteplejší zima, nejteplejší časový úsek jednoho roku), pak od konce srpna 2007 do konce roku už převažovala podprůměrná teplota vzduchu. Já osobně bych si otázku z titulku kladl až po takových pěti či šesti letech a to za předpokladu, že by teplota po dlouhé období stagnovala nebo byla nižší než průměr desetiletého období 1997–2006. Poslední čtyři měsíce roku 2007, které mají průměrnou teplotu stejnou nebo nižší než průměr i vzdálenější minulosti, totiž v klimatologii vůbec nic neznamenají.

Co tedy stojí za připomínku ve druhé polovině uplynulého roku? Dne 26. srpna jsem zaznamenal poslední letní den (více než 25 °C ve stínu meteorologické budky). Bylo to nezvykle brzy, ale i tak jsem jich loni napočítal celkem 69, což je nezvykle vysoké číslo. Během dvou dnů na počátku září vypadlo v Hladkých Životicích 109 mm vláhy, tedy jedenácticentimetrová vrstva vody a konečně se nasýtil vodou celý půdní profil. Hladké Životice se ovšem nacházejí v dešťovém stínu posledních výběžků Nízkého Jeseníku, takže jinde v Poodří zapršelo mnohem vydatněji. Průtok na potoce s přibližně 60 m³ za vteřinu při kulminaci se podobal průtoku z června 1998, z března 2006, samozřejmě silně pokulhává za povodní z roku 1997. Všechny tři podzimní měsíce (září–listopad) byly teplotně podprůměrné, podzim meteorologický (nikoliv astronomický) byl chladnější o 0,8 °C. Srovnáme-li to ovšem s průměrem předchozích deseti let, tak byl podzim chladnější o 1,6 °C. Topná sezóna začala loni hodně brzy, přitápět se začalo už v období vydatných dešťů v první dekádě září. Poměrně vysoká teplota prvních dvanácti dnů prosince byla kompenzována mrazivějším obdobím od poloviny měsíce. U nás v oderské části Moravské brány

jistě každý vnímal téměř nepřetržitě zamračenou oblohu nízkou inverzní oblačností a taky častý čerstvý, občas i silný vítr.

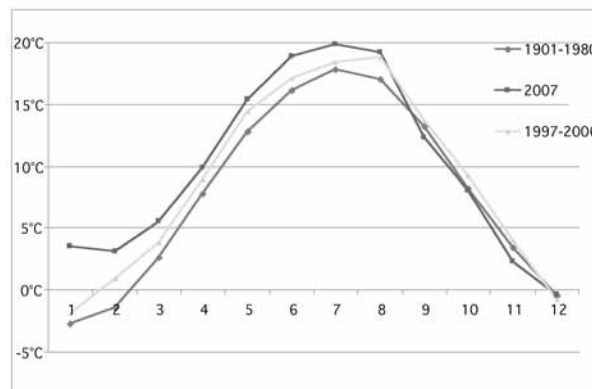
Poznámka

Pojem „teplota“ užívám v jednotném čísle. Např. Na Slovensku byste v předpovědi počasí neuslyšeli slovo „teploty“. Podle slovenských lingvistů je množné číslo nesprávné.

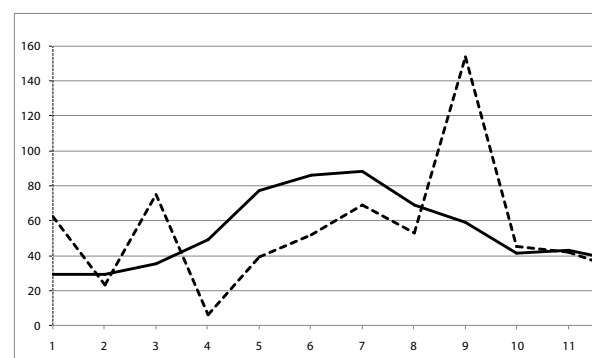
V minulém příspěvku o počasí jsem užil pojmu „orkán Kyrill“. Tento rozšířený pojem je samozřejmě nesprávný, mělo by se užívat pojmu „tlaková níže Kyrill“. Nesprávné označení bylo ovšem zažito, proto jsem jej použil.

*Ladislav Rošlapil, správce klimatologické stanice
v Hladkých Životicích*

Měsíční průměrné teploty v období

Měsíční srážkové úhrny v období

Rybské tisy a Josefův dub

byly námětem článků Oldřicha Sobka v POODŘÍ. Aktuální informaci o nich přinesl Libhošťský zpravodaj, č. 10/2007, který vydává Občanské sdružení Osvětová beseda v Libhošti, z něhož vybíráme:

Program na záchranu tzv. Rybských tisů (více viz POODŘÍ č. 1/2004 – Tis červený v Rybím)

pokračuje. Několikaletá záchraná akce, na níž se podíleli rybští skauti, Obecní úřad v Rybím a řada dalších dobrovolníků a institucí v tomto roce vyústila v expedici prvních 200 kusů odrostlých semenáčků tisů, které budou vysázeny v polesí Libotín na místě původní „libotínské tisiný“. Bohužel již dva roky nebyl semenný rok,

takže semenáčky těchto dvou ročníků budou autorům projektu scházet v dalším pěstebním období. Tisy na místech, kde se jim podařilo přežít do dnešních dnů, nyní trpí značným vysycháním podloží a patrně i zvýšením letních teplot.

Odbor životního prostředí Městského úřadu Nový Jičín vyhlásil v září 2007 dva jedince tisu červeného na území obce Rybí za památné stromy (název Rybské tisy) podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Samčí stromy rostou v zahradě před starou stodolou na pozemku parc.

č. 92/2. Obvod kmene ve výšce 130 cm mají 145 cm a 135 cm, výška stromů je 9 m a 8 m.

Za památný strom prohlásil tentýž orgán rozhodnutím č. OŽP/65091/2007 ze 2. října 2007 Josefův dub, více viz POODŘÍ 4/2002 – Josef Eichendorff (1788–1857).

Dub letní (*Quercus robur*) roste na parcele č. 1163 k. ú. Sedlnice, jeho obvod ve výšce 130 cm je 400 cm, výška 22 m, odhadované stáří kolem 260 let.

Program EU Transition Facility 2004 podpořil činnost Regionálního centra ČSOP pro Moravskoslezský kraj

Program **Transition Facility** (Přechodový nástroj) byl vytvořen Evropskou komisí pro nově přistupující země jako pokračování pomoci v oblastech, kde administrativní a institucionální kapacita dosud není dostačující ve srovnání se stávajícími členskými zeměmi. Program je financován ze zdrojů EU.

V rámci projektu vyšly v minulém roce dva zpravodaje Regionálního centra ČSOP věnující se problematice ochrany přírody a krajiny v Moravskoslezském kraji a byla podpořena řada dalších aktivit.

Zpravodaje najdete také na webových stránkách regionálního centra www.rcmsk.cz.

V rámci tohoto programu byl podpořen projekt podaný Českým svazem ochránců přírody „Posilování činnosti nestátních neziskových organizací monitorujících a prosazujících zájmy občanů“.

Cílem projektu bylo zlepšení informovanosti a hlubší zapojení občanů do řešení problémů ochrany přírody a krajiny v ČR. Konkrétně se jedná o zlepšení informování veřejnosti o aktualitách v ochraně přírody a krajiny v jednotlivých krajích; podporu řešení standardních problémů v oblasti ochrany přírody a krajiny; zapojení veřejnosti do akcí a programů ČSOP a celkové posílení spolupráce subjektů z veřejného i neziskového sektoru.

Cílovými skupinami byly ekologické neziskové organizace v ČR, krajské, městské a obecní úřady, správy velkoplošných chráněných území a veřejnost.

Lumír Kuchařík

Blahutovice mění projekty podpořené z evropských fondů

„Proměny“ je název projektu, který je zaměřen na podporu interpretace přírodního a kulturního dědictví Blahutovic. Konkrétně půjde o doplnění a úpravu informačně naučné stezky, která byla postavena ochránci přírody z Jeseníku nad Odrou. Vzniknou také nové informační materiály upozorňující na minulost a současnost této „hraniční obce Regionu Poodří“.

„Místo“ i pro mne je dalším projektem realizovaným v této obci. Při něm se s použitím metod komunitního plánování sešli obyvatelé obce s odborníky, místními politiky a spolky, aby se pokusili navrhnout řešení úprav a využití veřejných prostranství v centru obce.

Vznikla tak první studie tohoto prostoru a některé z navržených úprav byly ve spolupráci s obcí a firmou Gerlich Odry s. r. o. uskutečněny.

Realizátorem obou projektů bylo Ekocentrum RS ČSOP Novojičínska.

Oba pilotní projekty byly podpořeny z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR rámci OPRLZ (Operační program rozvoje lidských zdrojů) a byly součástí dvouletého projektu „Sítě vzdělávacích a informačních center v chráněných krajinných oblastech ČR“. Do projektu se zapojila občanská sdružení z celé republiky. Ty po sedmi školeních zahrnujících různá témata jako komunikaci, facilitaci, poradenství a metody komunitního rozvoje rozeběhly další pilotní projekty v místech svého působení. Výsledky a zkušenosti z pilotních projektů jsou shrnuty v internetové databázi na webu ČSOP www.csop.cz/oprlz.

Lumír Kuchařík

Ochoťnické divadlo Seník

Několik poznámek k článkům o českém ochotnickém divadle v Jeseníku n/O a okolí.

Potěšilo mně, že se redakce chopila tématu (ochotnické divadlo), které je jistě pro čtenáře Poodří zajímavé a pro některé snad i do budoucna inspirující. Rád bych však článek doplnil o několik podrobností, které při zpracování tak obsáhlého materiálu zřejmě zanikly.

Úvahy a diskuse o obnovení ochotnického divadla vznikly v občanském sdružení Bayerův odkaz v roce 2001. Bylo to při pořádání benefičních akcí při obnově bývalého blahutovického kláštera. Projekt, který jsme nazvali „Probuzení starého domu“, nastartoval celou řadu drobných aktivit a jednou z nich bylo i založení místního ochotnického souboru. Toho roku jsme totiž v Blahutovicích uspořádali benefiční divadelní odpoledne nazvané „Za cinkotu rolniček“. Vystoupili tam malí i větší herci z obce i okolí, kteří v krátkých vystoupeních pobavili návštěvníky akce a také sami sebe. V

tomto roce sdružení také získalo grant Nadace Open Society Fund Praha na podporu začátků ochotnického divadelního souboru. Grant byl udělen v rámci programu podpory komunitních projektů. Získané finance byly použity na organizační náklady, výrobu kostýmů, cestovné a další výdaje divadelního souboru, který před premiérou své první pohádky Lotrando a Zubejda přijal název „Seník“. Členové souboru byli z několika obcí. Naše představa, že jej sestavíme v Blahutovicích se při realizaci projektu ukázala jako nereálná. Přesto tato aktivita více než tři roky oživovala kulturní dění v Jeseníku nad Odrou i okolí a myslím, že docela úspěšně. Přál bych všem hercům z bývalého souboru, aby jim po studiu i práci zbyl čas i na divadelní prkna, které prý ostatně znamenají svět.

*Lumír Kuchařík, bývalý člen divadla Seník
(jeden ze skupinky starších herců o počtu dvou duší)
a jednatel o. s. Bayerův odkaz*

Činnost Regionu Poodří

4. ročník soutěže „Ocelový muž – ocelová žena“

Obec Bartošovice společně s Regionem Poodří uspořádala dne 28. července 2007 4. ročník celorepublikové soutěže v silově-atletickém pětiboji „Ocelový muž a ocelová žena“ v areálu „Stodolní“ v Bartošovicích. V letošním roce se klání zúčastnilo celkem 32 závodníků. Tito byli rozdělení dle pohlaví a do věkových skupin 20–34 let muži v počtu 17 účastníků, 35–44 let muži s počtem 5, 45–54 let muži s počtem dva, pět mužů spadalo do věkové kategorie nad 55 let. Žena do 29 let nesoutěžila žádná a v kategorii nad 30 let byly tři soutěžící. Za obec Bartošovice se rovněž v letošním roce soutěže zúčastnil Lukáš Chromečka, který svými výkony přítomné překvapil. Jeho umístění je v každém novém ročníku lepší než v předešlém. Stále nám schází schopnost motivovat více místních zástupců, kteří by se do soutěže aktivně zapojili a reprezentovali region. V roce letošním roce se soutěž v Bartošovicích uskuteční 27. července. Bližší informace najdete na www.ocelovymuz.cz.

Projekt „Mobiliář kulturních akcí obcí Regionu Poodří“

V rámci realizace projektu podpořeného z programu POV MSK 2007 pod názvem „Mobiliář kulturních akcí obcí Regionu Poodří“ byl svazkem zakoupen velkoplošný stan, který byl dodán firmou Celtima, s. r. o. Stan byl dodán 25. července prezentačním postavením zástupci

firmy v zámeckém parku v Kuníně. Pracovní představenstvo pak zpracovalo výpůjční podmínky včetně úhrady poplatků za zapůjčku. Dále byl v rámci realizace výše zmíněného projektu pořízen sedací nábytek, souprava stolu a dvou lavic. Celkem má svazek k dispozici 40 souprav skládajících se ze stolu a dvou lavic.

Projekt „Rozvoj venkovského života v obcích Regionu Poodří“

V rámci realizace projektu podpořeného z programu POV MSK 2007 pod názvem „Rozvoj venkovského života v obcích Regionu Poodří“ svazek zakoupil dne 23. srpna dva kusy člunů Colorado 450 vč. příslušenství. Poprvé byly využity 17. září při zabezpečení raftování na bartošovickém rybníce pro Základní školu T. G. Masaryka z Fulneku.

Ve dnech 19.–21. září se uskutečnil zájezd starostů, zástupců obcí, partnerů a spolupracovníků Regionu Poodří v rámci výše zmíněného projektu. Jeli jsme na tři dny do oblasti Moravského krasu a do jižních Čech. První den jsme v Moravském krasu navštívili v Šošůvkách kozí farmu Sedlák (viz foto str. 54) a pivovar Černá Hora. Oba výrobci jsou nositeli regionální značky „Moravský kras – regionální produkt“.

Večer po ubytování v Nových Hradech následovala beseda se zástupci MAS Sdružení Růže. Za MAS Sdružení Růže byli přítomni – Jan Malík, manažer MAS Sdružení Růže, Ing. Pavel Kříha, člen MAS

Sdružení Růže a Ing. Michal Navrátil, správce kláštera. Druhý den jsme navštívili realizované projekty programu LEADER ČR a LEADER+ v Nových Hradech, firmu Roberta Blížence – GEMINI, Horní Stropnice a projekt sportovního centra Horní Stropnice. Pozdní odpoledne využilo deset účastníků zájezdu k cyklistické vyjížďce z Dobré Vody do okolí Novohradských hor, ostatní absolvovali procházku Přírodním parkem Terezino údolí. Třetí den jsme navštívili město Borovany, byli jsme přijati starostou města a byly nám představeny realizované projekty v rámci programu LEADER.

Dne 15. listopadu proběhl na zámku v Bartošovicích seminář pod názvem „Obnovitelné zdroje energií v Poodří“. Přednášejícími na semináři byli: Ing. Jiří Krist z Akademie rozvoje venkova z Opavy, který představil obnovitelné zdroje energií

na venkově a v Poodří a rychlerostoucí dřeviny a jejich využití, dále Marie Široká, předsedkyně Konopářského svazu ČR představila v plné šíři problematiku pěstování konopí, jeho zpracování a využití. Nakonec vystoupil Petr Kramoliš, projektant solárních zařízení, který prezentoval možnosti využití solární energie.

Dne 20. listopadu byl uspořádán druhý seminář pod názvem „Krajina a stromy v Poodří“, který se konal v rodném domě J. G. Mendela ve Vražném. Na programu jednání bylo povolování kácení dřevin, kde o této problematice hovořila Ing. Jaroslava Macurová, zástupce odboru životního prostředí a zemědělství, oddělení ochrany přírody a lesního hospodářství KÚ MSK, která seznámila přítomné s problematikou správného řízení při povolování kácení dřevin. Dále vystoupila Ing. Eva Mračanská, pracovník Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, středisko Ostrava a představila Žádost o posouzení stavu dřevin pro orgány státní správy a státem zřízené instituce. O starých odrůdách ovocných dřevin v Poodří hovořil Mgr. Ivan Bartoš, vedoucí Správy CHKO Poodří. Krajinářské studie v Poodří a jejich výstupy prezentovala Ing. Iva Škvorová. O ošetření vzrostlé zeleně informoval René Velčovský, člen Českého svazu ochránců přírody Studénka a o možnostech podpory výsadby stromů v programu Strom života Nadace Partnerství v roce 2008 poskytl informace Ing. Oldřich Usvald. Na závěr semináře byla účastníkům umožněna prohlídka rekonstruovaného statku financováno z programu SROP a z rozpočtu MSK.

Projekt „Cyklostezka Odra–Morava–Dunaj v Moravskoslezském kraji“

V rámci realizace projektu podpořeného v roce 2006 z „Programu na podporu přípravy projektové dokumentace pro Regionální operační program NUTS II Moravskoslezsko 2007–2013“ pod názvem „Cyklostezka Odra–Morava–Dunaj v Moravskoslezském kraji“ byl vybrán dodavatel na zpracování projektové dokumentace pro územní řízení a zakázka byla přidělena firmě DHV CR s. r. o. Po uzavření smlouvy započaly práce a byla

zahájena setkání se zástupci měst a obcí zejména k upřesnění trasy a další. Trasa cyklostezky je naplánovaná přes katastr města Bohumín a městskými obvody města Ostravy. Dále pokračuje přes katastr obce Košatka, Jistebník, Studénka, Pustějov, Hladké Životice, Suchdol nad Odrou, Mankovice a Jeseník nad Odrou. Dne 12. prosince se uskutečnilo jednání k dalšímu upřesnění a stanovení harmonogramu činností v roce 2008.

Projekt „Rozvoj činnosti ŠOV Regionu Poodří“

Dne 6. srpna 2007 obdržel svazek rozhodnutí z Ministerstva pro místní rozvoj České republiky o přidělení dotace na předložený projekt pod názvem „Rozvoj činnosti Školy obnovy venkova Regionu Poodří“. V rámci tohoto projektu byl naplánován zájezd pro starosty členských obcí svazku a dva semináře.

Ve dnech 8. a 9. listopadu byl uspořádán pro starosty a zástupce obcí zájezd na jižní Moravu s návštěvou MAS Kyjovské Slovácko. Zájezdu se zúčastnilo celkem 39 zástupců a příznivců Poodří. Chtěli jsme se seznámit s aktivitami a rozvojem venkovské turistiky v oblasti působení MAS Kyjovské Slovácko v pohybu a dále pak s využitím kulturního a historického dědictví s ukázkou života na venkově a s prezentací úspěšně realizovaných projektů, především podpořených v rámci programu LEADER. Navštívili jsme mikroregion Nový Dvůr, zámek Milotice, turistické cíle na Baťově technické památce a to Muzea ve vagonu, zde měli účastníci možnost využít drezíny k projíždě. Prošli jsme se typickou sklepní uličkou Šidleny v obci Milotice a večer jsme měli možnost seznámit se s historií rodinné firmy Vinařství Josef Dufek. Druhý den zájezdu jsme si prohlédli areál pro zimní sporty v Uhřicích jako jediné obci na Kyjovsku, která má lyžařský svah s vlekem. V Žarošicích jsme navštívili obecní muzeum.

Součástí programu byl v první den zájezdu seminář pod názvem „Cyklistická doprava“ na zámku v Miloticích, který vedl zástupce Nadace Partnerství Juraj Flamik. Na programu byly aktivity Nadace Partnerství, představení cyklistické stezky Brno–Vídeň, jako součást koridoru

Krakov–Morava–Vídeň, o níž pohovořil Libor Šrámek, manažer sdružení. Nakonec vystoupil Miloš Hotař z Nadace Partnerství, který představil Brno – jako uzel na cyklistických trasách. Účastníci zájezdu hodnotili tento zájezd za poznáním velmi kladně i s ohledem na načerpání nových témat k možným realizacím projektů v obcích Regionu Poodří.

Dne 6. prosince se na zámku v Bartošovicích uskutečnil druhý seminář na téma „Komunitní škola, jako jedna z vhodných metod k motivaci lidí v obcích Regionu Poodří“, který lektoroval Ing. Jan Fiala, pracovník firmy E consulting, s. r. o. – partner pro rozvoj venkova. Na programu jednání byla problematika probuzení a zapojení občanů do života v obci, venkovská komunitní škola jako vyzkoušená metoda k nastartování rozvoje zdola a v neposlední řadě proběhla diskuze na téma: „Jak nastartovat rozvoj ve Vaší obci“.

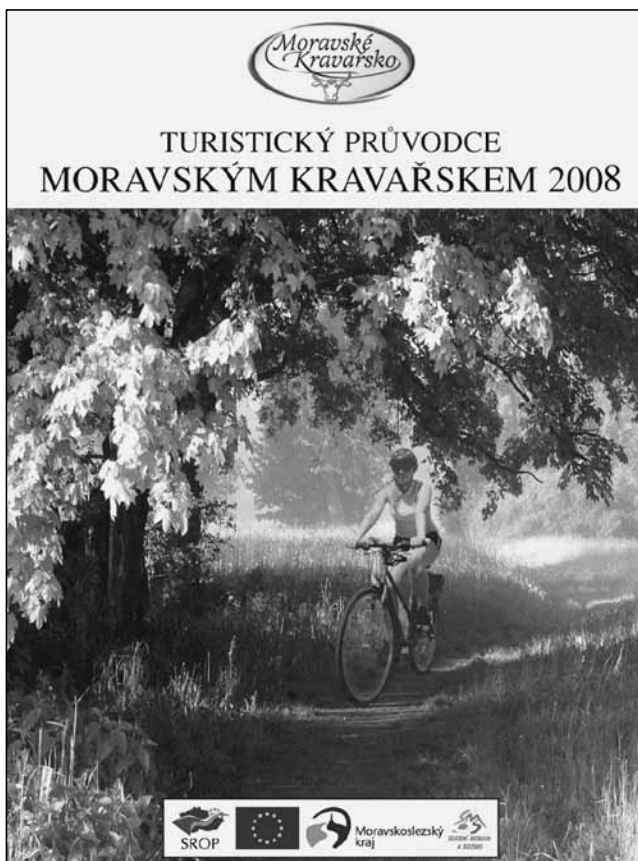
Projekt „Zveme Vás k návštěvě Moravského Kravařska“

V rámci realizace projektu „Zveme Vás k návštěvě Moravského Kravařska“, podpořeného programem SROP, grantového schématu Jednotný komunikační styl 2006 byly v termínu 30. června 2007 vydány prezentační bannery a k datu 31. července „Turistická mapa Moravského Kravařska“. V rámci zmíněného projektu byla 27. září spuštěna doména Moravského Kravařska – www.moravskekravarsko.cz. Dále byla ve čtvrtek 18. října uspořádána konference. Jednání konference bylo zahájeno promítnutím ukázky z filmu „KRAVAŘSKO“ – po stopách Moravskoslezského regionu, který na DVD vydal Heimatlandschaft Köhlländchen. V programu vystoupil Mgr. Rastislav Steranka, výkonný ředitel DMMS, o. p. s., který představil aktivity destinačního managementu při realizaci strategie cestovního ruchu. Dále Ing. Petra Papoušková, pověřená zastupováním funkce vedoucí oddělení cestovního ruchu a kultury KÚ MSK hovořila o zabezpečení aktivit v cestovním ruchu v Moravskoslezském kraji a o projektech „Kraj mnoha barev a příležitostí I. a II.“ Místopředseda svazku představil projekt a jeho aktivity „Vyrobeno v Moravském Kravařsku – podpora cestovního ruchu“.

Závěrem roku byl vydán „Turistický průvodce Moravským Kravařskem 2008“, který bude představen na výstavě Regiontour 2008 v Brně.

Cyklistická odpočívka v Kuníně

Dne 12. října 2007 byla u zámku v Kuníně za účasti zástupců obce, Regionu Poodří, Správy Chráněné krajinné oblasti Poodří a Nadace Partnerství slavnostně otevřena nová odpočívka, která byla finančně podpořena firmou DHL Express a Nadací Partnerství. Kromě laviček a stojanu na kola zde byl nainstalován informační panel propagující místní památky. Z prostředků obce

www.moravskokravařsko.cz	www.fulnek.cz	www.přibor-mesto.cz	www.mesto-studenka.cz
www.abrechtický.cz	www.kaniža.cz	www.blvovce.cz	www.odersko.cz
www.bartošovice.cz	www.mimoň.cz	www.obečtiny.cz	www.horniměstec.cz
www.bermanice-nad-sitou.cz	www.petrvaldobe.cz	www.bezastice.cz	www.bemanky.cz
www.blivč.cz	www.poutajev.cz	www.jičovka.cz	www.jablůvka-rododendron.cz
www.brantice.cz	www.sedlice.cz	www.mesto-klamkovice.cz	www.luboměř.cz
www.bládkovice.cz	www.mělník-rododendron.cz	www.obec-hemec.cz	www.markovice.cz
www.jevišovka-rododendron.cz	www.mělník-rododendron.cz	www.obečtiny.cz	www.markovice.cz
www.jičovka.cz	www.severomoravojina.cz	www.kolovize.cz	www.spilov.cz
www.kateřina.cz	www.travka.cz	www.štok.cz	www.vraze.cz
www.kajany.cz	www.vetkařovice.cz	www.rekafredice.cz	
	www.vraze.cz	www.tyšovice.cz	

Vydal: Region Poodří, 742 54 Bartošovice 1 - zámek, tel.: +420 586 720 400
E-mail: region@regionpoodri.cz, www.regionpoodri.cz
foto: archív míst, obcí a mikroregionů

Moravskoslezský kraj

byla odpočívka doplněna o houpačky, součástí je také dětské hřiště. Mezinárodní cyklotrasa Greenways Krakov–Morava–Vídeň získala další důležitý mobiliář. Součástí programu byla prohlídka zámku a zasazení památného stromu – kaštanu koňského.

Návštěva zástupců mikroregionu Pobečví

Na základě zájmu mikroregionu Pobečví o výměnu zkušeností, získání nových inspirací a seznámení s činností svazku a Místní akční skupiny Regionu Poodří se v pátek 19. října 2007 uskutečnila exkurze, která byla zahájena na zámku v Bartošovicích. Účastníky zájezdu přivítala starostka obce MVDr. Kateřina Křenková, která v krátkosti představila obec Bartošovice. Dále vystoupil Stanislav Jemelík, předseda mikroregionu Pobečví a Ing. Oldřich Usvold, místopředseda svazku, který prezentoval činnost Regionu Poodří, činnost a aktivity Místní akční skupiny a projekt „Vyrobeno v Moravském Křavařsku“. Po obědě navštívili účastníci zájezdu realizované projekty v obcích svazku: obec Albrechtický

– dřevěnice, obec Skotnice – sportovní areál, náves a víceúčelové hřiště ve Skorotíně, Kunín
– rekonstruovaný zámek a zámecký park a Vražné
– Rodný dům J. G. Mendela.

Dovolte mi, abych touto cestou poděkoval starostkám a starostům svazku, kteří věnovali svůj čas k prezentaci projektů, které se podařilo v Poodří uskutečnit. Účastníci zájezdu odjížděli s novou inspirací, tak jako my při zájezdech za získáním zkušeností v jiných regionech a místních akčních skupinách. Tyto návštěvy jsou velmi inspirativní a podnětné.

Podzimní pooderské rybářské slavnosti

V sobotu 3. listopadu 2007 se uskutečnily tradiční Podzimní rybářské slavnosti spojené s výlovem Dolního bartošovického rybníka. Počasí v letošním roce bylo na slavnosti vlídné, jako bývá pravidlem a tento fakt pozitivně ovlivňuje návštěvnost. Na programu slavností byl tradiční výlov, v prostorách zámku pak mohli návštěvníci shlédnout výstavu a prezentaci regionálního značení a ochutnat výrobky, které usilovaly o značku „MORAVSKÉ KRAVAŘSKO regionální produkt“, dále autorskou výstavu černobílých fotografií Radovana Šťastného pod názvem „Symposium prostorových forem Ostrava 2007“, výstavu prací studentů ze SSUŠ AVE ART z Ostravy, výstavu panoramatických fotografií turistické oblasti Moravské Kravařsko. Také byla

otevřena Záchranná stanice pro volně žijící živočichy. V neposlední řadě mohli návštěvníci ochutnat rybí speciality připravované šéfkuchařem hotelu Atom v důchodu, pana Voznici.

PF 2008

Region Poodří vydal opět v letošním roce dva druhy kapesních kalendářů na rok 2008 a společně s obcí Bartošovice stolní kalendář 2008.

Ing. Oldřich Usvald, místopředseda Regionu Poodří

Činnost Místní akční skupiny Regionu Poodří, o. s.

Země živitelka v Českých Budějovicích

Ve dnech 23.–28. srpna 2007 se v Českých Budějovicích uskutečnila výstava Země živitelka. Na této výstavě se ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství (MZe) představily místní akční skupiny (dále MAS), kdy MZe uhradilo náklady na výstavní plochu. Místní akční skupina Regionu Poodří měla společný pultík s MAS Pobeskydí. Výstavy se celkem zúčastnilo 23 místních akčních skupin, dále pak Spolek pro obnovu venkova ČR, Svaz

ekologických zemědělců PRO-BIO RC Jeseníky, Národní síť MAS a Národní observatoř venkova, o. p. s. Součástí výstavy byl seminář k Programu rozvoje venkova ČR na období 2007–2013 a rovněž proběhlo jednání zástupců zúčastněných MAS k programu LEADER. Účast na výstavě měla své opodstatnění nejen ke zviditelnění sdružení, ale také k prezentaci činnosti a zapojení do Národní sítě Místních akčních skupin České republiky.

Značení místních výrobků

„Moravské Kravařsko regionální produkt®“

Dne 30. srpna se na zámku v Bartošovicích uskutečnil seminář v rámci realizace projektu „Podpora místních komunit v Beskydách, na Jablunkovsku a v Moravském Kravařsku prostřednictvím zavedení a stabilizace systému značení místních výrobků“, jehož nositelem je Místní akční skupina Regionu Poodří. Na semináři přednášela Iva Dyková, zástupce Regionálního environmentálního centra ČR z Prahy. Na programu bylo seznámení s projektem, řešení regionální značky Moravské Kravařsko, certifikační kritéria pro značku Moravského Kravařska, byla přednesena pravidla a fungování značení v Moravském Kravařsku a další. V rámci výše zmíněného projektu byla představena smlouva o poskytnutí nadačního příspěvku/grantu mezi REC ČR a Nadací rozvoje občanské společnosti (NROS) podepsána dne 13. června 2007. Mezi MAS Regionu Poodří a REC ČR pak byla smlouva o partnerské spolupráci podepsána dne 30. srpna.

Dne 16. října se uskutečnil další seminář v rámci projektu „Podpora místních komunit v Beskydách, na Jablunkovsku a v Moravském Kravařsku prostřednictvím zavedení a stabilizace systému značení místních výrobků“. Na tomto semináři byla schválena finální podoba značky, zásady značení a certifikační kritéria, dále složení certifikační komise a upřesnění zástupců. Rovněž bylo dohodnuto konání 1. jednání certifikační komise, které se uskutečnilo 27. listopadu 2007.

Celkem bylo k certifikaci značky „MORAVSKÉ

KRAVAŘSKO regionální produkt®“ předloženo jedenáct žádostí, přesně 11 výrobků od 9 výrobců. Jednalo se o výrobky potravinářského charakteru a řemeslné výrobky. Komise zasedla za účasti zástupců výrobců, partnerů a příznivců Moravského Kravařska a ředitelky Regionálního environmentálního centra ČR Praha, Ivy Dykové. Certifikační komise se seznámila s podklady k udělení značky a tyto posoudila. Posuzovala přidělené body jednotlivým výrobkům dle předem stanovených certifikačních kritérií a rozhodla o udělení značky 10 posuzovaným výrobkům. Jednomu výrobku byla značka přidělena podmíněně.

Výrobci s udělenou certifikační značkou:

REGIONÁLNÍ ZNAČENÍ VÝROBKŮ
www.domaci-vyrobyky.cz

To pravé z našich regionů

MAS Regionu Poodří
742 54 Bartošovice čp. 1
tel.: 556 720 490
www.mas.regionpoodri.cz
e-mail: mas@regionpoodri.cz

Zdobené medové perníčky, Eva Gilarová, Příbor
Příborské ŠIFLE, Eva Gilarová, Příbor
Bartošovický chleba, Jarmila Kojetinská, pekárna Bartošovice
Pekárenské výrobky, Jednota s. d. Nový Jičín, výrobní Hladké Životice
Uzenářské výrobky, Agroprůmyslový kombinát a. s. Sedlnice
Masné speciality, Moravan masná výroba s. r. o., Petřvald
Moravské biohovězí maso, Moravan masná výroba s. r. o., Petřvald
Aranžmá ze suchých květin, Květinářství Zdenka Pjatkanová, Bartošovice
Dekoratивní keramika, Ing. Karel Böhm, Keramický

ateliér Studénka

Keramika užitková a reklamní, Milan Pracný,
Keramický ateliér Bílovec

Oficiální předání certifikátů jednotlivým výrobcům proběhlo za účasti veřejnosti v sobotu 15. prosince 2007 na zámku v Bartošovicích ve 14.30 hodin. Součástí této akce byl doprovodný program od 11.00 do 15.00 hodin s možností zakoupení některých certifikovaných výrobků, zabíjačkových specialit a vánočních ozdob. Návštěvník měl možnost si prohlédnout výstavu, která prezentovala výstupy mezinárodního projektu „Proměny regionu“, který byl realizován žáky Základní školy Bartošovice společně se základní a mateřskou školou v Komjatnej na Slovensku, okres Ružomberok. Projekt byl spolufinancován EU. K jeho realizaci bylo využito prostředků fondu mikroprojektů zpravovaného regionem Bílé Karpaty (viz foto vpravo nahoře).

Další zájemci o získání regionální značky se mohou zapojit do projektu průběžně. Certifikační komise zasedne v průběhu měsíce dubna 2008 a certifikáty vybraným výrobcům budou předány dne 17. května 2008 u příležitosti pořádání „Otvírání Poodří a Pooderského koštování“ na zámku v Bartošovicích.

Bližší informace:

Místní akční skupina Regionu Poodří, o. s.

se sídlem v Bartošovicích čp. 1 – zámek

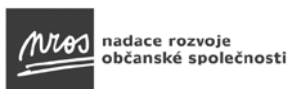
Kontaktní osoba: Ing. Oldřich Usvald

Tel.: 556 720 490

E-mail: region@regionpoodri.cz

Více informací: www.domaci-vyrobyky.cz

Podpořeno grantem

z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Partnerství MAS Regionu Poodří, o. s.

Dne 18. října 2007 byla uzavřena trojstranná partnerská smlouva místních akčních skupin z Moravy. Jedná se o MAS Regionu Poodří, MAS Moravský kras a MAS Moravská cesta. Tyto místní akční skupiny se dohodly na spolupráci z těchto důvodů:

1. na území MAS se nachází chráněná krajinná oblast (Poodří, Moravský kras, Litovelské Pomoraví),
2. v blízkosti se nacházejí velká města (Ostrava, Brno, Olomouc),
3. na území se již certifikují tradiční místní výrobky nebo se tato certifikace chystá,
4. společnou aktivitou je rozvoj turistického ruchu a oživení venkova.

Dne 24. října se uskutečnila návštěva zástupců MAS Regionu Poodří na Slovensku s návštěvou OZ Podpol'anie, kde byla slavnostně podepsána partnerská smlouva. Za MAS Regionu Poodří se

jednání zúčastnila MVDr. Kateřina Křenková, Zdeněk Fusík a Ing. Oldřich Usvald.

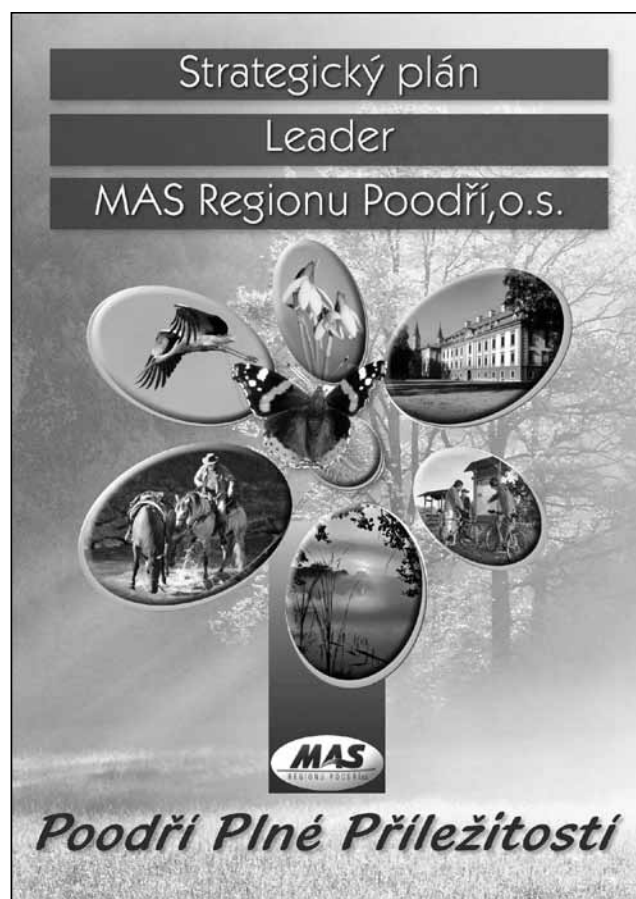

Projekt „Strategický plán rozvoje MAS regionu Poodří v letech 2007–2013“

Projekt byl podpořen z Programu obnovy venkova MSK 2007. V tomto období byly průběžně zpracovány dva základní dokumenty tohoto projektu a to Integrovaná strategie rozvoje území a Strategický plán Leader. Rozvojové strategie byly zpracovávány v rámci Regionu Poodří a města Studénky, které přistoupilo do sdružení na základě své žádosti a projednání ve výboru MAS Regionu Poodří dne 31. května. Místní akční skupina Regionu Poodří, o. s. v současné době zaujímá rozlohu 312 km² a sdružuje 34 597 obyvatel. Svou velikostí patří mezi větší MAS v rámci České republiky. Při zpracování strategií byly průběžně jednotlivé části projednávány v rámci činnosti pracovních skupin, s veřejností na jednání v Suchdole nad Odrou a dvakrát v Bartošovicích. Jednání proběhla se skupinou žen a zemědělců. Na základě projednání a odsouhlasení v orgánech MAS byla zpracována:

- Integrovaná strategie rozvoje území MAS Regionu Poodří, o. s. pod názvem „**Dveře Poodří dokořán**“
- Strategický plán Leader pod názvem „**Poodří plné příležitosti**“

Rozvojové dokumenty sdružení byly zpracovávány jako podklad k žádosti o dotaci z Programu rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013, opatření IV.1.1. Místní akční skupiny. Příjem žádostí byl vyhlášen dne 8. října, kdy místní akční skupiny měly možnost předkládat svůj Strategický plán LEADER. Žádosti byly předkládány od 19. listopadu do 21. prosince na centrálním pracovišti Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF) v Praze. V rámci předpokládaných finančních objemů podpory pro příjemce opatření IV.1.2. Realizace místní rozvojové strategie bude vybráno v 1. kole 48 místních akčních skupin. Místní akční skupina Regionu Poodří prostřednictvím

předsedy sdružení předložila žádost v pondělí 17. prosince. Žádost byla zaregistrována v pořadí jako patnáctá. Po ukončení příjmů žádostí bylo SZIFem prostřednictvím tiskové zprávy sděleno, že bylo přijato celkem 102 žádostí místních akčních skupin z celé republiky. Nyní bude následovat administrativní kontrola a následně výběr s oznámením výsledků na přelomu března a dubna 2008. Druhé kolo příjmů

žádostí, kdy bude vybráno 32 místních akčních skupin bude vyhlášeno na podzim 2008.

*Ing. Oldřich Usvald,
předseda MAS Regionu Poodří, o. s.*

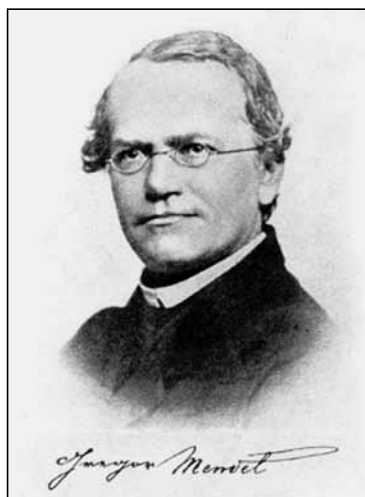
Rodný dům Johanna Gregora Mendela – návštěvnícké centrum venkovského regionu Moravského Kravařska

V září 2007 byl po řadě let otevřen rekonstruovaný rodný dům J. G. Mendela v Hynčicích. Úvodem dovolte pár slov o tomto slavném rodáku.

Johann Gregor Mendel

(20. července 1822 - 6. ledna 1884)
opat augustiniánského kláštera sv. Tomáše v Brně, přírodovědec, zakladatel genetiky

Johann Mendel se narodil o žních roku 1822 v Hynčicích (tehdy Heinzen Dorf) ve Slezsku v části regionu, kterému se říkalo Kravařsko. Ves měla 72 stavení. Jeho rodiče hospodařili na středně velké selské usedlosti s povinností roboty. V zahradě svého domu pěstovali zeleninu, ovocné stromy a chovali včely. V maštali měli dva koně, ve stáji šest krav, ve chlívků několik prasat a na dvoře spoustu drůbeže.

Podle nejstarší protestantské kroniky v Odrách z let 1611–1627 byli Mendelovi vzdálení předkové protestanti. Mendelův otec byl otevřený novým myšlenkám a technickému pokroku. Po návratu z osmileté vojenské služby, ve které v napoleonských válkách prošel kus světa, vybudoval na místě dřevěného stavení cihlový dům. Až do velkého požáru v roce 1868 byly v Hynčicích převážně dřevěné domky. V novém domě, jehož stavba rodinu na dlouhá léta finančně vyčerpala, se narodil a vyrůstal v římskokatolické tradici

Johann Mendel a jeho dvě sestry, Veronika (nar. 1820) a Terezie (nar. 1829). Poslední dva Mendelovi sourozenci zemřeli krátce po narození.

Mendelova cesta za vzděláním začala odchodem ze zemědělské usedlosti jeho rodičů v roce 1833 ve věku 11 let. Podle tradice měl být jako

jediný syn otcovým pokračovatelem a měl zajistit zachování rodového jména pro selskou usedlost. V jeho době bylo prestižní záležitostí, aby syn dědil statek po svém otci, zatímco dcery se měly vydat. Snahou každého rolníka bylo, aby se polnosti nedělily mezi sourozence, ale přecházely vcelku z generace na generaci. Zřejmě s těžkým srdcem posílal Mendelův tatínek Anton a jeho maminka Rosine, rozená Schwirtlich, svého syna na studia, která začínala základní školou v Lipníku a pokračovala na gymnázium v Opavě, a nakonec na Filosofickém ústavu olomoucké university. Možná Mendelovým rodičům ulehčil rozhodování venkovský učitel Thomas Makkita, který Johanna učil v hynčické základní škole a věděl o jeho mimořádném talentu.

Po absolvování ZŠ v Hynčicích navštěvoval mladý Johann piaristickou školu v Lipníku nad Bečvou. Středoškolské vzdělání ukončil maturitní zkouškou na gymnázium v Opavě. V letech 1840 až 1843 studoval na Filozofické fakultě v Olomouci. Během studia se živil převážně kondicemi. Z finančních důvodů a na přání matky vstoupil do semináře. V roce 1843 přišel do augustiniánského kláštera sv. Tomáše na Starém Brně a přijal řeholní jméno Gregor. Ve svých 28 letech se jako suplent (řečtiny, latiny, němčiny a matematiky) gymnázia ve Znojmě přihlásil k učitelským zkouškám z přírodopisu a fyziky na univerzitě ve Vídni. U zkoušek celkově neuspěl, paradoxně díky neúspěchu v přírodopisu. V letech 1851–1853 studoval Mendel matematiku, fyziku, chemii, botaniku, zoologii a paleontologii. V roce 1853 ukončil studium na univerzitě ve Vídni, aniž by se mu kvůli náhlé těžké nemoci podařilo složit profesorské zkoušky. Krátce pak ještě učil jako suplent přírodopisu a fyziky na 1. německé reálce v Jánské ulici. Během studií se velmi zajímal o fyziku, matematiku a meteorologii. Díky důkladnému studiu těchto věd si uvědomil důležitost matematiky a statistiky pro vysvětlování přírodních dějů. Toho později využil během svých známých pokusů s hrachem.

V roce 1868 byl zvolen opatem augustiniánského kláštera na Starém Brně. K této vysoké funkci postupně přibíral další a byl nucen svou pokusnou činnost stále více zanedbávat. V roce 1869 se mu dostalo jediné pocty za svého života v odborných přírodovědných kruzích: byl zvolen viceprezidentem Přírodovědeckého spolku v Brně. Téhož roku vyložil na půdě tohoto spolku výsledky své druhé práce v oboru křížení rostlin o jestřábnících. Jestřábníky byly ovšem nešťastnou volbou vzhledem k jejich atypickému rozmnožování, které v té době nebylo známo. Mendel tak nabyl přesvědčení, že jím objasněné zákonitosti vlastně neplatí. Posledních deset let života spotřeboval Mendel hodně času a energie ve sporu s rakouskou vládou kvůli neoprávněně zvýšené dani z klášterního majetku.

V roce 1883 Mendel vážně onemocněl a dne 6. ledna 1884 zemřel v klášteře a byl pochován na Ústředním hřbitově v Brně do hrobky augustiniánů. Rekviem v kostele dirigoval později světoznámý skladatel Leoš Janáček.

Mendel, přírodovědec

Mendelovy vlastní systematické pokusy s rostlinami hrachu započaly v roce 1856 ve skleníku opatství v Brně. V roce 1865 prezentoval Mendel svou původní práci s křížením hrachu *Versuche über Pflanzen-Hybriden (Pokusy s rostlinnými hybridy)*, kterou pak v roce 1866 publikoval ve sborníku *Přírodovědného spolku* v Brně. Poněvadž Brno bylo poněkud izolováno od hlavních center evropské sítě vědeckého výzkumu, zůstal Mendelův článek o hybridě hrachu téměř nepovšimnut. Přesto o více než padesát let později vešly jeho závěry z roku 1865 všeobecně ve známost jako Mendelovy zákony dědičnosti a tento řeholník, který prováděl pokusy s hybridy hrachu, byl prohlášen za „otce genetiky“.

Mendelův přínos pro biologii byl rozpoznán až po jeho smrti začátkem 20. století Hugo deVriesem, Carlem Corrensem a Erichem von Tschermakem. Nešlo jen o to, že založil genetiku a definoval Mendelovy zákony dědičnosti, ale v podstatě svými pracemi spoluzaložil ještě jeden vědní obor – biostatistiku.

Mendel, meteorolog

Od roku 1862 až do své nemoci prováděl Mendel velmi kvalitní každodenní meteorologická pozorování pro Meteorologický ústav ve Vídni. V seznamu třinácti Mendelových publikací se devět týká meteorologie. Mendelovo jméno nese i první česká vědecká stanice v Antarktidě.

Mendel, astronom

Astronomie byla též jedním z jeho zájmů. Do kopie knihy *Popular Astronomy (Všeobecná astronomie)* od J. J. Littrowa (1825) napsal vlastní poznámky u údajů relativní polohy Slunce a Země. Mendelovým profesorem fyziky ve Vídni byl Christian Doppler (1803–1853), vedoucí nového Ústavu fyziky, proslulý svou definicí „Dopplerova efektu“.

Mendel, včelař

Mendel jako přesný a přemýšlivý milovník přírody nebyl jenom botanikem se zaměřením na ovocnářství, nýbrž i výkonným a dosti význačným včelařem. Zkoušel vše nové a hledal nejlepší včelu i za hranicemi, aby se nakonec vrátil k včele domácí. Jako první potvrdil zalétávání trubců.

V roce 1931 potvrdil ruský vědec Michajlov pomocí trubců albínů všeobecnou platnost Mendelových zákonů.

Mendel, zahradník a ovocnář

V expozici Mendeliana v Brně je vystaveno Mendelovo štěpařské náčiní, jeho mikroskopická sbírka řezů ovocnými dřevinami, a jeho korespondence jako zkušební komisaře pro obor sadařství. V roce 1863 byl Mendel povolán do zahradnické sekce Hospodářské společnosti. Hojně vystavoval na zahradnických výstavách ovoce a později jako opat dovoval některé ceny za mimořádné výpěstky na výstavách, které se konávaly v brněnských Lužánkách.

Mendel, politik

Svým majetkem patřil zástupce starobrněnského kláštera do třídy velkostatkářů. Ve volbách do Moravského sněmu dal Mendel hlas Německé liberální straně, která volby vyhrála. Byl z této třídy sám, kdo volil liberály. Ostatní dávali svůj hlas straně konservativní, zastoupené především šlechtou a církevní hierarchií. Tak také odevzdával svůj hlas jeho předchůdce ve funkci opata a preláta, F. C. Napp. Za svůj nekonvenční postup Mendel získal komturský kříž Františka Josefa.

Mendel, ředitel Hypoteční banky moravské v Brně

Od roku 1876 působil Mendel v Moravské hypoteční bance a v roce 1881 převzal místo jejího ředitele. Byla to další významná funkce ve společenském životě Moravy. Svě vysoké postavení v hypoteční bance považoval jako odškodnění za ústrky, kterým byl vystaven v souvislosti s církevním fondem.

Nadační fond Rodný dům J. G. Mendela

Nadační fond Rodný dům J. G. Mendela byl založen z iniciativy starosty obce Vražné Ing. Vladimíra Nipperta a za účelem záchrany chátrajícího objektu rodného domu J. G. Mendela, statku Vražné-Hynčice čp. 69. Objekt statku byl nadačním fondem zakoupen od soukromých vlastníků na jaře 2002 za významného přispění obce Vražné, a měst Odry a Nový Jičín. Byla zpracována dokumentace skutečného stavu a projektant ing. arch. Zdeněk Tupý vypracoval projektovou dokumentaci pro rekonstrukci, nutnou pro vydání stavebního povolení. Hledaly se možnosti získání financí na jeho záchranu.

Z iniciativy Regionu Poodří a finanční pomoci Nadace Open Society Fund Praha programu Neziskové organizace na cestě do Evropské unie byla zpracována žádost „Rodný dům Johanna Gregora Mendela – návštěvnícké centrum venkovského regionu Moravského Kravařska“ o finanční podporu z programu Společný regionální operační program – SROP, 2. kolo výzvy: priorita č. 4 - Rozvoj cestovního ruchu opatření 4.2 – Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch

podopatření 4.2.2 – Podpora regionální a místní infrastruktury cestovního ruchu.

Žádost byla předložena do programu SROP dne 30. listopadu 2004. Projekt byl vybrán a dle sdělení ze dne 18. února 2005, které vydal Moravskoslezský kraj – hejtmán kraje, byl doporučen k uzavření smlouvy k financování z prostředků programu SROP.

Celkové náklady na rekonstrukci nemovitosti včetně vnitřního vybavení představovaly částku ve výši 31,219 mil Kč. Z toho tzv. uznatelné náklady činily 28,172 mil Kč a tyto:

- veřejné spolufinancování 24,510 mil Kč
- příspěvek ze strukturálních fondů EU 19,016 mil Kč
- financování ze státního rozpočtu 3,522 mil Kč
- financování z rozpočtu kraje 1,972 mil Kč
- vlastní zdroje (uznatelné i neuznatelné náklady) celkem 6,709 mil Kč

Obsah a náplň muzea je předurčena osobností Johanna Gregora Mendela. A právě unikátní přírodní podmínky oblasti Poodří spolu s historickým a kulturním vývojem Moravského Kravařska, stejně jako odkaz slavného rodáka, předurčují obsah a využití rekonstruovaného statku. Dílo a význam J. G. Mendela nabídl výrazný motiv jak pro rekonstrukci statku, tak také pro vybudování turistického centra a poznávací naučné expozice. Mimořádný duchovní odkaz osobnosti Mendela také celý projekt sjednotil a vzájemně propojil, což se odrazilo jak v architektonickém, tak obsahovém a výtvarném pojetí celého centra.

Rekonstruovaný rodný statek lze charakterizovat jako turistické, informační a komunitní centrum spojené s národopisnou expozicí a expozicí o Mendelově odkazu s jeho vztahem k modernímu šlechtitelství.

Využití rekonstruovaného statku:

- informační centrum s prezentací o možnostech a zajímavostech regionu,
- turistické centrum s vlastní ubytovací kapacitou turistické třídy,
- komunitní prostor pro pořádání kulturních,

společenských i vzdělávacích akcí pro návštěvníky i místní obyvatele,

- národopisná expozice pojednávající o bohaté historii a kultuře regionu,
- expozice J. G. Mendela,
- expozice o historii a současnosti šlechtitelství v regionu,
- výukové a přednáškové centrum s možností pořádání vědeckých setkání, symposií a výuky studentů a žáků včetně možnosti ubytování,
- v objektu se nachází knihovna, která bude současně provozována jako knihovna obce Vražné, s bezplatným přístupem k internetu, i jako studovna. Knižní fond bude všeobecný se zvláštním úsekem věnovaným osobnosti J. G. Mendela a genetiky.

Projekt rekonstrukce byl dokončen k 31. červenci 2007. Dne 28. září 2007 se uskutečnilo slavnostní otevření rodného domu, jež bylo součástí 185. výročí narození tohoto slavného rodáka (viz foto výše). Do plného provozu bude celý objekt

návštěvnického centra Moravského Kravařska uveden na jaře roku 2008.

Další informace: na www.vrazne.cz nebo na www.mendel-rodnydum.vrazne.cz, případně na www.mendel-geburtshaus.de.

Ing. Oldřich Usvald, místopředseda Regionu Poodří

O Máslovém kopci

Tuto krátkou pověst dávám k lepšímu já, pisatel a překladatel, jako pamětník. Vyprávěla mi ji má německá babička z Hladkých Životic. Vztahuje se k místu, které leží na půl cesty na silnici mezi Hladkými Životicemi a Suchdolem nad Odrou. Pro mne i pro rodinu už to místo navždy zůstane Máslovým kopcem, ale v mé germánské duši to samozřejmě zní tak, jak to říkala babička ve své nádherné „kroucené“ nářeční kravařské němčině, tedy „pajerisch“: Putterhürl. Spisovně německy Butterhügel. Ten drobný příběh má bohužel jedinou vadu – vztahoval se k určitému datu, které jsem si jako dítě nezapamatoval, ačkoli jsem se na to ptal i ještě jako dospělý, avšak nezapsal. Mám pouze pocit, že by to mohl být pro Němce významný svátek Pfingsten, tedy česky Letnice – Svatodušní svátky, pohyblivý svátek, jenž se koná padesát dní po Velikonocích. Když jsem k tomuto svátku hledal informace na Internetu, zjistil jsem, že je pro křesťany stejně významný, jako Velikonoce a po nich Vánoce – ale v našem neznabožském Česku díky čtyřiceti letům „Strany“ nespravedlivě zapadl.

To místo, viděno jízdou od Hladkých Životic k Suchdolu, je ostrá, téměř pravouhlá levotočivá zatáčka, jež se zároveň dost prudce svažuje dolů a je i nepřehledná, protože nejdříve z obou stran a pak stále ještě z levé obrostlá stromy a keři. Z těch dávných dob je nutno si navíc představit, že tam nebyl hladký živičný povrch jako dnes, nýbrž povrch hliněný. Z horní části zatáčky odbočuje doprava (přes závoru) polní cesta k hnojšti, u něhož stojí věž retranslační stanice.

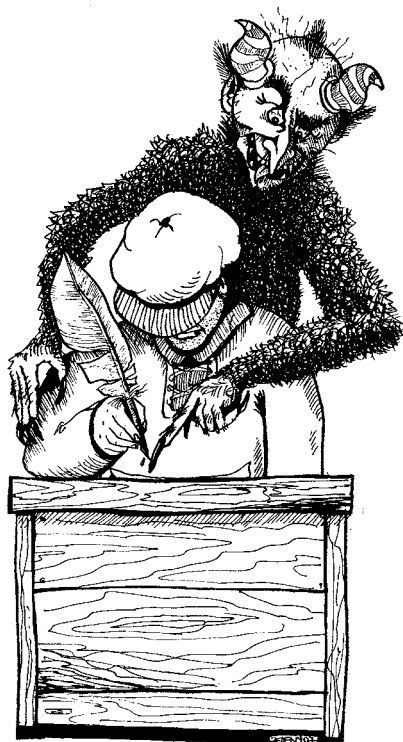
Pověst je o tom, že právě o Letnicích jel tudy forman od Suchdolu k Životicím s povozem s nákladem másla. Jak už si s námi zákony schválnosti umějí pohrát v té nejnevhodnější

chvilí, stalo se, že mu právě v polovině kopce praskla osa jednoho kola. Forman byl prý velmi prchlivý člověk, jenž nikdy nešel daleko pro nadávku a zaklení. A chvíle, kdy možná sám, notně zpocen, pomáhal koním do prudce se zvedající cesty a do toho se ozvalo zapraštění kola těžce naloženého vozu, jej rozpálila do běla.

Kdoví, jaké měl povoz brzdy, měl-li jaké, ale v tom vzteku, kdy viděl jen rudě, potřeboval rychle něčím zbylá tři kola založit, aby povoz nesjel pozpátku dolů a aby pak mohl podniknout něco k jeho opravě. Za stálého sakrování a vzývání čertů a ďáblů jej nenapadlo nic lepšího, než použít kostky másla ze svého nákladu. To ale neměl dělat! Prohřešil se použitím Božího daru! A Bůh jej tedy za trest navěky zaklel do nitra kopce. A tak prý se dodnes, jde-li se touto cestou v době Letnic v noci, z nitra toho kopce ozývá hromové láteření zakletého vzteklého formana...

Pátorská*) díra u Kunína

Těsně u cesty, která vede z Kunína do Suchdolu, se nachází v blízkosti Odry prohlubeň, která je po celý rok plná studené vody. Lidová mluva tu díru nazývá Pátorská díra a o jejím vzniku se vypráví toto:

Kdysi dávno zde stával mlýn. Mlynářům se však dlouho dařilo špatně. Avšak poté, co se upsali ďáblu, se jim dařilo vše, co podnikli, takže se během let stali zámožnými, ba dokonce bohatými.

Když přišla jejich hodina, zvedla se strašlivá bouře. Zemi zahalila temnota, vichřice vyla, blesk stíhal blesk a přišerně duněl hrom.

Uprostřed této hrůzy se mlýn propadl a s ním vše, co se v něm právě nacházelo; zbyla jen vodou naplněná jáma. Ta označuje místo, kde jednou žili veselí, ale bezbožní lidé.

Jeden kněz, kterému bylo o tom případu pověřeno, chtěl místo děsu vidět; spadl však do vody a utopil se. Podle toho pak jáma obdržela své jméno.

*) německý název zní „Pfaffenloch“. Slovo Pfaffe je posměšným označením pátera.

Petr Bill
Ilustrace Jiří Zelený

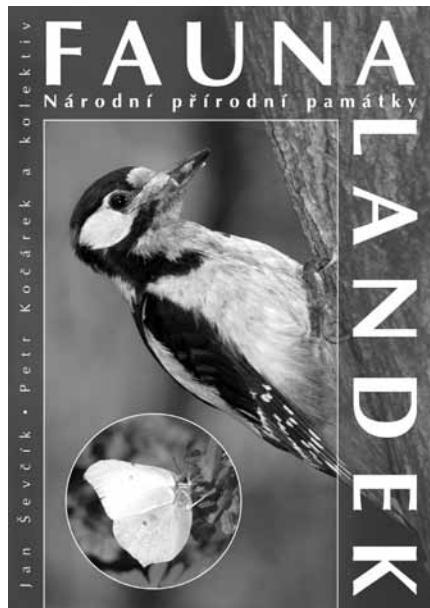
Nové knihy

Fauna Landeku

Brožura je třetím a posledním dílem věnovaným přírodě Národní přírodní památky Landek. Celý projekt – Příroda Landeku – byl podpořen Nadací Landek.

Předchozí díly byly věnovány houbám a rostlinám. Snahou autorů bylo podat základní přehled živočichů, které je možno na Landeku spatřit. Živočiškové jsou zdaleka nejpočetnější skupinou organismů a brožura proto nemůže nabídnout vyčerpávající informaci, přesto poskytuje na 56 stranách ucelený pohled na faunu tohoto koutu ostravské přírody. Na zpracování publikace se podílela řada odborníků různých specializací a čtivě napsaný text je doplněn množstvím barevných fotografií.

Publikaci vydalo občanské sdružení Biologicko-ekologický klub (BEK) v roce 2007 a je k dostání například v pobočkách Ostravského informačního servisu nebo si ji mohou zájemci koupit přímo na Landeku.

Nářečí Spálovska

Antonín Ondřej

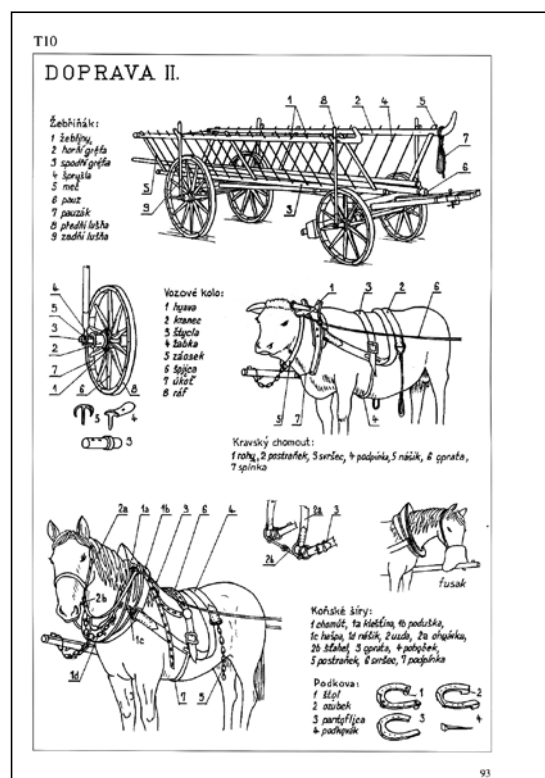
Práce představuje ukázkou původního rázu nářečí na Spálovsku, zahrnujícího obce Spálov, Luboměř a Heltinov. Cílem bylo zachytit dosud živé, ale již pozvolna zanikající nářečí, které obsahuje řadu archaických prvků a jevů, jež mají dokumentární význam pro historii českého jazyka i pro východomoravská nářečí a také pro studium národopisu. Dílo vzniklo z neuskutečněného záměru z roku 1995 sestavit slovník spálovského nářečí, jehož hlavním editorem se měl stát František Šustek. Hlavní části knihy tvoří: Přehled dialektické

mluvnice (hlavní mluvnické znaky popisovaného nářečí), Diferenční slovník (rozdílné dialektické výrazy oproti spisovnému jazyku), Oborový slovník (výrazivo ze zemědělské činnosti a výrazivo pro rolnickou usedlost a jeho domácnost), Obrazový slovník (názorné ilustrace navazující na oborový slovník) a Přílohy (různé žánry slovní zásoby – přirovnání, pranostiky, vyprávění, lidové písně a další, soubor map s názvy polních tratí a vloženo je CD s nahrávkami).

Kniha bude nepochybně poučným společníkem každému, koho zajímají pozoruhodnosti Spálovska.

Publikaci v pevné vazbě vydal městys Spálov v roce 2007, má 119 číslovaných stran.

O autorovi – **Ing. Antonín Ondřej** (nar. 1. srpna 1931 v Luboměři) je zkušený vlastivědný pracovník který zpracoval řadu regionálních témat, zahrnujících mimo jiné Obrázky z lidových tradic v Luboměři, Rozvoj tělovýchovy a sportu na Spálovsku, Vlastivědný atlas Luboměře a jeho okolí. Tiskem mu vyšla tato díla: Luboměř – současnost a minulost obce, Sbor dobrovolných hasičů v Luboměři 1895–1995, Základní škola ve Spálově 1945–1995, Sbor dobrovolných hasičů ve Spálově 1896–1996 a v roce 2002 byla vydána jeho nejrozsáhlejší práce Spálov v minulosti a současnosti. Mimoto publikoval a představil se i jako schopný grafik, o čemž svědčí i publikace Nářečí Spálovska, ilustroval články v regionálních vlastivědných zpravodajích. Je autorem znaků a praporů Luboměře, Spálova a Jakubčovic nad Odrou.

Zaniklé obce Vojenského újezdu Libavá

Jiří Glonek

Vydavatel: Společnost přátel Poodří, Ostrava
Tisk: Zeman Art. s. r. o., Mošnov
ISBN 978-80-254-0628-1

Latinská glosa Hic sunt leones, čili „zde jsou lvi“, používaná dříve starými geografy pro označení dosud neprobádaných oblastí na Zemi, ve své podstatě symbolizuje situaci teritoria, které se vlivem historických událostí stalo po roce 1946 zapomenutou a nadsazeně řečeno i onou neznámou krajinou včleněnou do Vojenského újezdu Libavá. Tato terra incognita rozprostírající se zhruba na 327 km², pohltila na čtyřicet lidských sídel, jejichž obyvatelé museli chtít nechtít své domovy až na výjimky opustit (nehledě na dřívější odsun německého etnika). V důsledku vzniku a postupného formování vojenského výcvikového prostoru zcela zaniklo a zmizelo ze zemského povrchu 19 z uvedených 24 lokalit.

Úkolem předkládané publikace je snaha o obnovení celkového povědomí o této části tabuizované krajiny, která jakoby ztratila nejen svou hmotnou – vizuální stránku, ale i vlastní dějiny.

Díky nim jsme schopni alespoň z části přiblížit člověku vývoj krajiny a tak potažmo i historie. V našem případě bude hrát fotografie neocenitelnou

pramennou roli, zachycující proměny lidských sídel, které nenávratně zmizely v propadlišti dějin.

To jsou slova z úvodu, kterými autor charakterizuje svou knihu Zaniklé obce Vojenského újezdu Libavá, která vyšla v listopadu 2007 v Edici POODŘÍ.

Další kapitoly jsou věnovány historii vzniku sídel, životu obyvatel v nich a podrobněji je rozebráno období od r. 1918 po zánik obcí po druhé světové válce v souvislosti s formováním vojenského újezdu.

Dále následuje rozsáhlejší část založená na fotodokumentaci – jde o více než 500 historických i současných černobílých fotografií, včetně leteckých snímků – členěná podle jednotlivých obcí s jejich krátkou charakteristikou.

Věříme, že kniha bude příspěvkem k poznání této specifické části horního Poodří a najde si řadu čtenářů.

Knihu o rozsahu téměř 300 stran je možno si objednat na adrese:

Společnost přátel Poodří, Výškovická 102,
700 30 Ostrava poštou nebo emailem: radim.jarošek@volny.cz

Cena 200 Kč, plus poštovné a balné.

Kniha byla vydána za finanční podpory Olomouckého kraje.

Zaniklé obce Vojenského újezdu Libavá

Jiří Glonek

Společnost přátel Poodří

MĚSTO LIBAVÁ

Celkový pohled na Město Libavou z dráhové dopravního ústí, umělejší lepší orientaci v záplavě staveb: 1 – obecni a měřičská škola, 2 – zemědělská lidová škola, 3 – novojičínská sportovní hala, 4 – okresní svaz, 5 – dům bratří Hoffmannů, 18 – továrna na výrobu stahů Haldwachs und Sohn v Dřemovicích, 20 – podnik na výrobu hraček atd.

Předměstí Libavé s Červenou horou na horizontu. Na konci je možná rozpoznat komín a tovární komplex firmy Kargl und Söhne (později výroba hraček).

Pohled z kostelní věže na severovýchodní část města. Vlevo nahoře vychází z Města Libavé okresní silnice do Budíšovic nad Budíšovicemi.

Přiblížený pohled z kostelní věže zachycující původní podobu libavského náměstí, konkrétně jeho dno neexistující severovýchodní a jihovýchodní část. V severozápadní části náměstí se až do roku 1898 nacházela starobýdlo 24 m vysoká měřičská koňmánská věž (podobná se uchovala v Postelitz). V levém dolním okraji můžeme spatřit část objektu okresního svazu. Z náměstí vychází tzv. Weisskirchner Strasse, která prochází libavským předměstím a pokračuje dále ke Keperovicím (30. ústa).

* BAHNER-WENZEL, s. 35–36.

Rejstříky ročníků 1997–2007

Místopisný rejstřík

- Albrechtický – 2000/4/37, 2002/1/6, 2002/3/6, 2002/4/33, 2003/2/31, 2004/1/45–46, 2004/2/43, 2004/3/21, 2005/2/53–54, 2005/4/4, 2005/4/61
- Barnov – 1997/11
- Bartošovice – 1998/2/4–5, 1998/2/16, 1998/3/10, 1998/3/16, 1998/4/12, 1998/4/17–18, 1999/1/14, 1999/1/17, 1999/1/19, 1999/2/5–8, 1999/2/22–26, 1999/2/28–29, 2000/4/18, 2001/1/4–5, 2001/3/10, 2001/4/11–12, 2001/4/26, 2001/4/40–42, 2002/1/6, 2002/1/9, 2002/1/19–20, 2002/1/25–26, 2002/2/47–49, 2002/3/45, 2002/4/22, 2002/4/30, 2003/2/13, 2003/2/29, 2003/2/45, 2003/4/4–5, 2003/4/7, 2004/1/12–13, 2004/1/18–19, 2004/1/31–36, 2004/2/5–6, 2004/2/11, 2004/3/22–23, 2004/4/21–23, 2005/4/5, 2006/3/46–47, 2007/1/20–24, 2007/4/22–23
- Bělotín – 2004/1/30
- Bernartice nad Odrou – 1997/6, 1997/20, 1998/1/6, 1998/1/25, 1998/2/4–5, 1998/2/16, 1998/3/7, 1998/3/9–10, 1998/3/17–22, 1998/4/11, 1998/4/17, 1999/1/19, 2000/1/28–30, 2000/4/5–6, 2001/2/4–5, 2001/3/4–5, 2001/4/4–7, 2001/4/19–23, 2002/1/7, 2002/1/9, 2002/4/4–5, 2003/2/27, 2003/2/45, 2004/3/23–27, 2004/4/10–13, 2005/4/6–7, 2005/4/54–57, 2006/3/59–62, 2007/1/39–44
- Blahutovice – 1998/4/11, 2001/1/48, 2001/2/51, 2003/3/48–49, 2003/4/45, 2002/4/25, 2004/2/35, 2004/4/22, 2005/2/52–53, 2005/3/39–40, 2005/4/11, 2006/2/59–61, 2007/4/51–53
- Bohumínsko – 2006/1/3–71, 2005/2/12–13, 2007/1/9
- Butovice – 1997/4, 2004/3/27–29, 2005/4/31
- Dobešov – 2003/2/46, 2004/1/11, 2005/4/18
- Emauzy – 1997/15, 1999/2/4, 2005/4/36
- Harty – 2005/4/7
- Heřmanice u Oder – 1998/1/11, 2002/1/10, 2002/1/33, 2002/1/37–38
- Heřmánky – 1997/13, 1998/1/10, 1998/1/12, 1998/4/27, 1999/1/23, 2000/4/12, 2001/3/17, 2002/1/10–11, 2002/1/28, 2002/4/10–16, 2004/1/46–47, 2005/3/50–56, 2005/4/7–8
- Hladké Životice – 0/6, 1999/1/14, 1999/1/15, 2002/1/6–7, 2002/1/33, 2002/1/45–46, 2002/2/49–50, 2003/2/30, 2003/2/45, 2004/3/30–31, 2005/1/3–58, 2005/4/8–9, 2007/1/13–14
- Hrabětice – 2004/4/23, 2005/4/12
- Hukovice – 1997/6, 1998/1/24, 1998/2/4–5, 1998/4/12, 2002/1/6, 2003/2/45, 2004/3/31–35, 2005/2/28–32, 2005/4/6, 2007/1/24
- Hůrka – 1997/19, 1998/4/11, 2004/4/23, 2005/4/12
- Hynčice – 1997/6, 1997/7, 1997/15, 1998/1/8, 2002/1/28, 2005/4/36, 2007/4/61–64
- CHKO Poodří – 1997/9, 1997/10, 1998/1/17–20, 1998/1/22, 1998/2/16–17, 1998/3/15–16, 1998/4/16–18, 1998/4/18–19, 1998/4/25, 1999/1/13–15, 1999/1/17–18, 1999/1/18, 1999/2/13–17, 1999/3/22–24, 1999/4/12–13, 1999/4/28, 2000/1/2730, 2000/1/38–40, 2000/2/42–43, 2000/2/45–50, 2000/2/55–58, 2000/4/20–22, 2000/4/27, 2000/4/28–31, 2001/1/5–10, 2001/1/44–45, 2001/2/11–15, 2001/2/33–38, 2001/2/41–42, 2001/3/7–8, 2001/3/9–12, 2003/1/14, 2003/2/8, 2003/2/15, 2003/2/44, 2003/2/48, 2003/2/52, 2003/3/38–40, 2003/4/7–9, 2004/1/14, 2004/1/21–23, 2004/2/4–8, 2004/3/4–12, 2004/3/18–42, 2004/4/6–7, 2004/4/8–9, 2004/4/14–23, 2005/2/4–8, 2005/2/11–16, 2005/3/16–19, 2005/3/26–32, 2006/2/24–33, 2006/2/40–44, 2006/2/74, 2006/3/24–25, 2006/3/27–48, 2007/1/8–17, 2007/4/24–28, 2007/4/32
- Jakubčovice nad Odrou – 1997/13, 1998/1/12, 1998/2/8–9, 1999/2/4, 1999/2/18, 2000/4/12, 2001/3/13–44, 2002/1/10, 2002/1/28, 2002/1/33, 2002/4/8, 2003/2/46, 2005/3/50–56, 2005/4/10
- Jeseník nad Odrou – 1998/1/10, 1998/2/16, 1998/4/11, 2000/1 – tématiké číslo, 2001/4/18–19, 2001/4/43–44, 2002/1/7, 2002/1/9, 2002/3/47–49, 2002/4/34, 2002/4/35, 2002/4/49, 2003/2/27, 2003/2/45, 2004/4/23, 2005/3/36–37, 2005/4/10, 2006/2/36, 2006/3/26, 2007/2/29–35
- Jistebník – 2000/4/7, 2001/4/28–29, 2002/1/9, 2002/3/51, 2003/1 – tématiké číslo, 2003/2/32, 2003/2/45, 2004/4/33, 2005/3/35–36, 2005/3/44–45, 2005/4/13–14, 2005/4/58, 2007/4/16–17
- Kamenka – 1998/1/11, 2002/1/10, 2005/4/18, 2006/4, 2007/2/40, 2007/4/13–14
- Kletné – 1998/1/27, 1998/3/25, 2003/2/41, 2005/4/35
- Klimkovice – 2006/2/4–8
- Klokočov – 2002/1/28–29, 2002/1/33, 2005/3/38–39
- Klokočůvek – 1997/14, 1998/1/12, 1998/4/27, 2001/3/17, 2002/1/11, 2002/1/21, 2002/1/28, 2002/1/33, 2003/2/46, 2003/2/47, 2003/4/43–44, 2005/2/39–40, 2005/4/18
- Košatka – 1998/2/17, 2003/2/32, 2005/4/29, 2006/2/14–20
- Kravařsko – 1997/6, 1998/4/4–13, 2004/4/36–39
- Kunín – 1997/6, 1998/2/5–7, 1998/2/10–11, 1998/2/16, 1998/2/18–19, 1998/2/21, 1998/4/12, 1998/4/19, 1999/1/14, 1999/2/31, 2001/1/15–42, 2001/4/23–24, 2002/1/6–7, 2002/1/9, 2002/1/47, 2002/3/4–5, 2002/4/30, 2002/4/39–40, 2003/2/18, 2003/2/28, 2003/2/44, 2004/2/13–32, 2004/3/35, 2004/4/31, 2005/2/42–45, 2005/4/14, 2006/2/69–72, 2006/3/75
- Libavá, vojenský újezd – 1999/1/23, 1999/4/29–33, 2000/1/34–37, 2000/4/19–20, 2001/1/43, 2001/3/47, 2002/1/21, 2002/4/6–7, 2006/2/61–65, 2006/3/4–18, 2007/2/17–28, 2007/2/40–43, 2007/1/47–60, 2007/3 – tématiké číslo
- Loučky – 1998/1/12, 2001/3/17, 2002/1/10, 2002/1/28, 2002/1/33, 2005/4/18–19
- Mankovice – 1997/4, 1998/1/4–5, 1998/1/10, 1998/1/26, 1998/2/16, 2000/4/5, 2002/1/9, 2002/1/11, 2002/1/28, 2002/4/10, 2003/2/27, 2003/2/45, 2004/3/35–36, 2005/4/15–16, 2006/2/35
- Moravská brána – 1998/1/13–15, 1998/3/4–5, 1998/3/11–12, 1998/4/21–22, 1998/4/25, 1999/4/37–38,

- 2000/2/55–56, 2000/4/11, 2003/2/48, 2004/4/25–27
 Nížký Jeseník – 1997/12–13, 1998/1/11, 1998/1/13,
 1998/3/11–12, 1999/1/16–17, 2000/4/11, 2003/2/39,
 2003/2/49
 Nová Horka – 1998/2/16, 1999/1/17, 2000/1/31–33,
 2000/4/6, 2001/4/27–28, 2002/1/6, 2002/1/9, 2003/
 2/31, 2003/4/7, 2005/2/56, 2005/4/31, 2007/1/25–38
 Odra – 1997/12, 1997/14, 1998/1/6, 1998/1/13,
 1998/4/15–16, 1998/4/22, 1998/4/27, 1999/1/13–14,
 1999/1/16, 1999/1/21–23, 1999/1/29, 1999/2/13,
 1999/2/20–21, 1999/3/4–5, 1999/4 – tématiké číslo,
 2000/1/34–37, 2000/4/5–7, 2000/4/11, 2000/4/18–19,
 2000/4/28–31, 2000/4/32, 2001/1/12–14, 2001/1/43,
 2001/2/31–32, 2001/2/46, 2001/2/49, 2001/3/4–5,
 2001/3/25, 2001/3/53, 2002/2/45–46, 2002/4/8,
 2002/4/10–16, 2003/1/13, 2004/1/21–23, 2006/1/3–
 71, 2005/2/11–16, 2005/3/21–23, 2006/3/23, 2006/3/
 34–337
 Odry, Odersko – 1997/16, 1997/19, 1997/21, 1998/1/
 10–12, 1998/4/16, 1998/4/22, 1998/4/23, 1998/4/27,
 1999/1/16–17, 1999/1/20–23, 1999/2/4, 1999/2/32–
 33, 1999/3/4, 1999/3/37, 2000/2 – tématiké číslo,
 2001/2/39–40, 2001/3/14, 2002/1/22–24, 2002/1/28,
 2002/1/33, 2002/4/10–16, 2002/4/24, 2003/1/4,
 2003/4/42, 2004/1/49–51, 2004/4/24, 2005/2/9–10,
 2005/2/40–42, 2005/4/16–17, 2006/2/39, 2006/2/46–
 53, 2006/2/66–67, 2006/3/63, 2007/2/8–14, 2007/4/
 12–13, 2007/4/20–21, 2007/4/29–31, 2007/4/47–48
 Petřvald – 1997/19, 1998/1/21, 2002/3/15–17, 2002/3/
 28–31, 2002/4/18, 2002/4/20, 2005/3/50
 Petřvaldík – 1998/2/4–5, 2002/3/6, č. 2002/3 –
 tématiké číslo, 2003/2/32, 2004/3/36, 2005/4/20–21
 Pohoř – 2003/2/41, 2005/4/19
 Polanka nad Odrou – 1997/4, 1999/1/15, 1999/3
 – tématiké číslo, 2000/1/42–43, 2000/4/5, 2000/4/7,
 2000/4/20–22, 2000/4/33–34, 2001/1/8–10, 2001/3/
 51, 2001/4/16, 2001/4/28–31, 2002/1/5, 2002/3/6,
 2003/2/21, 2003/2/32, 2003/4/9, 2004/3/36–37,
 2005/3/41, 2005/4/21–24, 2005/4/59–60, 2006/3/36–
 37, 2007/1/4–7, 2007/4/8–10, 2007/4/15–16
 Polouvsí – 2005/4/13, 2005/4/66–67
 Proskovice – 1998/1/6, 1998/1/21–22, 1998/2/14–15,
 2002/4/32, 2003/2/33, 2003/3/41–42, 2003/4/8–9,
 2003/4/21, 2004/4/33, 2005/2/48–51, 2005/4/24–25,
 2007/2/44–45
 Pustějov – 1997/4, 1997/6, 1998/2/4, 1998/4/11, 2001/
 3/50, 2002/2 – tématiké číslo, 2003/2/45, 2004/
 3/37–38, 2004/4/40, 2005/4/25–26, 2006/3/64–66,
 2007/4/33–36
 Region Poodří – 1999/4/25–26, 2000/1/41–42, 2000/
 2/44–45, 2000/3/53–54, 2004/1/40–43, 2004/2/9–12,
 2004/3/45–47, 2004/4/36–39, 2003/4/33–37, 2005/2/
 57–60, 2005/3/57–59, 2006/2/54–58, 2006/3/66–70,
 2007/1/61–66, 2007/4/53–61
 Rybí – 2004/1/4–9, 2007/4/50–51
 Sedlnice – 1998/1/9, 2002/4/25, 2002/4/31, 2002/4/
 41–43, 2003/3/47, 2003/4/17, 2003/4/26–30, 2004/1/
 31–36
 Spálov – 1997/4, 1997/11, 1997/19, 1998/2/4, 1999/
 1/7–11, 1999/24–28, 2001/1/46–47, 2002/1/9, 2002/
 1/20–21, 2002/4/10–16, 2002/4/49, 2004/1/37–39,
 2005/3/50–56, 2005/4/26–27, 2006/3/51–52, 2006/
 3/70–71
 Stará Bělá – 1998/1/23, 2003/3/36, 2004/4/4–5,
 2006/2/45–46, 2007/4/17–18
 Stará Ves nad Ondřejnicí – 1998/1/21, 2000/3
 – tématiké číslo, 2002/4/27, 2002/4/48–49, 2004/
 4/33, 2005/2/46–48, 2005/3/42–43, 2005/4/27–28,
 2005/4/57–58, 2005/4/62, 2006/2/67–69
 Stará Voda – 2006/3/4–18, 2007/2/17–28, 2007/2/42–
 43, 2007/1/47–60
 Studénka – 1997/6, 1998/2/4–5, 1999/1/15, 1999/2/27,
 1999/4/34–35, 2000/4/7, 2001/3/12, 2001/4/8–10,
 2001/4/28–30, 2001/4/39, 2002/1/5–6, 2002/1/9,
 2002/4/28, 2002/4/32, 2002/4/33, 2003/2/31, 2003/
 2/44, 2003/4/7–9, 2003/4/26–30, 2004/1/31–36,
 2004/3/38–39, 2004/4/23, 2005/2/17–27, 2005/3/4–
 12, 2005/3/20–21, 2005/4/29–30, 2006/2/58–59,
 2006/3/40–41, 2007/4/37–41
 Suchdol nad Odrou – 1997/4, 1997/6, 1997/8, 1997/10,
 1998/1/7, 1998/1/27, 1998/2/7–8, 1998/2/21, 1998/
 3/16, 1998/4/12, 1998/4/19, 99/1/14, 2000/1/25–26,
 2000/1/43, 2000/4/7–9, 2000/4/14–15, 2000/4/37,
 2001/2/47, 2001/3/51, 2001/3/55, 2001/4/13–15,
 2001/4/24–26, 2002/1/7, 2002/1/9, 2002/1/28, 2002/
 4/19, 2002/4/27, 2003/2/28, 2003/2/40, 2003/3/
 42–46, 2003/4/31–32, 2004/1/27–29, 2004/2/33–34,
 2004/3/39–41, 2004/3/43–44, 2004/4/30–32, 2005/
 2/55, 2005/3/33–34, 2005/3/46–48, 2005/4/33–34,
 2005/4/60–61, 2005/4/62–65, 2006/2/9–14, 2006/3/
 19–22, 2006/3/55–59, 2006/3/70–71, 2007/2/36–38,
 2007/1/44–46, 2007/4/18–19, 2007/4/42–46
 Šenov u Nového Jičína – 1997/19, 1998/4/11, 2002/
 4/4–5, 2002/4/29, 2007/2/43–44
 Tošovice – 1998/1/11, 2002/1/10, 2005/4/19
 Trnávka – 2002/4/37–38
 Veselí – 2005/4/19–20
 Vítovka – 1997/11, 1999/2/4, 2005/4/20
 Vražné – 1997/6–7, 1997/14–17, 1998/1/8, 1999/3/37,
 2000/4/5, 2002/1/28, 2002/1/33, 2002/4/28, 2003/2/
 27, 2004/1/43–44, 2005/4/35

Jmenný rejstřík

- André Kristián Karel – 2004/2/19–20
 Bártek Ervín – 2000/4/26
 Barvík Josef Jan – 2002/2/27
 Bassedow Johann Bernhard – 2004/2/17
 Bauer Viktor – 2001/1/41–42
 Beyer Andreas – 2004/2/34
 Bezruč Petr – 2003/1/34
 Brňák Antonín – 1999/1/10
 Bruder – 2001/3/41–42
 Bureš František – 2006/4/72
 Campe Joachim Heinrich – 2004/2/19
 Cetryš B. – 1998/2/5
 Cihlářová Věra – 2005/2/39–40

- David Josef – 2002/2/27
David Kristián – 2004/4/30–32
Dratva Jiří – 2007/1/18–20
Duda Josef – 2000/2/50–52
Dvorský Bohumír – 2003/1/37
Eichendorff Josef – 2002/4/41–43
Eliáš František – 2002/1/32–36
Eliáš Mojmír – 2004/1/23–25
Filip Josef – 2000/3/24–25
Florián A. – 1998/2/5
Fürstenberg Ernst Egon – 2001/1/38–40
Fürstenberg Josef Friedrich – 2001/1/38–40
Gebl Ignác – 2002/2/27
Gerlich Julius – 2000/2/15
Goláš Ladislav – 2002/3/48–49
Grassmann Andrea – 2007/4/42
Grepel Emanuel – 2001/3/45–46
GutsMuths Christoph Friedrich – 2004/2/19
Hanák Jan – 2000/2/52–53
Hanke František Štěpán – 2004/2/21
Harrach F. A. – 1998/2/6, 1998/2/7
Hauptmann Josef – 2000/1/11
Hauptmann Richard – 2000/1/11
Hauptmann Sepp – 2000/1/11
Helvétius Claude Adrien – 2004/2/16
Hildebrandt J. L. – 1997/8, 1998/2/6
Hrabovský Jaroslav – 2002/3/34
Chlumecký Bauer Nicholas – 2001/3/52
Chotek František Xaver – 2000/2/53, 2000/3/52–53
Chvostek Jaromír – 2003/1/30
Chvostek Jaroslav – 2003/1/30
Irmeler Heinrich – 2005/1/29
Irmeler Pavel – 2002/2/27
Janda Rudolf – 1999/4/23–25, 2000/4/25,
2007/2 – vložená příloha
Jelínek Bohuslav – 2007/2/38–39,
Joksch Gerhard – 2000/2/14
Jurende Karel Josef – 2001/1/34–37, 2004/2/20
Kalivoda Aleš – 2003/1/37
Klement Alois z Waldburg-Zeilu – 2004/2/14
Kloss Josef Ferdinand – 2007/1/39–44
Konstantin Jan – 2000/1/12
Kozel Jan – 2005/2/40–42
Král Jiří – 1999/3/18
Kronenberg Josef – 2001/1/34–37, 2004/2/25
Kudlich Hans – 2003/1/26, 2005/1/30
Kunc Ludvík – 2001/2/44–45
Liebischer Jan – 2002/2/27
Liewehr Ferdinand – 2005/1/29–30
Lýsek František – 2003/1/29, 2004/4/33–35
Martinák Vlastimil – 2003/1/37, 2007/4/40–41
Maška K. J. – 1997/4, 1998/1/4
Meinert Josef Jiří – 1999/2/5, 2001/4/11–12
Mendel Johann Gregor – 1997/7, 1997/15, 1998/1/8,
1998/3/25, 2007/4/61–64
Micksch Michael – 2007/4/43
Mík J. – 1997/11
Morcinek Pavel – 2003/1/24
Nepustil Valentin – 2006/4/73
Nitschmann David – 1998/1/27, 1998/2/21
Nitschmann Johann ml. – 2007/4/42
Ondřejová Pavla – 2006/3/63
Pachtová Josefina – 2001/4/11–12
Palacký František – 1998/2/20
Pauler Ferdinand – 2006/4/73
Pestalozzi Johann Heinrich – 2004/2/18
Pohanková Milada – 1999/4/36
Pracný Maximilian – 2004/4/40, 2002/2/26–27
Příkryl Emil – 2003/1/37, 2006/3/49–50
Riecke Viktor Heinrich – 2004/2/18
Rolleder Anton – 2000/2/13
Růža Dušan – 2000/3/23
Rybička Miroslav – 2003/1/36
Salichová Helena – 1999/3/19
Salzmann Christian Gotthilf – 2004/2/18–19
Sedláčková Marie – 2000/3/49–52
Serényi G. – 1998/2/5
Schertz Ferdinand Karel – 1999/1/9
Schindler Friedrich Emil – 2001/1/31–33, 2004/2/25
Schneider Daniel – 2007/4/42
Schneider Martin – 2004/1/27–29, 2004/2/33–34,
2004/3/43–44
Schneider Samuel – 2004/2/33–34
Schön Eduard – 2000/1/11–12
Schreiber Johann Edmund – 2004/2/19
Slaviček Josef – 2001/2/8–10
Šíma Dominik – 2004/1/49–51
Štaffa František – 2002/2/27
Štětka Oldřich František – 2000/3/24
Šustek František – 1997/4, 1998/4/14–15, 1999/3/35,
2003/1/31
Vašíčková Jarmila – 2000/4/32
Vavrečka Josef – 2003/1/36
Vavrečkovi (Košatka) – 2006/2/14–20
Vincourek Josef – 2000/1/43
Turek Adolf – 1998/3/8–9
Turek Josef Ignác – 2004/2/24–25, 2006/2/69–72,
Walburga Maria, z Truchsess-Waldburg-Zeilu – 1998/
2/7, 1998/2/10, 2001/1/16–28, 2004/2/13–32

Vložené přílohy

- 1998/4 – Mapa Moravského Kravařska z roku 1898
1999/1 – Pohlednice přírodního parku Oderské vrchy
1999/3 – Pohlednice Polanky nad Odrou
1999/4 – Zimní Odra na fotografii Rudolfa Jandy
2000/2 – Odry na obraze A. Zdražila z roku 1893
2004/2 – Pohled na zámek a kostel v Kuníně –
Tadeas Millian, kolem r. 1850
2005/3 – Pozemkový spolek Domov (Klášter
Blahutovice – pohlednice)
2006/3 – CD CHKO Poodří, brožurka Krajové odrůdy
ovoce v Poodří
2007/1 – Moravské brána na obraze Jiřího Dratvy
2007/2 – Rudolf Janda 1907–2000 (příloha)
2007/4 – Leták Klášter Blahutovice

Moravan a. s. Petřvald

Moravan a. s. Petřvald je tradiční výrobce čerstvého masa (vlastní chovy), masných specialit, uzenin a lahůdek. Denně vyrábíme výrobky tradiční české kuchyně – pečené sekané, plněné boky, pečená kolena, kýty, dále výrobky domácí zabijačky – jelita, jitrnice, prejty, tlačanky, hotové polévky (dršťková, zabijačková, gulášová), tradiční uzeniny jako šunkový salám, gothaj, junior, klobásky, speciality – šunka, cikánská a lahůdková pečeně.

Divize lahůdek vyrábí saláty, aspiky, chlebíčky a k rautovým příležitostem nebo oslavám nabízí obložené mísy, chuťovky, miniatury, plněné paštičky, rostbeefy. Při výrobě našich výrobků převládá velký podíl ruční práce, což dává těmto výrobkům při zachování vysoké kvality punc originality. Ve výrobcích nepoužíváme drůbeží separát ani sóju.

Na výrobky Moravanská klobása, Lahůdkové párky, Debrecínské párky, Anglická slanina, Pečené koleno, Pečená sekaná se svíčkovou máme certifikáty značky KLASA.

Kde je můžete koupit? Ve firemních prodejnách v Ostravě-Vítkovicích, Ostravě-Porubě, Petřvaldě, Příboře, Trnávce, Brušperku, Paskově, Albrechticích, Studénce, Starém Jičíně a dalších místech.

V září 2007 jsme byli Ministerstvem zemědělství certifikováni jako ekootak a bioproducent masných výrobků, a to jako jediní na Moravě.

V říjnu jsme pak zahájili program „Moravské biohovězí“, což je pro nás prestižní záležitost. Chceme se zaměřit zejména na kvalitní zpracování masa a zrací proces. Fáze přirozeného zrání masa je v řadě provozů často z důvodů snížení výrobních nákladů zkracována, my tento proces považujeme za nedílnou součást výroby. Jen dobře vyzrálé maso má optimální chuť a křehkost. V příštím roce bychom chtěli uvést na trh vlastní uzenářské výrobky s označením bio.

Zájemcům doporučujeme navštívit naše stránky: www.moravancz.cz.

Tomáš Vrubl

RWE Transgas Net. Blíž přírodě.

Naše přepravní plynárenská soustava je ukryta hluboko v zemi. Nad ní se nachází nikým nedotčená krajina. Zemní plyn, který proudí potrubím, chrání tyto oblasti před jakýmkoli nešetrným zásahem člověka. Vznikají zde biotopy se vzácnými druhy rostlin i živočichů. Naše práce je spojena s ochranou přírody. Jsme generálním partnerem Českého svazu ochránců přírody a Národního parku Podyjí. Děláme vše proto, abychom byli blíž přírodě.

RWE Transgas Net – Váš spolehlivý přepravce zemního plynu

www.rwe-transgasnet.cz

RWE
Transgas Net

Informačně naučná stezka v Blahutovicích

Stezka seznamuje návštěvníky s přírodními a historickými zajímavostmi místa a okolí. Jde celkem o pět zastavení a celou trasu je možno projít za necelou hodinu. Lze jít také delší trasou kolem obnovených kapliček a božích muk. V případě této trasy a prohlídky objektů kolem kterých vede (klášter, kaple) je nutné počítat s časovou rezervou. Projekt byl realizován v rámci celostátního programu ČSOP „Místo pro přírodu“, který byl podpořen Ministerstvem životního prostředí.

Místa stávajících zastavení:

- 1 Komunitní centrum Klášter (bývalý Klášter Boží prozřetelnosti)
 - 2 Záchranný chov valašské ovce
 - 3 Pramen Rynka
 - 4 Blahutovický rybník
- Stará pískovna (poslední zastavení s infotabulí)

Delší okruh povede od rybníka směrem na obec Polom kolem obnovené Lesní kaple (5), pak zpět do vesnice kolem zádušní kaple (6) a odtamtud směrem na Jeseník nad Odrou k vodárně, kde kdysi stával blahutovický větrný mlýn a od obnovených božích muk (7) zpět ke Komunitnímu centru Klášter.

1

2

7

6

3

5

4

Kláster Boží prozřetelnosti v Blahutovicích

Počátky vzniku kláštera v Blahutovicích lze datovat do 20 let 20. století a jsou spojeny s osobou majitele statku čp. 34 Eduarda Bayera. Pocházel z obce Vražné a po svatbě odešel na hospodářství do Hrabětic. V devadesátých letech prodal svůj majetek v Hraběticích a získal zmíněnou usedlost v Blahutovicích. Jeho jediná dcera Rosa (nar. 1880) navštěvovala katolický dívčí internát Marianum Kongregace Dcer Božské Lásky v Opavě.

Kongregace byla založena dle pravidel sv. Augustina v roce 1868 a v roce 1882 byla uznána jako církevní společenství. Jejím účelem byla výchova a vyučování mládeže v internátech, školách a školkách, péče o nezaměstnané, mladistvé, sirotky a nemocné.

E. Bayer věnoval kongregaci svůj majetek o rozloze 15 hektarů. Šlo o budovy a celý jejich inventář. Jeho jedinou podmínkou bylo, aby zde mohla jeho dcera Rosa pobývat a byla v jejich péči.

V Blahutovicích byla pomocí pobočky v Opavě v roce 1926 přebudována obytná a hospodářská budova statku čp. 34 a od tohoto okamžiku nesla jméno – Klášter Boží prozřetelnosti. Klášter dostal prostornou kapli, která byla slavnostně vysvěcena 3. února 1927. Konaly se zde mše svaté, kázání, svěcení, zaopatřování pro obec a rovněž pro Dub a Heřmanice. V roce 1927 tady byla otevřena školka a péči o nemocné obyvatele obce převzaly řádové sestry. V klášteře jich bylo sedm. První představenou byla Lambertine von Antes. Po ní zde působila od roku 1929 až do konce druhé světové války sestra Vroni Dworschaczek. Kněžimi kláštera a duchovními strážci obce byli kněží Mariane v Opavě.

V roce 1951 byl klášter zrušen. Zvuk jeho zvonu oněměl...

Pozemkový spolek Domov při ZO ČSOP Jeseník nad Odrou

působící v klášteře se kromě realizace uvedené informačně naučné stezky v obci zabývá podporou péče o extenzivní sady a zahrady spolku. Cílem je uchování genofondu starých a krajových odrůd ovocných dřevin. Další projekty jsou zaměřeny převážně na ochranu biodiverzity, zlepšení stavu veřejných prostranství, opravy historických budov a rozvoj šetrné turistiky v regionu Poodří.

Komunitní centrum Klášter Blahutovice

Slouží jako turistická ubytovna, plní se živým ruchem jak celoročních aktivit tak jednorázovými akcemi. Konají se tady pravidelné letní tábory dětí, celoroční činnost mladých ochránců přírody a členů jezdeckého klubu, kulturní akce – velikonoční a vánoční výstavy, kurzy řemesel, festival Blahutovická živá voda – i různé dobročinné akce např. prodej staršího ošacení, bleší trh a mnohé další.

Již několik let probíhají stavební práce – rekonstrukce objektu, především jihozápadního křídla s cílem obnovit bývalou klášterní kapli a využít ji nejen k duchovním potřebám, ale jako místo dalších setkávání většího společenství lidí. Na věži se rozezněl nový zvon. V klášteře je zřízeno společné zázemí (kancelář) pro tři neziskové organizace, funguje obecní knihovna s veřejným internetem a další.

Ekocentrum – regionální sdružení Českého svazu ochránců přírody Novojičínska je organizací, jejímž posláním je ochrana přírody a životního prostředí, ekologická výchova, udržitelný rozvoj a zapojování veřejnosti do těchto aktivit. Externě spolupracuje s odborníky a studenty, kteří se podílejí na realizaci jejích projektů a programů. Je regionálním centrem ČSOP pro Moravskoslezský kraj. Partnery jsou základní organizace ČSOP, ÚVR ČSOP a další neziskové organizace, veřejná správa, firmy a veřejnost regionu.

Ekocentrum RS ČSOP Novojičínska

Komunitní centrum Klášter, Blahutovice 34, 741 01 Nový Jičín

tel.: 556 752 030, 603 845 216, 605 072 500, e-mail: info@rcmsk.cz, www.rcmsk.cz

Více informací o činnosti pozemkových spolků: www.mistoproprirodu.cz

Projekt „Síť vzdělávacích a informačních center v chráněných krajinných oblastech ČR“ je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

